

ศึกษาตรงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2552

ศึกษาตรงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤศจิกายน 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาตรงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2552

ดวงจันทร์ บุญล้ำ. (2552). *ศึกษาแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย*. ปริญญาโท ศป.ม.

(มานุษยวิทยามหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์,

รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

1. ประวัติ สภาพ และบทบาท ของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

2. บทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

เป็นการดำเนินการวิจัย ตามหลักการทางมานุษยวิทยามหาวิทยาลัยโดยยึดข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามเป็นหลัก เรียบเรียงและสรุปผลข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

ประวัติแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 เป็นช่วงระยะเวลา 100 ปีโดยมีแหล่งกำเนิดและพัฒนาจาก 4 แหล่งด้วยกันประกอบด้วย แหล่งที่ 1 แตรวงทหารโดยการนำของแตรวงป.ม.งค.ศิลป์ ตำบลในเมือง อำเภอ สวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย แหล่งที่ 2 แตรวงจากจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีการจ้างครูแตรวงมาสอนโดยตรง คือวง ขวัญใจดวงคู่ อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย แหล่งที่ 3 แตรวงที่แตกแขนงมาจากวงปี่พาทย์ คือ แตรวงสมมติ แตรวงสนองศิลป์ แหล่งที่ 4 ฟีกแตรวงด้วยตัวเอง คือ แตรวงราชธานี แตรวงครูเดชา แตรวงณัฐพงษ์ แตรวงวิชาญศิลป์ แตรวงครูต้อย แตรวงเพชรอุดมทอง แตรวงเมืองเก่าบริการ แตรวงเชิดชัยบริการ

สภาพของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่มีนักดนตรีมืออาชีพอื่นเป็นหลักและมีอาชีพแตรวงเป็นอาชีพเสริมแต่นักดนตรีทั้งหมดประกอบอาชีพแตรวงเพราะมีใจรักในแตรวงชาวบ้าน เป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นและมีการปรับรูปแบบให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน

บทบาทของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยเป็นการรับใช้สังคมและเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมมีหน้าที่สร้างความบันเทิงและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน

บทเพลงที่ใช้กับแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยทั้งหมดแบ่งตามลักษณะงานเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ งานมงคล และ งานอวมงคล โดยจะแบ่งประเภทของเพลงไว้อย่างชัดเจน

A STUDY OF FOLK BRASS BAND IN SUKHOTHAI PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Arts Degree in Ethnomusicology

at Srinakarinwirot University

May 2009

Daungjun Bunlum. (2009). *A Study of Folk Brass Band in Sukhothai Province*. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Kanchana Intrarasunanon, Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttiapat.

The purposes of this research were to study: 1. the history, conditions, and roles of the folk brass band in Sukhothai Province; 2. folk songs of the folk brass band in Sukhothai Province. The research followed the ethnomusicology principles with a focus on the data acquired from the field work. The data were organized and conclusions were made.

The research findings were as follow.

The history of the folk brass band in Sukhothai Province began in 2451 B.E. or 100 years ago. Its origins and developments based on 4 sources. The 1st source was military band led by P. Mongkolsilp band, Tambon Naimuang, Amphoe Sawankhalok, Sukhothai Province. The 2nd source was the band from Uttaradit Province taught by a hired brass band teacher, namely the Kwanjaidongkoo Band, Amphoe Si Satchanalai, Sukhothai Province. The 3rd source was the brass band branching from Thai classical music band, namely Somtee Sanongsilp Brass Band. The 4th source were self-trained bands, i.e. Racha Thani Brass Band, Krudecha Brass Band, Natthapong Brass Band, Wichansilp Brass Band, Krutoi Brass Band, Pet-udomthong Brass Band, Muangkao Borikan Brass Band, and Cherdchai Borikan Brass Band.

The conditions of the folk brass band in Sukhothai Province. Most musicians had other principal occupations and performed in the brass band as supplement occupation. They performed in the brass band because of the love of the folk brass band. It was the heritage from generation to generation, its form was adapted to the present society.

The roles of the folk brass band in Sukhothai Province were to serve the society, take part in rituals, entertain, and preserve the traditions continuing from the past to present.

The folk songs of the folk brass band in Sukhothai Province could be divided into 2 characteristics, i.e. auspicious ceremony and funeral ceremony. The song types were clearly divided.

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง
ศึกษาแถวชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย
ของ
ดวงจันทร์ บุญล้ำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ และกำลังใจจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และจะขอเก็บไว้ในความทรงจำนี้ตลอดไป อนึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้มีจำนวนมากผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณดังรายนามต่อไปนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิม งามสุทธิ ที่ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ตลอดจนแนวทางในการทำปริญญาานิพนธ์ จนทำให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยในชุมชนและรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะทำให้การทำงานในด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้นและท่านทั้งสองยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เห็นดเห็นหยอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาสละเวลาในการสอบปากเปล่าและตรวจสอบเนื้อหาบริบทในปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ หัวหน้าแตรวงและสมาชิกแตรวงทุกคนทั้ง 12 คนะ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้ข้อมูลทางดนตรีและพิธีกรรมที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว บุญล้ำ ที่ได้อบรมสั่งสอน เลี้ยงดูให้กำลังใจมาโดยตลอด พี่น้องทุกคนที่เป็นแรงใจ สนับสนุน อุปถัมภ์ค้ำจุนจนประสบความสำเร็จ

ขอบุญกุศลจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จงส่งผลแต่ผู้ที่กล่าวมาข้างต้นและผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการทำปริญญาานิพนธ์ที่ไม่ได้กล่าวนามมานี้ ประสบแต่ความสุข ความเจริญ แข็งแรงทั้งสุขภาพกาย และใจคิดสิ่งใดขอให้ประสบความสำเร็จทุกประการ

ดวงจันทร์ บุญล้ำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวความคิด.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย.....	6
สภาพภูมิศาสตร์.....	8
ลักษณะภูมิประเทศ.....	9
ลักษณะภูมิอากาศ.....	9
ประชากร.....	9
เอกสารและตำราวิชาการ.....	10
พัฒนาการของแตรวงในสังคมไทย.....	10
แตรวงที่มีพัฒนาการมาจากกองแตร์สัญญาณ.....	12
การพัฒนาของแตรวงในสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้า บริพัตรสุขุมพันธุ์กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ.....	13
พัฒนาการของแตรทหารสูัแตรวงชาวบ้าน.....	14
การกระจายของแตรวงชาวบ้านในสังคมไทย.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
แหล่งข้อมูลบุคคลที่ศึกษาและบุคคลข้อมูล.....	20
การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	20
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	21
การนำเสนอข้อมูล.....	21
4 ผลการศึกษา	22
ศึกษาประวัติ สภาพและบทบาทของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	22
ประวัติตำรวจราชธานี.....	23
สภาพทั่วไปของตำรวจราชธานี.....	25
นักดนตรี.....	25
เครื่องดนตรี.....	28
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	29
การสืบทอด.....	30
แผนภูมิแบบแขนง.....	31
บทบาทของตำรวจราชธานี.....	31
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	31
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	32
บทเพลงของตำรวจราชธานี.....	33
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจราชธานี.....	33
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจราชธานี.....	33
ประวัติตำรวจสมมติ.....	35
สภาพทั่วไปของตำรวจสมมติ.....	37
นักดนตรี.....	37
เครื่องดนตรี.....	40
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	40
การสืบทอด.....	41
แผนภูมิแบบแขนง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของตำรวจสมมติ.....	42
ขั้นตอนการบรรยายในงานอวมงคล.....	42
ขั้นตอนการบรรยายในงานมงคล.....	40
บทเพลงของตำรวจสมมติ.....	44
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจสมมติ.....	44
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจสมมติ.....	44
ประวัติตำรวจครูเดชา.....	46
สภาพทั่วไปของตำรวจครูเดชา.....	48
นักดนตรี.....	48
เครื่องดนตรี.....	51
พิธีกรรมก่อนการบรรยาย.....	52
การสืบทอด.....	53
แผนภูมิแบบแขนง.....	54
บทบาทของตำรวจครูเดชา.....	54
ขั้นตอนการบรรยายในงานอวมงคล.....	54
ขั้นตอนการบรรยายในงานมงคล.....	55
บทเพลงของตำรวจครูเดชา.....	56
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจครูเดชา.....	56
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจครูเดชา.....	56
ประวัติตำรวจณัฐพงษ์.....	58
สภาพทั่วไปของตำรวจณัฐพงษ์.....	60
นักดนตรี.....	60
เครื่องดนตรี.....	62
พิธีกรรมก่อนการบรรยาย.....	63
การสืบทอด.....	64
แผนภูมิแบบแขนง.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของตำรวจรัฐพงษ์.....	65
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	65
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	66
บทเพลงของตำรวจรัฐพงษ์.....	67
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจรัฐพงษ์.....	67
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจรัฐพงษ์.....	67
ประวัติตำรวจวิชาญศิลป์.....	69
สภาพทั่วไปของตำรวจวิชาญศิลป์.....	71
นักดนตรี.....	71
เครื่องดนตรี.....	73
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	74
การสืบทอด.....	75
แผนภูมิแบบแขนง.....	76
บทบาทของตำรวจวิชาญศิลป์.....	76
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	76
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	77
บทเพลงของตำรวจวิชาญศิลป์.....	78
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจวิชาญศิลป์.....	78
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจวิชาญศิลป์.....	78
ประวัติตำรวจสนองศิลป์.....	80
สภาพทั่วไปของตำรวจสนองศิลป์.....	82
นักดนตรี.....	82
เครื่องดนตรี.....	85
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	86
การสืบทอด.....	87
แผนภูมิแบบแขนง.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของแตรวงสนองศิลป์.....	88
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	88
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	89
บทเพลงของแตรวงสนองศิลป์.....	90
การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงสนองศิลป์.....	90
การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงสนองศิลป์.....	90
ประวัติแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	92
สภาพทั่วไปของแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	93
นักดนตรี.....	93
เครื่องดนตรี.....	95
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	96
การสืบทอด.....	97
แผนภูมิแบบแขนง.....	97
บทบาทของแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	98
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	98
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	98
บทเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	99
การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	99
การจัดประเภทบทเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์.....	99
ประวัติแตรวงครูต้อย.....	101
สภาพทั่วไปของแตรวงครูต้อย.....	103
นักดนตรี.....	103
เครื่องดนตรี.....	105
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	106
การสืบทอด.....	107
แผนภูมิแบบแขนง.....	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของตำรวจครูต้อย.....	108
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	108
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	109
บทเพลงของตำรวจครูต้อย.....	110
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจครูต้อย.....	110
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจครูต้อย.....	110
ประวัติตำรวจเพชรอุดมทอง.....	112
สภาพทั่วไปของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	113
นักดนตรี.....	113
เครื่องดนตรี.....	114
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	115
การสืบทอด.....	116
แผนภูมิแบบแขนง.....	116
บทบาทของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	117
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	117
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	117
บทเพลงของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	118
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	118
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	118
ประวัติตำรวจเชิดชัยบริการ.....	120
สภาพทั่วไปของตำรวจเชิดชัยบริการ.....	122
นักดนตรี.....	122
เครื่องดนตรี.....	123
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	124
การสืบทอด.....	125
แผนภูมิแบบแขนง.....	125

สารบัญ (ต่อ)

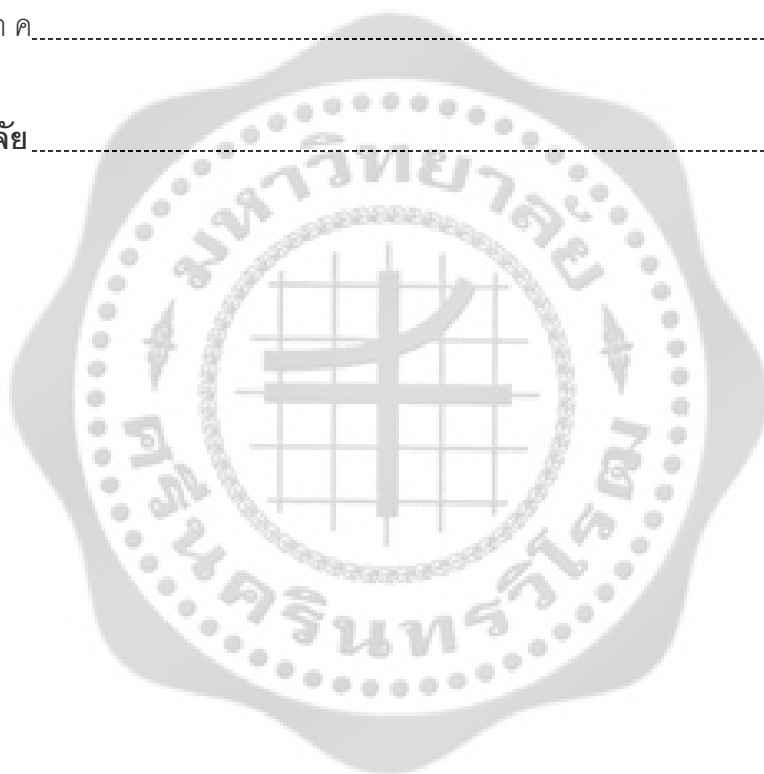
บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของตำรวจเขตชัยบริการ.....	126
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	126
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	126
บทเพลงของตำรวจเขตชัยบริการ.....	127
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจเขตชัยบริการ.....	127
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจเขตชัยบริการ.....	127
ประวัติตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	129
สภาพทั่วไปของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	131
นักดนตรี.....	131
เครื่องดนตรี.....	134
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	135
การสืบทอด.....	135
แผนภูมิแบบแขนง.....	136
บทบาทของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	136
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	137
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	137
บทเพลงของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	138
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	138
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	138
ประวัติตำรวจขวัญใจดงคู่.....	140
สภาพทั่วไปของตำรวจขวัญใจดงคู่.....	141
นักดนตรี.....	141
เครื่องดนตรี.....	144
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	145
การสืบทอด.....	145
แผนภูมิแบบแขนง.....	147

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
บทบาทของตำรวจขวัญใจดังคู่.....	147
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	147
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	148
บทเพลงของตำรวจขวัญใจดังคู่.....	149
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจขวัญใจดังคู่.....	149
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจขวัญใจดังคู่.....	149
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	151
สรุปผลดังกล่าวข้อต่อไปนี.....	151
ประวัติ ตำรวจชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย.....	151
สภาพทั่วไปของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	152
นักดนตรี.....	152
เครื่องดนตรี.....	153
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	154
การสืบทอด.....	155
บทบาทของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	155
ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล.....	155
ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล.....	156
บทเพลงของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	156
การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	156
การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	157
อภิปรายผล.....	159
ข้อเสนอแนะ.....	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	160
ภาคผนวก.....	164
ภาคผนวก ก.....	165
ภาคผนวก ข.....	189
ภาคผนวก ค.....	191
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	196

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของนักดนตรีในแตรวงราชธานี.....	28
2 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีแตรวงราชธานี.....	29
3 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงราชธานี.....	33
4 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงราชธานี.....	34
5 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงสมมติ.....	39
6 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงสมมติ.....	40
7 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงสมมติ.....	44
8 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงสมมติ.....	45
9 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะครูเดชา.....	51
10 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะครูเดชา.....	52
11 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงครูเดชา.....	56
12 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงครูเดชา.....	57
13 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะณัฐพงษ์.....	62
14 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะณัฐพงษ์.....	63
15 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงณัฐพงษ์.....	67
16 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงณัฐพงษ์.....	68
17 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะวิชาญศิลป์.....	73
18 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะวิชาญศิลป์.....	74
19 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงวิชาญศิลป์.....	78
20 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงวิชาญศิลป์.....	79
21 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะสนองศิลป์.....	85
22 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะสนองศิลป์.....	86
23 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงสนองศิลป์.....	90
24 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงสนองศิลป์.....	91
25 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะป.มงคลศิลป์.....	95
26 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะป.มงคลศิลป์.....	95
27 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวง ป. มงคลศิลป์.....	100
28 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวง ป. มงคลศิลป์.....	100

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
29 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตำรวจคณะครูต้อย.....	105
30 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจคณะครูต้อย.....	106
31 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจครูต้อย.....	110
32 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของตำรวจครูต้อย.....	111
33 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตำรวจคณะเพชรอุดมทอง.....	114
34 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจคณะเพชรอุดมทอง.....	115
35 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	118
36 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของตำรวจเพชรอุดมทอง.....	119
37 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตำรวจคณะเชิดชัยบริการ.....	123
38 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจคณะเชิดชัย.....	124
39 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจเชิดชัยบริการ.....	128
40 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของตำรวจเชิดชัยบริการ.....	128
41 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตำรวจคณะเมืองเก่าบริการ.....	134
42 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	134
43 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	138
44 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของตำรวจเมืองเก่าบริการ.....	139
45 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตำรวจคณะขวัญใจดงคู่.....	144
46 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจขวัญใจดงคู่.....	145
47 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจขวัญใจดงคู่.....	149
48 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของตำรวจขวัญใจดงคู่.....	150
49 แสดงอาชีพหลักของนักดนตรีตำรวจในจังหวัดสุโขทัย.....	153
50 แสดงจำนวนเครื่องดนตรีในจังหวัดสุโขทัย.....	154
51 แสดงเพลงที่ใช้ในการบรรเลงขณะนั่งและขณะเดินแห่.....	2158
52 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคล.....	158

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่จังหวัดสุโขทัย.....	6
2 ตราประจำจังหวัดสุโขทัย.....	7
3 ธงประจำจังหวัดสุโขทัย.....	7
4 แผนที่การเดินทางบ้านของแตรวงราชธานี.....	23
5 หัวหน้าแตรวงราชธานี.....	30
6 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงสมมติ.....	35
7 หัวหน้าแตรวงสมมติ.....	41
8 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงครูเดชา.....	46
9 หัวหน้าแตรวงครูเดชา.....	56
10 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงณัฐพงษ์.....	58
11 หัวหน้าแตรวงณัฐพงษ์.....	64
12 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงวิชาญศิลป์.....	69
13 หัวหน้าแตรวงวิชาญศิลป์.....	75
14 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงสนองศิลป์.....	80
15 หัวหน้าแตรวงสนองศิลป์.....	87
16 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงป.มงคลศิลป์.....	92
17 หัวหน้าแตรวงป.มงคลศิลป์.....	97
18 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงครูต้อย.....	101
19 หัวหน้าแตรวงครูต้อย.....	107
20 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงเพชรอุดมทอง.....	112
21 หัวหน้าแตรวงเพชรอุดมทอง.....	116
22 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงเชิดชัยบริการ.....	120
23 หัวหน้าแตรวงเชิดชัยบริการ.....	125
24 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงเมืองเก่าบริการ.....	129
25 หัวหน้าแตรวงเมืองเก่าบริการ.....	135
26 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงขวัญใจคงคู่.....	140
27 หัวหน้าแตรวงขวัญใจคงคู่.....	146

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดนตรียังแสดงออกถึงวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ ที่มีการสืบทอดมาเป็นเวลาอันยาวนาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของวัฒนธรรมทางดนตรี การที่แต่ละชนชาติมีการติดต่อสัมพันธ์กันย่อมทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม รวมไปถึงงานด้านดนตรีด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติ หลายเชื้อชาติหลายภาษาดูด้วยกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนมากจะเข้ามาติดต่อกับค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ บ้างก็มาเชื่อมสัมพันธ์มิตร บางชนชาติก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวไทยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย ซึ่งอารยธรรมเหล่านี้ทำให้ดนตรีเข้ามามีบทบาท ที่สำคัญในสังคมไทยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ในพระราชพิธีชั้นสูงตลอดจนถึงพิธีกรรมของชาวบ้านซึ่งล้วนแล้วแต่มีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น และเครื่องดนตรีที่กล่าวถึงคือ “แตร”

แตร เป็นชื่อรวม ๆ ใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ ส่วนใหญ่ทำด้วยทองเหลือง (Brass) เรียกกันทั่วไป เครื่องทองเหลือง แตรเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ทำให้เกิดเสียงโดยใช้ลมเป่า (Wind Instrument) โดยเป่าลมให้ผ่านเข้าไปในท่อ (Aerophone) สามารถเปลี่ยนเสียงได้ 2 วิธีด้วยกันคือ อาศัยริมฝีปากในการเปลี่ยนเสียง และต่อมาใช้ระบบลูกสูบในการเปลี่ยนเสียง แตรสันนิษฐานว่าน่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยินเหมือนกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่คนไทยนิยม เรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ฉิ่ง” ก็เรียกว่า “ฉิ่ง” ได้ยินเสียงว่า “ฉาบ” ก็เรียกชื่อว่า “ฉาบ” ได้ยินว่า “กรับ” ก็เรียกชื่อว่า “กรับ” เป็นต้น ส่วนแตรนั้น บ้างก็เรียกว่า “แกร” บ้างก็เรียกว่า “แตร” น่าจะได้ยินเสียงเป่ากำพวดดัง “แพรว แพรว” ก่อน เพราะอาการที่ลิ้นสะบัดระรัวเสียงออกมดั่ง “แพรว แพรว” แล้วกลายมาเป็น “แกรหรือแตร” ในภายหลัง (สุกรี เจริญสุข. 2539: 8) แตรในสังคมสยามที่ใช้ในพระราชพิธีแต่โบราณมี 2 ชนิด คือ แตรรองกับแตรฝรั่ง แตรรอง เรียกตามรูปร่างลักษณะที่ลำแตรโค้งงอ บานปลาย ซึ่งเข้าใจว่าเราได้แบบอย่างมาจากอินเดีย ส่วนแตรฝรั่ง มีลักษณะปากบานคล้ายดอกลำโพง จึงเรียกชื่อว่า “แตรลำโพง” ซึ่งในหนังสือกฎมณเฑียรบาลโบราณเรียกว่า “แตรกลางโพง” ปราภฏในสมัยรัชกาลที่ 1 เรียกว่า แตรวิลันดา คงจะเป็นแตรที่ฝรั่งฮอลันดาเป็นชาติแรกที่นำเข้ามาให้รู้จัก จึงระบุชื่อไว้เช่นนั้น เป็นอันว่าแตรลำโพงก็ดี แตรฝรั่งก็ดี คงหมายถึงแตรอย่างเดียวกันนั่นเอง (ธนิต อยู่โพธิ์. 2530: 71-72)

แตรวง เป็นวงเป็นดนตรีของยุโรปที่ไทยรับแบบอย่างมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ในสมัยนั้นมีการจ้างครูชาวอังกฤษเข้ามาฝึกสอนเพลงฝรั่งให้ทหารใช้ ฝึกเดินแถวจนมีแตรวงมหาดเล็กขึ้น ต่อมาจึงได้ว่าจ้างครูดนตรีชาวต่างชาติอื่นๆ เข้ามาสอนด้วย (ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์. 2542: 2396) จากแตรวงที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับทหารในกองทัพไทยได้มีการพัฒนาการเรื่อยมา ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงบัญญัติคำ “ดุริยางค์” ขึ้น ต่อมาได้ใช้คำว่า “โยธวาทิต” จนถึงปัจจุบันซึ่งใช้สำหรับการสวนสนามของทหารและนักกีฬา ทั้ง “ดุริยางค์” และ “โยธวาทิต” หมายถึง “แตรวง” นั่นเอง ในระหว่างรัชกาลที่ 6-7 นับเป็นยุคที่แตรวงเจริญก้าวหน้าในเมืองสยามเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่กองทัพเท่านั้นที่ฝึกหัดเป่าแตรวงกันอย่างจริงจังแม้แต่ในหมู่ประชาชนคนทั่วไป ได้เริ่มหันมานิยมฟังแตรวงกันอย่างกว้างขวางควบคู่ไปกับวงปี่พาทย์ จึงทำให้เกิดมีแตรวงของชาวบ้านทั่วไปโดยนำไปบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานกฐินผ้าป่า ซึ่งจะใช้นำขบวนแห่ทั้งในงานมงคล และอวมงคล แต่แตรวงที่จะสามารถไปบรรเลงในงานพิธีดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องเรียนรู้เพลงต่างๆ เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ด้วย เพราะใช้เพลงไทยประเภทเดียวกันบรรเลงประกอบพิธี ต่อมาเมื่อเพลงประเภทไทยสากลและลูกทุ่งเกิดขึ้น ปรากฏว่าพวกแตรวง สามารถนำมาบรรเลงกันในงานต่างๆ ได้อย่างกลมกลืนมีเพลงต่างๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ประกอบด้วยเครื่องเป่าและเครื่องจังหวะ เป็นหลัก เช่น ทรัมเป็ต ทรัมโบน คอร์เน็ต บาริโตน (ยูโฟเนียม) ทูบา ฮอรัน คลาริเน็ต แซกโซโฟน และเครื่องจังหวะ กลองอเมริกัน(กลองใหญ่) ฉิ่ง ฉาบ และกรับ เมื่อมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น ในที่สุดแตรวงแบบชาวบ้านก็เป็นที่ยอมรับและจัดให้เป็นดนตรีพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่สร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านคนไทยมาจนถึงทุกวันนี้(สุกรี เจริญสุข. 2539: 45-51)

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตทางภาคเหนือตอนล่างที่ได้รับอิทธิพลการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของแตรวงชาวบ้านเช่นเดียวกับจังหวัดใกล้เคียงที่มีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของแตรวงชาวบ้านอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีประเพณีประจำท้องถิ่นของตนเองและแตรวงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีนั้น ๆ และได้มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมพื้นบ้านกับวัฒนธรรมของแตรวงเข้ากันได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันแตรวงในจังหวัดสุโขทัยได้กระจายตัวกันอยู่ในอำเภอต่าง ๆ และยังคงอยู่คู่กับสังคมชาวบ้านมาโดยตลอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งไม่มีวันจบสิ้นมีการสืบทอดองค์ความรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีระบบจนทำให้แต่ละวงมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและรับใช้สังคมได้เป็นอย่างดี

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยคาดว่าผลการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทางการศึกษาของผู้สนใจต่อไป

จุดประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ สภาพและบทบาทของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพและบทบาทของแตรวงชาวบ้าน ที่มีต่อสังคมในจังหวัดสุโขทัย
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำรงอยู่ในสังคมของแตรวงจังหวัดสุโขทัย
3. เป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านให้ดำรงอยู่และรับใช้สังคมต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลภาคสนามในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 อำเภอ ทั้งหมด 12 วง ประกอบด้วย

1. อำเภอเมือง ได้แก่ แตรวงราชธานี
2. อำเภอดรณภพ ได้แก่ แตรวงสมมติ แตรวงครุเดชา แตรวงณัฐพงษ์
3. อำเภอศรีสำโรง ได้แก่ แตรวงวิชาญศิลป์
4. อำเภอสวรรคโลก ได้แก่ แตรวงสนองศิลป์ แตรวง ป.มงคลศิลป์ แตรวงครุฑ้อย

แตรวงเพชรอุฒทอง

4. อำเภอศรีสัชนาลัย ได้แก่ แตรวงเมืองเก่าบริการ แตรวงขวัญใจคงคู่
5. อำเภอทุ่งเสลี่ยม ได้แก่ แตรวงเข็ดชัยบริการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาก่อนหน้านี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแตรวงชาวบ้านเฉพาะอำเภอที่มีแตรวงชาวบ้านอาศัยอยู่เท่านั้น
2. ผู้วิจัยถือว่าคำสัมภาษณ์ที่ได้รับจากหัวหน้าคณะนักดนตรี และผู้เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้
3. การศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงของงานที่ใช้ในงานอวมงคลคือ งานศพเท่านั้น และงานมงคลคือ งานบวชเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

แตรววงชาวบ้าน หมายถึง วงดนตรีที่บรรเลงเพลงไทยด้วยเครื่องดนตรีสากลในสังคมของชาวบ้าน ซึ่งแพร่ขยายมาจากวงดุริยางค์ในกองทหารเข้าสู่ชาวบ้านใช้บรรเลงควบคู่กับวงปี่พาทย์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ อันเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานมงคล และงานอวมงคล เช่น งานกรฐินผ้าป่า งานบวช งานตรุษ สงกรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ และงานเทศกาลต่าง ๆ

ก้านล หมายถึง เงินค่านับบูชาครูก่อนทำการบรรเลงจำนวน 12 บาท

ยกครู หมายถึง พิธีกรรมอย่างหนึ่งที่หัวหน้ามักจะเป็นผู้ประกอบพิธีก่อนการบรรเลงประกอบด้วย ดอกไม้ ธูป เทียน เหล้า บุหรี่ เงิน 12 บาท

ใต้ไผ่ หมายถึง คนดูแลรับผิดชอบหรือผู้จัดการในวง

หน้างาน หมายถึง ฤดูกาลตั้งแต่ออกพรรษาจนถึงเข้าพรรษา คือตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งมักจะหางานแตรววงไปบรรเลงในงานบวช และงานเทศกาลต่าง ๆ

เวลา หมายถึง การรับงานของการบรรเลงแตรววง คิดเป็นช่วงระยะเวลาประมาณ 3 – 5 ชั่วโมงต่อ 1 เวลา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ เวลาเดี่ยว จะเริ่มเข้างาน 07.00 นาฬิกา ถึง 12.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

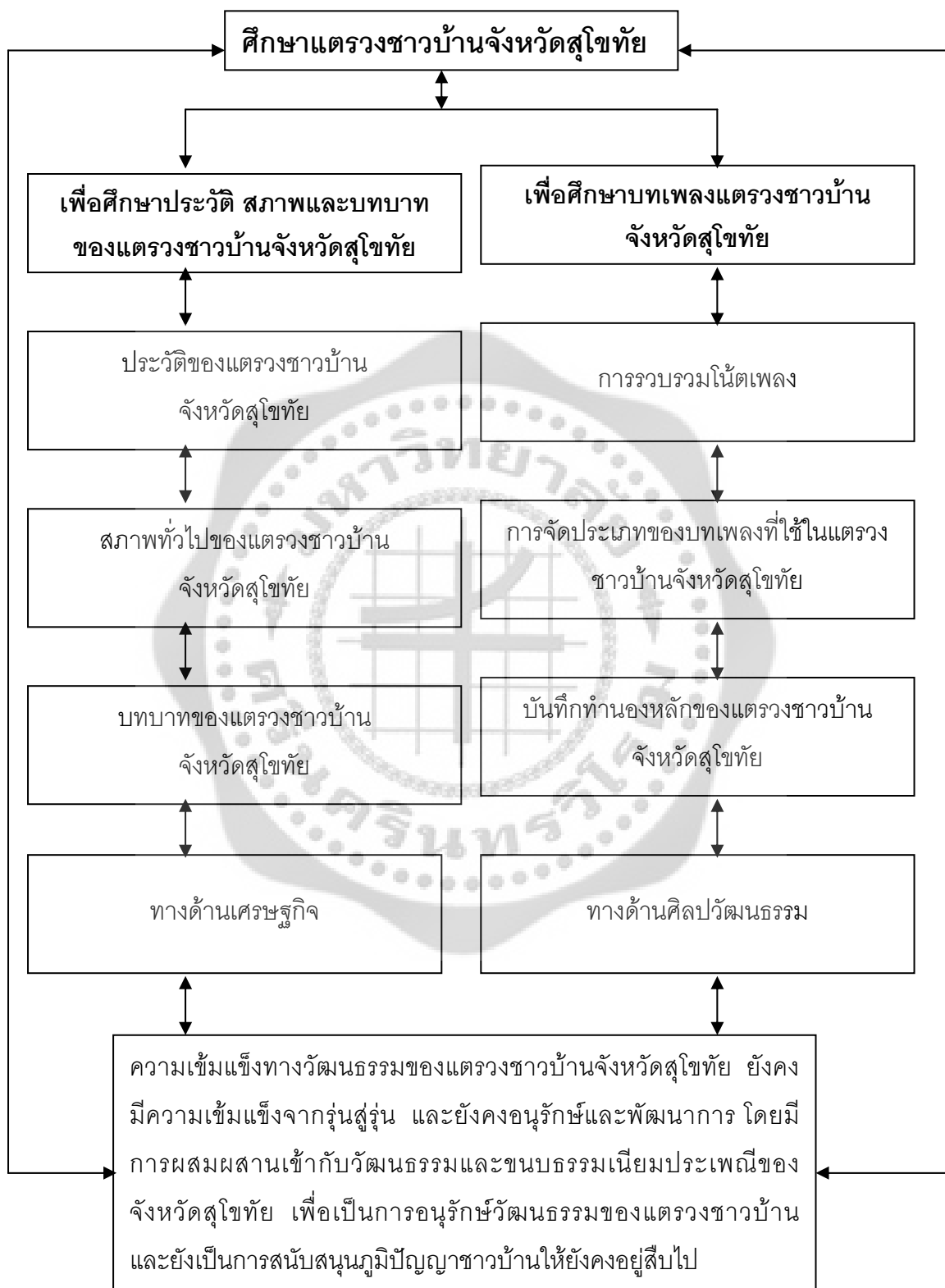
สภาพ หมายถึง วิถีชีวิตของแตรววงชาวบ้านรวมถึงอาชีพหลักในการดำรงชีวิตของนักดนตรี

บทบาท หมายถึง หน้าที่ของแตรววงชาวบ้านที่ให้การรับใช้ต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

งานมงคล หมายถึง งานบวชขนาดที่จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข

งานอวมงคล หมายถึง ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมสำหรับผู้เสียชีวิตเรียกว่างาน ศพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาตรวจชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า โดยได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย
2. เอกสารและตำราวิชาการ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและลักษณะทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 1 แผนที่จังหวัดสุโขทัย

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2551, จาก http://www.sukhothai.go.th/Tour_map.htm

ภาพประกอบ 2 ตราประจำจังหวัดสุโขทัย

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. 2551.
สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2551, จาก http://www.sukhothai.go.th/Tour_map.htm

ภาพพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง ประทับบนพระแท่นมณีคศิลา ปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข และทรงบริหารราชอาณาจักรแห่งนี้ให้เจริญรุ่งเรืองที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 1822 ถึง พ.ศ. 1842

จังหวัดสุโขทัย ใช้อักษรย่อว่า "สท"

คำขวัญของจังหวัดสุโขทัย

"มรดกโลกล้ำเลิศ	กำเนิดลายสีไทย
เล่นไพลอยกระทง	ตำรงพุทธศาสนา
งามตาผ้าตีนจก	สังคโลก ทองโบราณ
สักการแม่ย่า พ่อขุน	รุ่งอรุณแห่งความสุข"

ภาพประกอบ 3 ธงประจำจังหวัดสุโขทัย

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. 2551.
สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2551, จาก http://www.sukhothai.go.th/Tour_map.htm

เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีพื้นที่ 3 สี แถบแดงอยู่เบื้องบน แถบสีเหลืองอยู่ตรงกลาง และแถบเขียวอยู่เบื้องล่าง พื้นธมมบนด้านใกล้คันทรง มีภาพพ่อบุญรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วงประทับบนพระแท่นมั่งคศิลา และมีคำว่าจังหวัดสุโขทัยอยู่เบื้องล่างใต้ฐานยอดคันทรง ชิดกับมุมบนของธมด้านเสามีแถบสีแดง สีเหลืองและสีเขียวห้อยชายมายังเบื้องล่างในลักษณะพองาม การใช้สีแดง สีเหลือง และสีเขียวเป็นพื้นธมมีความหมายดังนี้

สีแดง หมายถึง พ่อบุญรามคำแหงมหาราชได้แผ่ขยายอาณาเขตออกไปได้อย่างกว้างขวาง ทิศเหนือได้เมืองแพร่ เมืองน่าน ทิศตะวันตกถึงเมืองหงสาวดี ทิศตะวันออกแผ่พระราชอาณาเขตออกไปจนถึงแม่น้ำโขง ต่อแดนเวียงจันทน์และเวียงคำ ทิศใต้ได้ตลอดถึงแหลมมลายู นับว่าดินแดนของประเทศไทยสมัยนั้นแผ่ขยายกว้างขวางยิ่งกว่าสมัยใดทั้งสิ้น

สีเหลือง หมายถึง พระพุทธศาสนา ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีได้ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรืองและนิมนต์พระสังฆราชจากลังกามาปรับปรุงกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องตามพุทธบัญญัติ และเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกทรงผนวช

สีเขียว หมายถึง การเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ประชาชนดำรงชีพด้วยความสบาย ข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ ใครใคร่ประกอบอาชีพใดก็ตามใจชอบ เจ้าเมืองไม่เก็บจังกอบ จึงอยู่กันด้วยความสุขสบาย ดังปรากฏตามศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหลักที่ 1 ดังนี้

"...เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่อเอา จกอบในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้าม้า ค้า ใครจักใคร่ค้าเงือนค้าทองคำ ไพร่ฟ้าหน้าใส..."

1.1 สถาปัตยกรรมศาสตร์

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดินประมาณ 440 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,596.092 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4,122,557 ไร่

อาณาเขต

จังหวัดสุโขทัยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอศรีดีชนาลัย ติดต่อกับ อำเภอวังชิ้น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศใต้ เขตอำเภอศรีมาศ และอำเภอกงไกรลาศ ติดต่อกับ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก เขตอำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีสำโรง และอำเภอสวรรคโลก ติดต่อกับ
อำเภอพรหมพิราม อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก เขตอำเภอบ้านด่านลานหอย และอำเภอทุ่งเสลี่ยม ติดต่อกับ อำเภอเมืองตาก
อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุโขทัยมี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยตอนเหนือเป็นที่ราบสูงมีภูเขาเป็นพืดยาวมาทาง
ทิศตะวันตก พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ราบและตอนใต้เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำไหลผ่านจากเหนือลงใต้ โดย
ผ่านพื้นที่อำเภอศรีสำโรง สวรรคโลก ศรีสำโรง เมืองสุโขทัย และอำเภอ กงไกรลาศ เป็น
ระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร จังหวัดสุโขทัยมีภูเขาที่สูงที่สุด คือ เขาหลวง ซึ่งยอดเขามีความสูง
1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมมรสุม
ตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว
อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 27.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.0 องศาเซลเซียส
และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.2 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,208.88 มิลลิเมตร
บริเวณที่มีฝนตกมากที่สุดจะอยู่ตอนบนของจังหวัด บริเวณอำเภอศรีสำโรง และ อำเภอศรีนคร

1.4 ประชากร

ประชากรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้
นานมาแล้ว โดยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนสำเนียงภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของ
ตนเอง จะมีคนอพยพมาจากท้องถิ่นอื่นบ้างไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมี ชนกลุ่มน้อย เป็นชาวเขาเผ่า
กระเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซอ ซึ่งส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้มานานแล้ว และอีกส่วนหนึ่งอพยพ
มาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบัน
ชาวเขาเหล่านี้อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแก่ง และตำบลแม่สิน แม่สำ ในอำเภอศรีสำโรง มีจำนวน
ประมาณ 428 หลังคาเรือน

2. เอกสารและตำราวิชาการ

2.1 พัฒนาการของแตรวงในสังคมไทย

ไชแสง สุขะวัฒน์ (2525: 102 - 103) ได้กล่าวถึงวงโยธวาทิต (Military Band) ไว้ว่าเป็นวงดนตรีที่ปรากฏขึ้นในกองทัพโรมัน ได้มีการใช้แตรโบราณร่วมกับกลองศึก บรรเลงเพลงเดิมแถวเพื่อปลุกใจทหารและประโคมให้สัญญาณในการรบ ภายหลังจากสมัยโรมันและสมัยสงครามครูเสด วงโยธวาทิตได้ซบเซาลง มากระเตื้องขึ้นอีกครั้งในราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 เมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 (ทรงครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 1643 - 1715) โปรดให้ลูลลี จัดตั้งวงแบนด์ขึ้น ต่อมาพระเจ้าเฟรเดริก มหาราชแห่งรัสเซีย ครองราชย์ระหว่างค.ศ.1740 - 1786) ทรงมีพระทัยรักดนตรี ได้ทรงจัดตั้งวงโยธวาทิต (Military Band) ขึ้นอีกในปี 8 ค.ศ.1763 หลังจากนั้น มาได้รับการปรับปรุงวงขึ้นอีกครั้งในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักดนตรีในยุโรป ซึ่งมีความสนใจดนตรีในตุรกี ได้มีการปรับปรุงวง โดยเพิ่มเครื่องดนตรีขึ้นเป็นบางชิ้นในวงโยธวาทิตและวงดุริยางค์ จนมาในสมัยของโปเลียน กองทัพฝรั่งเศสได้ปรับปรุงวงโยธวาทิตครั้งสำคัญ ทั้งเครื่องดนตรีและผู้เล่น ดังนี้คือ ปิคโคโล 1 เล่า คลาริเน็ตเสียงสูง 1 เล่า คลาริเน็ตธรรมดา 16 เล่า บาสซูน 4 ตัว ทรอมبون 3 ตัว กลองเล็ก 2 ลูก กลองใหญ่ 1 ลูก ไตรอซแองเกิล 1 อัน ฉาบ 2 คู่ และเครสเซนท์ตุรกีอีก 2 อัน รวมผู้เล่นทั้งหมด 42 คน กล่าวได้ว่า วงโยธวาทิตของ นโปเลียนเป็นต้นแบบของวงโยธวาทิตในปัจจุบัน

สุกรี เจริญสุข (2539: 17) ได้กล่าวเกี่ยวกับประวัติแตรและสังข์ว่า แตร คืออะไร มาจากไหน ใช้ทำอะไร ทำไมแตรจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นคำถามลึก ๆ ที่ไม่เคยมีคำตอบในวงการศึกษา มาก่อน

แตร สันนิษฐานว่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยิน เหมือนกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่คนไทยนิยมเรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ฉิ่ง” ก็เรียกว่า “ฉิ่ง” ได้ยินเสียงว่า “กรับ” ก็เรียกว่า “กรับ” เป็นต้น

คำว่า “แตร” เป็นชื่อรวม ๆ ที่ใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำโดยโลหะ (Brass) แตรเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า (Wind Instrument) เสียงของแตรเกิดจากการเป่าลมให้ผ่านเข้าไปในท่อ (Aero phone) แตรในสังคมสยามนั้นได้รับอิทธิพลเข้ามาเป็นกระแสเดียวกัน

กระแสนี้ได้แก่แตรที่รับเข้ามากับพิธีพราหมณ์ แตรใช้ในพิธีกรรมควบคู่กับสังข์ ซึ่งน่าจะเป็นแตรยาว แตรประเภทนี้ขึ้นเดียวอาจจะรับมาจากฝรั่งอีกทอดหนึ่ง อีกกระแสนี้เป็นแตรของฝรั่งที่เข้ามาในสมัยอยุธยา ซึ่งฝรั่งได้เข้ามาค้าขายกับกรุงสยาม แตรในความหมายนี้หน้าจะเป็น แตรงอนแล้วแตรงอนเข้ามาอยู่ในพิธีเช่นเดียวกับแตรพราหมณ์

ในพิธีสิบสองเดือนซึ่งเป็นพระราชพิธีจองเปรียง ซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ประโคมรับพระผู้เป็นเจ้าในวันเพ็ญเดือนสิบสอง กล่าวถึงว่า เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จลงถึงจะมี “แตรเป่า” หมายความว่า ถ้าไม่เสด็จลงแตรก็จะไม่เป่า แสดงถึงบทบาทของแตรว่าเป็นเครื่องดนตรีที่อยู่กับพิธีกรรมของพระมหากษัตริย์

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2184 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2173 – 2198) เชื่อว่าแตรฝรั่งได้เข้าสู่กรุงสยามในสมัยนี้ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 (ครองราชย์ ระหว่างพ.ศ. 2325 – 2353) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์เรียกแตรกันทั่วไปว่า แตรลิ้นดา ซึ่งเชื่อว่าเป็นแตรฝรั่งที่ชาวฮอลันดานำเข้ามาใช้เป็นชาติแรกในกรุงสยาม

แตรที่กล่าวมาเป็นแตรโบราณ (Renaissance trumpet) ใช้บรรเลงประโคมพิธีกรรมเป็นแตรยาว ไม่มีนิ้วกดเพื่อเปลี่ยนเสียงโดยอาศัยริมฝีปาก เสียงที่สามารถเป่าได้มีไม่มากนัก (15135) ดังนั้นจึงใช้เสียงเพื่อพิธีกรรมมากกว่าเสียงเพลงเพื่อความไพเราะ

ในสมัยรัชกาลที่ 4 (ครองราชย์ระหว่างพ.ศ. 2394 – 2411) ประมาณ พ.ศ. 2395 ทรงจัดตั้ง กองทหารเกณฑ์ฝึกหัดเป่าแตรอย่างฝรั่ง อังกฤษและทรงโปรดเกล้าฯ ให้ร้อยเอกริมเปย์ (Impley) เป็น ครูแตรฝึกทหารเกณฑ์อยู่ที่วังหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้ ร้อยเอก น็อกซ์ (Thomas G. Knox) เป็น ครูแตรฝึกทหารเกณฑ์อยู่ที่วังหน้า

คำว่า “ แตรวง ” เป็นคำที่พบในหนังสือศาสน์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเขียนจดหมายตอบโต้กันเชื่อว่าก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้คำว่า “ แตรวง ” ส่วนสุดแดน สุขเกษม (2542 :9-47) ได้กล่าวถึง พัฒนาการของแตรวงว่าคนเดิมของคนไทยเรามีการนับถือเช่นสรวงบูชาผีบางเทวดามาช้านานแล้ว ครั้นเมื่อรับวัฒนธรรมอินเดียทั้งจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาพิธีกรรมต่าง ๆ จึงมักจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างผี พราหมณ์ พุทธ และสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมความเชื่อของคนไทยโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมักยิ่งใหญ่และศักดิ์สิทธิ์จนกลายเป็นพระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติสืบต่อกันมาและ (มนตรี ตราโมท. 2522: 36) กล่าวว่า พระมหากษัตริย์ราชเจ้าของไทยตั้งแต่สมัยโบราณกาลจนถึงปัจจุบันนี้ ก็ได้ทรงประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ พระราชประเพณีต่าง ๆ สืบมาทุกพระองค์ และก็ดูเหมือนจะกล่าวได้ว่างานพระราชพิธีทั้งหลายที่ทรงกระทำด้วยพระองค์เองก็ดี พระราชทานให้ผู้อื่นกระทำก็ดี จะมีได้มีงานใดเลยที่จะขาดการประโคมด้วยวงดุริยดนตรี

“แตร” จึงเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยฐานะเครื่อง “ดุริย” สำหรับบรรเลงในงานพระราชพิธี ทำหน้าที่เป็นเครื่องประโคมเพราะด้วยลักษณะทางกายภาพของแตรที่เป็นเครื่องเป่าประเภทท่อลม (Aero phone) จึงทำให้แตรมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในตระกูลเครื่องดุริย กลางแจ้ง

2.2 แตรวงที่มีพัฒนาการมาจากกองแตรสัญญาณ

กองแตรสัญญาณ คือต้นแบบพัฒนาการสู่แตรวงโดยเริ่มจากการฝึกทหารอย่างยุโรปกองแตรสัญญาณวังหน้าของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และกองแตรสัญญาณ วังหลวงของพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยฝึกหัดทหารให้เป่าแตรสัญญาณต่าง ๆ แบบอังกฤษ พร้อมทั้งได้เริ่มเป่าเพลงเดินนำขบวนได้บางเพลงอีกด้วย หลังจากนั้นในช่วงปลาย รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแสดงของแตรวงฝรั่งในกรุงเทพฯ ขึ้น พวกทหารแตรที่อยู่วังหน้าและวังหลวงก็เริ่มได้รับอิทธิพลในการบรรเลงแตรวงเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เป่าอยู่เพียงการให้สัญญาณในกองทหารและเป่านำขบวนเพียงไม่กี่เพลงจนกระทั่งในปีพ.ศ.2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าอนงยาเธอพระองค์เจ้าสุทธวัชร์สิทธิ์ ขณะนั้น มีพระชันษา 16 ปี เป็นทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองแตรวงทหารมหาดเล็กฯ จนกระทั่ง พ.ศ. 2419 โปรดเกล้าฯ ให้เป็นกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ฯ

ในช่วงปี พ.ศ. 2414 – พ.ศ. 2419 นั้น กองแตรวงมหาดเล็กได้รวมเอาทหารแตรที่ฝึกมาก่อนในวังหน้าและวังหลวง บางคนเข้ามาฝึกจนตั้งเป็นวงแตรวงขึ้น และเริ่มมีการนำเพลงไทยเข้ามาบรรเลง ประกอบกับได้รับครูต่างประเทศมาสอนแตรวงเพิ่มขึ้น คือ นายเวสเตอร์เฟล ชาวเยอรมัน คนที่สองคือ นายเฮุดเซน ชาวฮอลันดา โดยเข้ามารับหน้าที่เป็นทั้งหัวหน้าวง (Master Band) และผู้บังคับกองแตรวง ตั้งแต่ พ.ศ. 2421 – พ.ศ. 2476

ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น แตรวงทหารมหาดเล็กมีชื่อเสียงมากในการบรรเลงเพลงไทยแท้ด้วยแตรวง มีทั้งเพลงอัตราสองชั้นธรรมดาที่เป่านำหน้าขบวนแห่ อาทิ เพลงคลื่นกระทบฝั่ง และเพลงทะเลบัว ซึ่งบรรเลงประจำงานติดหูคนไทยที่คอยดูแลยุคนั้นตลอดจนได้ขยายขีดความสามารถบรรเลงเพลงสามชั้น มีลูกเล่นที่ซับซ้อนกว่าเพลงสองชั้นได้โดยมิต้องอ่านโน้ต ยิ่งถึงตอนที่เล่น “เก็บ” เร็ว ๆ ด้วยแล้วแตรของทหารมหาดเล็กทำได้ดีเป็นอย่างดี (พูนพิศ อมาตยกุล. 2530 : 67)

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่า แตรวงมหาดเล็กนั้นได้พัฒนาขึ้นจนเป็นแตรวงวงแรกของประเทศไทย โดยในระยะแรกเป็นเพียงกองแตรสัญญาณในวังหน้าและวังหลวง เอกลักษณะที่สำคัญของแตรวงทหารมหาดเล็กก็คือ การนำเพลงไทยมาบรรเลง และเพลงเหล่านี้ปัจจุบันเรายังคงได้ยินอยู่ทั่วไปจากบรรยากาศแตรวงชาวบ้าน ตามงานแห่ต่าง ๆ

2.3 การพัฒนาของแตรวงในสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ

นับจากรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาจัดตั้งกรมยุทธาธิการ และแบ่งกองทหารต่าง ๆ แบบยุโรปในปี พ.ศ. 2430 แตรวงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามกรมทหารต่าง ๆ ก็ได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นลำดับ ทางด้านแตรวงทหารเรือ (กองแตรวงของทหารมะรีน) มีครูฟูสก็่ควบคุมการบรรเลงอยู่จึงมีการบรรเลงไปในทางตะวันตกมากกว่าแตรวงทหารบก(กองแตรวงทหารมหาดเล็กฯ) ที่ต้องใช้ในการเป่านำขบวนอยู่บ่อย ๆ ประกอบกับการที่นักดนตรีมีความสามารถทางดนตรีไทยอยู่แล้ว จึงเน้นการบรรเลงแบบไทยโดยแตรวงทหารบก จึงมีชื่อเสียงมากในการบรรเลงเพลงไทยด้วยแตรวง

ตั้งแต่มีการจัดตั้งกองแตรวงขึ้นตามกรมทหารต่าง ๆ นับตั้งแต่กองแตรวงสัญญาบัตรทหารวังหน้า จนถึงกองแตรวงประจำกรมทหารก็ยังไม่ปรากฏผลงานดนตรีสำหรับแตรวงเลย ที่พอจะนับเป็นผลงานได้คงมีการประพันธ์เพลง “สรรเสริญพระบารมี” ในปี พ.ศ. 2414 เท่านั้น

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2446 ทูลกระหม่อมบริพัตร ทรงเข้าดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก และหลังจากนั้น 9 เดือน ก็ได้ทรงย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกรมทหารเรือ ในช่วงนี้เองที่แตรวงทหารเรือและกองแตรวงทุกกองต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่เพราะมีเจ้าฟ้านักดนตรีเข้ามาดูแลและส่งเสริมวงการแตรวงอย่างจริงจัง โดยมีผลงานที่สำคัญอันเป็นหลักฐานมาจนปัจจุบันเป็นจำนวนมากจนทูลกระหม่อมบริพัตรได้รับสมัญญานามว่า “พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล (จำนง รังสิกุล. 2517: 65)

ปีพ.ศ.2448 กองแตรวงทหารเรือได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากทูลกระหม่อมบริพัตร พระองค์ทรงกระทำทุกวิถีทางที่จะทำให้กองแตรวงทหารเรือ พัฒนาขีดความสามารถสูงขึ้นในการบรรเลง เช่น

- ทรงแทนเสียงจากต่างประเทศมาให้ฟังเพื่อเป็นแบบอย่าง
- ทรงพระนิพนธ์เพลงไทยโดยเขียนโน้ตสากลให้ทหารเตรเป่า
- ทรงดัดแปลงเพลงที่แต่เดิมบรรเลงด้วยเป่าพาทย์มาเรียบเรียงเป็นทางแตรวง
- ทรงพระนิพนธ์เพลงเป็นโน้ตสากลให้เป็นเพลงแตรวงประจำกองทหารเรือ
- ทรงเรียบเรียงเสียงประสานเพลงให้เหมาะสมกับงานแสดงแต่ละงาน
- ทรงสนับสนุนการไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ ทั้งงานราชการและงานส่วนพระองค์
- ทรงวางรากฐานการบรรเลงเพลงในพิธีต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบการแต่งกายของทหารเตร

จากความเอาพระทัยใส่ของทูลกระหม่อมบริพัตร จึงส่งผลให้แตรวงทหารเรือเจริญ รุ่งเรืองขึ้นจนสามารถบรรเลงแบบตะวันตกและมีผลงานที่น่าประทับใจในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่วังบางขุนพรหม ทูลกระหม่อมบริพัตรทรงจัดให้มีกระโجمเตรไว้บรรเลงต้อนรับแขก หรืองานเลี้ยงบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ

2.4 พัฒนาการของแตงกวาสุแตงกวาชาวบ้าน

จากที่แตงกวาสุแตงกวาได้พัฒนามาโดยตลอด ทำให้การบรรเลงอยู่ในขั้นมาตรฐาน และเมื่อมีการแยกกองทหารอย่างยุโรป จึงมีการแบ่งกองกันอย่างชัดเจนในหมู่ทหารแตง ทำให้กองทหารแตงมากขึ้น แต่เดิมนั้นกองแตงต่าง ๆ มีหน้าที่หลักอยู่สองประการ คือ ประการแรกเป่าแตงสัญญาณทางทหารในกองทัพ ประการที่สองเป่านำขบวนทหารเวลาฝึกหรือเวลาที่มีพิธีสวนสนามในกองทัพ รัฐพิธีและพระราชพิธี แตงกวาสุแตงกวาจึงมิได้มีหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังเหมือนดนตรีประเภทอื่น

ผลจากการแบ่งกองทหารแบบยุโรป นอกจากจะทำให้มีการตั้งกองแตงมากขึ้นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังส่งผลให้แตงกวามีการพัฒนาการบรรเลง เพื่อประชาชนมากขึ้นอีก จนทำให้ภาพพจน์ที่ประชาชนมีต่อแตงกวาในฐานะดนตรีของทหารค่อย ๆ ลดลงและเห็นว่าศิลปะดนตรีแขนงนี้มีความน่าสนใจไม่แพ้ดนตรีแขนงอื่น เพราะแตงกวาสุแตงกวาได้บรรเลงให้ประชาชนฟังเป็นประจำ

จากหลักฐานที่พอจะสืบค้นได้ พบว่า แตงกวาสุแตงกวาขนาดเล็กเริ่มนำดนตรีมาบรรเลงให้ประชาชน ฟังก่อนเป็นวงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2431 โดยบรรเลงที่ประจำดนตรีตรงข้ามประตูสวัสดิ-โสภกา (ทางเข้า วัดพระแก้ว) มีมาบรรเลงเพลงไทย ทำให้แตงกวาสุแตงกวาขนาดเล็กได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงมากในขณะนั้น (สุดแดน สุขเกษม. 2537: 2)

จากการที่แตงกวาสุแตงกวาออกมาบรรเลงให้ประชาชนฟัง และเกิดความประทับใจ ประกอบกับการขยายตัวของกองทัพไปสู่กรมทหารที่อยู่ตามมณฑลทหารต่าง ๆ ทำให้แตงกวาสุแตงกวาได้แพร่กระจายออกไปตามหัวเมืองต่าง ๆ จนเกิดเป็นแตงกวาชาวบ้านขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งมักเป็นจังหวัดที่มีกรมทหารเรือ กองแตงกวาตั้งอยู่ เช่น พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และเพชรบุรี เป็นต้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์นั้น ทุกมณฑลทหารบกก็มีแตงกวาเป็นประจำ มีทหารรับราชการในกองแตงกวามากขึ้น ความต้องการนักเป่าแตงก็มากขึ้นเป็นสำคัญ จึงต้องมีการรับเด็กผู้ชายวัยรุ่นมาหัดฝึกเรียนดนตรีไว้คอยส่งไปรับราชการเป็นรายปี ดังนั้น จึงส่งครูที่เป็นนักเป่าแตงจากแตงกวาสุแตงกวาไปประจำอยู่ตามภูมิภาค กล่าวกันว่าทุกแห่งตั้งแต่ราว 1 ถึง ราว 11 ล้วนมีทหารแตงประจำกองทั้งสิ้น บางวงเล็กบ้างวงใหญ่ไม่เท่ากัน

ดังนั้น ช่วงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บรรดาทหารแตงตามมณฑลทหารต่าง ๆ จึงได้มีส่วนเข้าไปสร้างวัฒนธรรมแตงกวาให้กับชาวบ้านจังหวัดที่มีกอง แตงกวา เมื่อยามที่ชาวบ้านมีงานต่าง ๆ บรรดาทหารแตงก็ออกมาสร้างความบันเทิงให้แก่ชาวบ้าน จึงทำให้เริ่มเกิดแตงกวาชาวบ้าน

2.5 การกระจายของแตรวงชาวบ้านในสังคมไทย

ตลอดระยะเวลาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คนไทยที่เป็นประชาชนคนธรรมดาได้เริ่มรู้จักกับแตรวง ในฐานะที่แตรวงเป็นวงดนตรีที่มีอยู่ในกรมทหารตามแบบอย่างชาติตะวันตก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยขณะนั้น ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สังคมไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตามอย่างยุโรป นอกจากจะมีการนำ ระบบ ระเบียบ วิธีการ และกระบวนการอย่างยุโรปมาใช้แล้ว ทางด้านการบันเทิงแบบวัฒนธรรมตะวันตกก็เริ่มเข้ามาเผยแพร่ในสังคมอีกด้วย สิ่งที่จะช่วยเสริมให้เกิดแตรวงชาวบ้านในสังคมไทย คือ ภาพยนตร์เงียบ ถือได้ว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับสังคมไทย ขณะนั้น ประกอบกับ ภาพยนตร์เงียบเป็นสิ่งบันเทิงที่ชาวบ้านสามารถที่จะสัมผัสได้ กล่าวคือในสมัยช่วงรัชกาลที่ 1 ลงมา ความบันเทิงที่เป็นสาธารณะยังมีการแบ่งระหว่างราชสำนักกับสามัญชนบรรดาศิลปะชั้นสูงหรือการแสดงเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ ยังคงมีเพียงในพระราชวังเท่านั้น การเสด็จไปชมไม่ว่าจะเป็น ละคร, ดนตรี, โขน และแตรวงชาวบ้าน ยังไม่มีโอกาสได้ยินได้ฟังและสัมผัสแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่บรรดานักดนตรีและนักแสดงที่ทำหน้าที่บรรเลงและแสดงอยู่ในพระราชวังส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีและนักแสดงที่มาจากชาวบ้าน ครั้นเมื่อมีฝีมือดีก็จะเข้าฝากตัวเป็นข้ารับใช้อยู่ในวัง ภายใต้การอุปถัมภ์ค้ำชูของบรรดาเจ้านายและขุนนาง อันเป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมา

ช่วงปลายรัชกาลที่ 5 สังคมไทยมีการติดต่อกับประเทศตะวันตกมากขึ้นและมีการพัฒนาประเทศอย่างเร่งด่วนแบบประเทศตะวันตกพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ การเลิกทาสและการบริหารประเทศแบบยุโรป ทำให้ประชาชนคนไทย ล้วนแล้วแต่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น จากการที่มีการติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตก ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีส่วนกระตุ้นความต้องการในสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องของการบันเทิงทำให้เกิดวัฒนธรรมการบันเทิงแบบตะวันตกขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะช่วงต้นรัชกาลที่ 6 ได้เกิดความบันเทิงแบบใหม่ตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตกขึ้น เช่น

- เครื่องเล่นแผ่นเสียง
- หนังสือพิมพ์
- ละครร้องอย่างฝรั่ง
- แตรวง (เป็นแตรวงชาวบ้านในเวลาต่อมา)

เอกลักษณ์ที่สำคัญของแตรวงชาวบ้านที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ การบรรเลงเพลงในขบวนแห่ตามประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยชาวบ้านในสังคมไทย แต่เดิมก่อนมีแตรวงเข้ามาบรรเลงในขบวนแห่แห่งนั้น สังคมชาวบ้านมีกลองยาวทำหน้าที่นี้อยู่ก่อนแล้ว งานทุกงานถ้าต้องมีขบวนแห่แหงกลองยาว ทำหน้าที่บรรเลงสร้างความครึกครื้นให้กับผู้ร่วมขบวนแห่เป็นธรรมดาของผู้มีฐานะในสมัยนั้น

ยอมแสดงออกในด้านวัตถุและสิ่งประดับประดาเครื่องประกอบขบวนแห่งของตน เมื่อมีฐานะสูงย่อมต้องเตรียมวัตถุและของประดับตกแต่งในขบวนแห่งความมั่งมีของเจ้าภาพให้ยิ่งใหญ่สมฐานะตน แตรวงเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมชาวบ้าน ในฐานะเป็นเครื่องแสดง เพราะมิใช่เรื่องง่ายถ้าจะหาแตรวงสักวงมาบรรเลงสำหรับชาวบ้านธรรมดา

แตรวงชาวบ้านจึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีพื้นบ้านโดยเริ่มจากการบรรเลงนำหน้าขบวนแห่แห่นที่แสดงถึงความปิติยินดีในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานบวช งานโกนจุก งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานแห่กฐิน ผ้าป่า ฯลฯ แตรวงชาวบ้านจึงได้เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น ประกอบกับการทางกรุงเทพฯ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองทำให้บรรดานักดนตรี ไม่ว่าจะเป็นแตรวงทหารบก แตรวงทหารเรือ ตลอดจนแตรวงเสือป่าพรานหลวงม้าหลวง ฯ ต้องกระจัดกระจายกันออกสู่ท้องถิ่นพวกที่เป็นแตรวงทหารมักไปสังกัดตามกองดุริยางค์และกรมทหาร ส่วนที่เป็นแตรวงพลกระหม่อมมบริพัตรฯ และจางวางทั่วนั้นยังคงรวมตัวกันอยู่ มีบ้างที่กระจ่ายกันเข้าสู่แตรวงแถบชานเมืองรวมทั้งแตรวงเสือป่าพรานหลวงม้าหลวงฯ ที่กระจ่ายไปอยู่กับคณะละครร้องและวงดนตรีต่าง ๆ

สังคมไทยเมื่อมีงานมงคล สิ่งที่แสดงออกอย่างชัดเจน คือ “กิจกรรมสามัคคีชื่นเริง” ซึ่งแสดงออกด้วยการ แห่แห่น ฟ้อนรำ ส่งเสียงเฮฮา เต็มไปด้วยรอยยิ้ม และที่ขาดเสียไม่ได้ ก็คือ การสามัคคีกันทำบุญทำกุศล เช่น การร่วมกันแห่นาครอบพระอุโบสถ การร่วมทำอาหาร คาว หวาน เลี้ยงพระ การร่วมกันบริจาคทรัพย์ทำบุญ การร่วมกันจูงนาคเข้าโบสถ์ การร่วมกันใส่บาตรการร่วมกันกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ฯลฯ

แตรวงชาวบ้านในช่วงนั้นจึงเข้ามาในสังคมชาวบ้านโดยทำหน้าที่สร้างความบันเทิง สร้างความสนุกสนาน ครึกครื้นในช่วงก่อนวันงาน สังคมชาวบ้านนั้นเป็นสังคมแบบเครือญาติ ต่างจากสังคมอุปถัมภ์ที่แตรวงเคยทำงานรับใช้นายมาก่อน จึงทำให้แตรวงมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมากขึ้น ในการจัดงานเจ้าภาพมักว่าจ้างให้มาแห่แห่น ตามขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งที่จะละเลยเสียมิได้ คือ การต้อนรับผู้ที่มาช่วยงาน แตรวงจึงบรรเลงผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยและลดความสับสนวุ่นวายของผู้คนที่มาช่วยงานในวันสุกดิบ การทำหน้าที่ของแตรวงชาวบ้านต่อสังคมขณะนั้นได้รับการตอบรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี

ความต้องการแตรวงชาวบ้านจะมีมากขึ้นในช่วงก่อนเข้าพรรษาของทุกปี (ฤดูบวชนาศ) ในบางแห่ง มีนาคบวชวัดเดียวกันและในวันเดียวกัน ถึง 6 – 7 คน ก็จะมีการแห่นาคจากบ้านของนาคแต่ละคนไปประชันกันที่วัดเพื่อรอบบวชพร้อมกันที่วัด เนื่องจากการถือฤกษ์ถือยามของชาวบ้านจึงทำให้เกิดวันมงคลตรงกัน แตรวงจะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงให้กับขบวนแห่แห่นของชาวบ้าน และเมื่อแตรวงหลายวงมาพบกัน ก็ยิ่งต้องแสดงความสามารถของตนเองมาอย่างเต็มที่ จึงมีการประกวดประชันกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อมีทหารไปฝึกเป่าแตรให้วงปี่พาทย์บางวง ทำให้นักดนตรีสามารถบรรเลงได้ดีพอ สมควร แต่ปี่พาทย์บางวงที่ซื้อเครื่องดนตรีไปหัดกันเอง จึงเกิดลักษณะการเป่าที่แปลก ๆ ตั้งแต่การจับการเป่า และการปิดเปิดนิ้ว ตามคีย์เครื่องดนตรี ทำให้เกิดเทคนิคใหม่ขึ้นในวงปี่พาทย์ที่ถือว่าเป็นเทคนิคเฉพาะของแถววงชาวบ้านคือการเป่าแบบ “ระบายลม” (เป็นเทคนิคการเป่าแบบไทย)

ช่วงปี พ.ศ. 2480–2490 จึงเป็นช่วงที่แถววงชาวบ้านเกิดขึ้นอย่างเต็มตัวในสังคมชาวบ้านและมีแถววงชาวบ้านเพิ่มขึ้นอีกหลายวงซึ่งพอที่จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. แถววงชาวบ้านที่มาจากกรมทหาร แถววงชาวบ้านกลุ่มนี้จะมีลักษณะเด่น คือ สามารถอ่านโน้ตสากลได้อย่างคล่องแคล่ว บรรเลงเพลงมาร์ชต่าง ๆ ได้มาก ทั้งเพลงมาร์ชของไทยและต่างประเทศ อีกทั้งยังสามารถบรรเลงเพลงจังหวะสากลได้ เช่น จังหวะมาร์ช วอลซ์ สโลว์ โพลก้า แต่จะเสียเปรียบในเรื่องของเพลงไทย ซึ่งต้องเปลี่ยนคีย์ตามนักร้องหรือการย้ายบันไดเสียง (Transpose)

2. แถววงชาวบ้านที่ได้ครูแถวจากกรมทหารแถวต่าง ๆ มาฝึก แถววงชาวบ้านกลุ่มนี้ สามารถอ่านโน้ตสากลและจำทำนองเพลงได้ แต่อ่านได้ไม่คล่องแคล่วเท่ากับแถววงชาวบ้านที่มาจากกรมทหาร แถววงพวกนี้จะเก่งในเรื่องเพลงแท้และเพลงลูกทุ่ง ไม่ค่อยจะมีความสามารถในการเปลี่ยนคีย์

3. แถววงชาวบ้านที่มาจากการหัดเป่าด้วยตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีปี่พาทย์ แถววงชาวบ้านกลุ่มนี้จะเป่าแบบไม่ใช้การปิดเปิดนิ้วตามทฤษฎีตะวันตกจะเป่าตามเสียงที่หูได้ยิน “ตู่นิ้ว” จะมีความสามารถเป่าได้แต่เพลงไทยเท่านั้น มีพรสวรรค์ในเรื่องการเปลี่ยนคีย์

ในปัจจุบัน การบรรเลงแถววงชาวบ้านเป็นการตอบสนองความต้องการให้กับสังคมตามที่ตั้งสังคมต้องการเท่านั้น แต่เรื่องราวแถววงชาวบ้านในสังคมไทยมีสิ่งที่น่าสนใจอีกมากมาย แถววงชาวบ้านเป็นวงดนตรีตะวันตกวงแรกในสังคมไทยและมีการพัฒนาการมาจากราชสำนักสู่ชาวบ้าน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุธี ชำนาญสุธา (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แถววงชาวบ้าน : กรณีศึกษาแถววงในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของแถววงในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2415 จนถึงปี พ.ศ. 2545 เป็นช่วงระยะเวลา 130 ปี โดยวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของนักดนตรี และเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการบรรเลงเพลงต่าง ๆ ในแถววงด้านกระบวนการสืบทอดและแนวทางในการดำรงอยู่ในอนาคตแถววง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การดำเนินชีวิตในอาชีพแถววงเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ยังคงยึดอาชีพแถววงและปี่พาทย์นี้ต่อไป โดยยังมีอาชีพอื่นเป็นหลักอยู่และในอนาคตจะแพร่ขยายอาชีพนี้ไปยังลูกหลานอีกต่อไป

สุดแดน สุขเกษม (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “แตรวงชาวบ้าน” กับการรับใช้สังคม กรณีศึกษาคณะถนนอมศิลป์ พบว่า แตรวงชาวบ้านคณะถนนอมศิลป์ เป็นแตรวงที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผสมวง และโอกาสในการแสดงอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับให้เข้ากับสังคมในแต่ละช่วงเวลามีการจัดทำโน้ตดนตรีขึ้นในการบรรเลงเพื่อความสะดวกของนักดนตรี มีการจัดแบ่งประเภทของเพลงที่จะใช้ในการแสดงเพื่อให้เหมาะสมในแต่ละโอกาสของการแสดง รวมทั้งมีการจัดรูปแบบการจัดวงดนตรีที่เป็นระบบ และมีบทบาทเด่นชัดต่อชุมชน 2 ประการ คือ ใช้บรรเลงเพื่อประกาศข่าวสารรวมทั้งให้ความบันเทิง และใช้บรรเลงประกอบพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของการรับใช้สังคมของดนตรีพื้นบ้านไทย

ปรีชา ออกกิจวัตร (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แตรวงชาวบ้าน กรณีศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของแตรวงในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าแตรวงชาวบ้านมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเพราะในปัจจุบันแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงครามสามารถอยู่ได้โดยมีการศึกษาแหล่งความรู้เพิ่มเติม และการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทั้งนี้ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของสังคมไว้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และสืบทอดระหว่างกัน สมัครสมาน สามีคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งกับให้สังคมของจังหวัดสมุทรสงครามและของชาติให้เป็นปึกแผ่น

สุกรี เจริญสุข (2539: 8) ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติหลายเชื้อชาติหลายภาษาด้วยกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนมากจะเข้ามาติดต่อกับค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ บ้างก็มาเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี บางชนชาติก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวไทยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย ซึ่งอารยธรรมเหล่านี้ทำให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในสังคมไทยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ใน พระราชพิธีชั้นสูงตลอดจนถึงพิธีกรรมของชาวบ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น และเครื่องดนตรีที่กล่าวถึง คือ “แตร”

แตรเป็นชื่อรวม ๆ ใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ ส่วนใหญ่ทำด้วยทองเหลือง (Brass) เรียกกันทั่วไปว่า เครื่องทองเหลือง แตรเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ทำให้เกิดเสียง โดยใช้ลมเป่า (Wind Instrument) โดยเป่าลมให้ผ่านเข้าไปในท่อ (Aero phone) สามารถเปลี่ยนเสียงได้ 2 วิธีด้วยกันคือ อาศัยริมฝีปากในการเปลี่ยนเสียง และต่อมาใช้ระบบลูกสูบในการเปลี่ยนเสียงแตร สันนิษฐานว่าน่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยิน เหมือนกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่คนไทยนิยมเรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ฉิ่ง” ก็เรียกชื่อว่า “ฉิ่ง” ได้ยินเสียง “แฉ่ง” ก็เรียกว่า “แฉ่ง” ได้ยินว่า “กรับ” ก็เรียกชื่อว่า “กรับ” เป็นต้น ส่วนแตรนั้น บ้างก็เรียกว่า “แกร” บ้างก็เรียกว่า “แตร” น่าจะได้ยินเสียงเป่ากำพวดดัง “แพร แพร” ก่อน เพราะอาการที่ลิ้นสะบัดระรัวเสียงออกมดั่ง “แพร แพร” แล้วกลายมาเป็น “แกรหรือแตร” ในภายหลัง

สุกรี เจริญสุข (2539: 45-51) จากแตรวงที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับ

ทหารในกองทัพไทยได้มีการพัฒนาการเรื่อยมา ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงบัญญัติคำ “ดุริยางค์” ขึ้น ต่อมาได้ใช้คำว่า “โยธวาทิต” จนถึงปัจจุบัน ซึ่งใช้สำหรับการสวนสนามของทหาร และนักกีฬา ทั้ง “ดุริยางค์” และ “โยธวาทิต” หมายถึง “แถววง” นั่นเอง ในระหว่างรัชกาลที่ 6-7 นับเป็นยุคที่แถววงเจริญก้าวหน้าในเมืองสยามเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่กองทหารเท่านั้นที่ฝึกหัดเป่าแถวกันอย่างจริงจังแม้แต่ในหมู่ประชาชนคนไทยทั่วไป ได้เริ่มหันมานิยมฟังแถววงกันอย่างกว้างขวางควบคู่ไปกับวงปี่พาทย์ จึงทำให้เกิดมีวงแถววงของชาวบ้านทั่วไปโดยนำไปบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวชนาค งานขึ้นบ้านใหม่ งานกฐินผ้าป่า ซึ่งจะใช้นำขบวนแห่ทั้งในงานมงคลและอวมงคล แต่แถววงที่จะสามารถไปบรรเลงในงานพิธีดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องเรียนรู้เพลงต่าง ๆ เช่นเดียวกับพวกปี่พาทย์ด้วย เพราะใช้เพลงไทยประเภทเดียวกันบรรเลงประกอบพิธี ต่อมาเมื่อเพลงประเภทไทยสากลและลูกทุ่งเกิดขึ้น ปรากฏว่าพวกแถววง สามารถนำมาบรรเลงกันในงานต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืนมีเพลงต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ประกอบด้วยเครื่องเป่าและเครื่องจังหวะเป็นหลัก เช่น ทรัมเบ็ต ทรอมโบน คอร์เน็ต บาริโตน (ยูโฟเนียม) ทูบา ฮอรัน คลาริเน็ต แซกโซโฟน และเครื่องจังหวะ กลองมริกัน (กลองใหญ่) ฉิ่ง ฉาบ และกรับ เมื่อมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากขึ้นในที่สุดแถววงแบบชาวบ้านก็เป็นที่ยอมรับและจัดให้เป็นดนตรีพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่ง ที่สร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านคนไทยมาจนทุกวันนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแตงวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับออกปฏิบัติภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล ศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัด และแตงวงในปัจจุบัน นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ศึกษาและบุคคลข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลศึกษา

- 1.1.1 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.1.2 ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสุโขทัย
- 1.1.3 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 1.1.4 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.1.5 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 1.1.6 สำนักหอสมุด วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย
- 1.1.7 ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย

1.2 บุคคลข้อมูล

- 1.2.1 นักดนตรีอาชีพในจังหวัดสุโขทัย
- 1.2.2 บุคคลใกล้เคียงหรือญาตินักดนตรี จังหวัดสุโขทัย
- 1.2.3 นักวิชาการในท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัยและในจังหวัดอื่น
- 1.2.4 ครู - อาจารย์ และบุคคล ที่อยู่ในวงการดนตรีของจังหวัดสุโขทัยและใกล้เคียง

2. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- 2.1 เรียบเรียงประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อม
- 2.2 ศึกษาภูมิหลังของแตงวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
- 2.3 ศึกษาการสืบทอด การบริหารจัดการ การบริหารคณะ สภาพของวงดนตรี และเครื่องดนตรี โดยการสัมภาษณ์ บันทึกภาพและเสียง
- 2.4 ศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์

3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 3.1 แบบสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล
- 3.2 กล้องวิดีโอ กล้องถ่ายรูป
- 3.3 เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

- 4.1 ศึกษาประวัติ สภาพและบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย ทั้ง 6 อำเภอ
  - 4.1.1 ศึกษาประวัติแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
  - 4.1.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย
    - นักดนตรี
    - เครื่องดนตรี
    - พิธีกรรมก่อนการบรรเลง
    - การสืบทอด
  - 4.1.3 ศึกษาบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย
    - ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล
    - ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล
- 4.2 ศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
  - 4.2.1 การรวบรวมโน้ตเพลง
  - 4.2.2 การจัดประเภทของเพลงที่ใช้ในแต่ละวง
  - 4.2.3 บันทึกทำนองหลักของเพลงแตรวง

5. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์เป็นรูปเล่มงานวิจัยที่สมบูรณ์ด้วยการแบ่งเป็นบทต่างๆ 5 บท ได้แก่

- 5.1 บทนำ
- 5.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 5.3 วิธีดำเนินการวิจัย
- 5.4 การศึกษาแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
- 5.5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย ตามหลักการวิจัย โดยศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพและบทบาทของแตรวงชาวบ้าน วิถีชีวิตของนักดนตรี การสืบทอดของแตรวงชาวบ้าน รวมไปถึงจนถึงเพลงที่ใช้บรรเลง โดยผู้วิจัยศึกษาแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย ในเขตพื้นที่ทุกอำเภอซึ่งประกอบด้วยแตรวงชาวบ้าน 12 วงด้วยกันคือ แตรวงราชธานี แตรวงสมมติ แตรวงครุเดชา แตรวงณัฐพงษ์ แตรวงวิชาญศิลป์ แตรวงสนองศิลป์ แตรวงป.มงคลศิลป์ แตรวงครูต้อย แตรวงเพชรอุดมทอง แตรวงเชิดชัย แตรวงเมืองเก่าบริการ แตรวงขวัญใจดวงคู่ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1 ศึกษาประวัติ สภาพและบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย

- 1.1 ศึกษาประวัติแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย
- 1.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย
  - 1.2.1 นักดนตรี
  - 1.2.2 เครื่องดนตรี
  - 1.2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง
  - 1.2.4 การสืบทอด
- 1.3 ศึกษาบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย
  - 1.3.1 พิธีกรรมงานอวมงคล
  - 1.3.2 พิธีกรรมงานมงคล

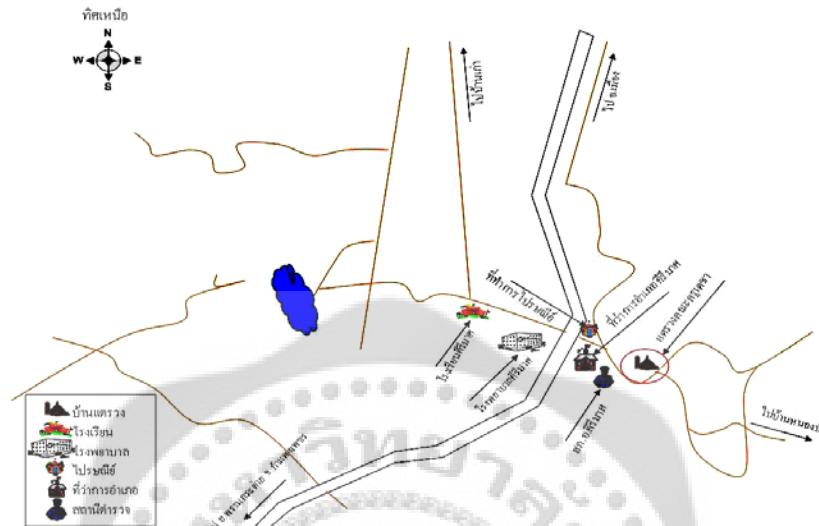
2 ศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

- 2.1 ศึกษาการรวบรวมโน้ตเพลง
- 2.2 ศึกษาการจัดประเภทของเพลงที่ใช้ในแต่ละวง

วงแหวนราชธานี

1. ประวัติแหวนราชธานี

แหวนราชธานี ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 47 หมู่ 1 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 4 แผนที่การเดินทางไปบ้านแหวนราชธานี

แหวนราชธานีก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ผู้ก่อตั้ง คือ นายอำนาจ สุวรรณศิริ ซึ่งเป็นชาวสุโขทัยโดยกำเนิด ก่อนจะก่อตั้งแหวนราชธานี นายอำนาจ สุวรรณศิริ เคยเล่นดนตรีมาก่อน เริ่มเล่นดนตรีเพราะมีใจรักและมีความสนใจที่จะเป็นนักดนตรี ในระยะเริ่มแรกฝึกเล่นดนตรีด้วยตนเอง ต่อมาได้มีโอกาสไปเล่นดนตรีอยู่กับวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งตระเวนรับงานแสดงไปตามจังหวัดต่างๆ ทำให้มีประสบการณ์ด้านดนตรีมากขึ้น และสะสมประสบการณ์มาเรื่อยๆจนอายุเริ่มมากขึ้น เริ่มมีความคิดที่จะตั้งวงดนตรีเป็นของตนเอง โดยคิดที่จะเริ่มจากวงดนตรีแบบชาวบ้านที่เรียกว่า “แหวน” ซึ่งในขณะนั้นตนเองยังไม่มีเงินทุนที่จะจัดซื้อเครื่องดนตรี จึงได้ไปขอความอนุเคราะห์จากพี่สาวให้ยืมเงินมาลงทุนซื้อเครื่องดนตรี จัดซื้อเครื่องดนตรีได้ทั้งหมด 13 ชิ้น เป็นจำนวนเงิน 36,000 บาท เครื่องดนตรีที่จัดซื้อได้แก่

- อัลโตแซกโซโฟน 2 คัน
- ทรอมโบน 2 คัน
- ทรัมเบ็ต 3 คัน
- คลาริเน็ต 3 คัน
- กลองใหญ่ 1 ใบ
- ฉาบ 1 คู่
- กลองแซก 1 ใบ

หลังจากนั้นก็เริ่มหาลูกวงมาเพิ่มทีละ2คนโดยเริ่มจากลูกหลานและเพื่อนบ้านที่สนใจและเล่นดนตรีได้จนได้คนเล่นครบเครื่องที่ชื่อมา เริ่มฝึกซ้อมได้ประมาณ1-2 ปี แล้วเริ่มรับงานกลายเป็นแถววงราชธานีในปัจจุบัน

ในการรับงานแต่ละครั้งวงจะได้รับเงินประมาณ 3,000 บาท หรือมากกว่านั้นแล้วแต่ความอนุเคราะห์ของเจ้าภาพและจะแบ่งเงินให้กับลูกวงประมาณคนละ 250 – 300 บาท แล้วแต่งงาน แต่ในการรับงานและการฝึกซ้อมแถววงราชธานีในระยะแรกๆ มักเกิดปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากสมาชิกในวงประกอบอาชีพที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุที่ทำให้สมาชิกในวงแต่ละคนไม่ค่อยมีเวลาฝึกซ้อมร่วมกัน ทำให้พัฒนาการของวงล่าช้ากว่าวงอื่นๆและมีปัญหาในการรับงานทำให้นายอำนวย สุวรรณศิริ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งวงและเป็นผู้ควบคุมวงมีความคิดที่จะปรับวงให้มีความลงตัวมากขึ้นทั้งเรื่องของบทเพลงและเวลาในการฝึกซ้อมตลอดจนการออกงานจริง ซึ่งเป็นผลทำให้วงราชธานีมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในชุมชนมากขึ้น ปัจจุบันรับงานได้ทั้งงานศพและงานบวช

การถ่ายทอดบทเพลงของวงส่วนใหญ่จะใช้การจำ แล้วบอกปากต่อปากไม่มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจนจนบางเพลงอาจเกิดการผิดเพี้ยน แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาใหญ่สำหรับวงเพราะแต่ละคนมีความเป็นนักดนตรีอยู่ในตัวจนสามารถทำบทเพลงให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีขึ้นได้

สมาชิกชาวคณะแถววงราชธานีในปัจจุบันนี้อยู่ในวัยผู้ใหญ่และวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ แต่ละคนมีประสบการณ์ทางด้านแถววง บางคนเคยไปเล่นอยู่กับวงดนตรีลูกทุ่ง และวงรำวง ทุกวันนี้นอกจากประกอบอาชีพเกษตรกรค้าขาย แล้วก็รับงานแถววงควบคู่ไปด้วย ซึ่งมีสมาชิกรายนี้

1. นายอำนวย สุวรรณศิริ อายุ 50 ปี อาชีพเกษตรกร เป้าอัลโตแซกโซโฟน
2. นายประดิษฐ์ ชื่อฉลาด อายุ 26 ปี อาชีพค้าขาย เป้าทอมโบน
3. นายสิทธิพันธ์ สุวรรณศิริ อายุ 30 ปี อาชีพค้าขาย เป้าทรมเป็ต
4. นายเปรย โหมดทัย อายุ 22 ปี อาชีพเกษตรกร เป้าทรมเป็ต
5. นายศรีไพร ดีสมา อายุ 22 ปี อาชีพค้าขาย เป้าอัลโตแซกโซโฟน
6. นายกมล ชีวแก้ว อายุ 21 ปี อาชีพรับจ้าง เป้าเทนเนอร์แซกโซโฟน
7. นายศักดิ์ชัย ดนุชนินท์ อายุ 21 ปี อาชีพรับจ้าง เป้าทรมเป็ต
8. นายประสิทธิ์พร สุวรรณศิริ อายุ 32 ปี อาชีพ เกษตร ดิกกลอง
9. นายสุรเดช โตทองสุข อายุ 19 ปี กำลังศึกษาอยู่ เป้าทอมโบน
10. เด็กชายมณเฑียร จันทรคำ อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ เป้าทรมเป็ต
11. เด็กชายปรีชา เขียมอิน อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ เป้าทรมเป็ต

2. สภาพทั่วไปของแตรวงราชธานี

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีทุกคนในวงราชธานี ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัดสุโขทัย บางคนประกอบอาชีพหลักอย่างอื่นและเล่นแตรวงเป็นอาชีพเสริม และบางคนกำลังศึกษาอยู่ การที่แตรวงราชธานี มีการบรรเลงเพลงได้ในหลายรูปแบบและเป็นวงที่พร้อมจะรับงานได้หลายรูปแบบเพราะทุกคนในวงสามารถอ่านโน้ตได้อย่างคล่องแคล่ว และบางคนก็เคยไปเล่นอยู่กับวงดนตรีลูกทุ่งและวงรำวง จึงทำให้เกิดความชำนาญในการบรรเลง

แตรวงราชธานีประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 11 คน ดังต่อไปนี้

1. นายอำนาจ สุวรรณศิริ เกิดวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2501 อายุ 50 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย อาชีพเกษตรกร นายอำนาจ เป็นผู้ก่อตั้งแตรวงราชธานี เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็กโดยฝึกเล่นด้วยตนเอง ต่อมาได้มีโอกาสไปเล่นดนตรีกับวงดนตรีลูกทุ่ง จึงทำให้มีประสบการณ์ด้านดนตรีมากขึ้น เครื่องดนตรีที่ชอบและถนัดก็คือ อัลโตแซกโซโฟน เมื่อมีอายุมากขึ้นก็เริ่มคิดก่อตั้งแตรวงแบบชาวบ้าน โดยรวบรวมเงินทุนจัดซื้อเครื่องดนตรีและหาครูวงจนครบสามารถรับงานแสดงได้ นายอำนาจเป็นนักดนตรีแตรวงที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันนายอำนาจทำหน้าที่ควบคุมวงและเล่นแตรวงในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน
2. นายประดิษฐ์ ชื้อฉลาด เกิดวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2525 อายุ 26 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ประดิษฐ์เกิดในตระกูลนักดนตรี พ่อของเขาเป็นนักดนตรีในวงลูกทุ่งมาก่อน เคยได้รับสายเลือดนักดนตรีจากครอบครัว ประดิษฐ์เริ่มหัดดนตรีครั้งแรกสมัยเรียนประถมศึกษาเริ่มจากการเป่าขลุ่ย หลังจากนั้นเมื่อมาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนประจำจังหวัดและได้มีโอกาสเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียน เล่นในตำแหน่ง เป่าทอมโบน ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขายและเล่นแตรวงเป็นอาชีพเสริม เป็นสมาชิกของวงราชธานีจากการชักชวนของนายอำนาจ เล่นในตำแหน่งเป่าทอมโบน
3. นายสิทธิพันธ์ สุวรรณศิริ เกิดเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2521 อายุ 30 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย นายสิทธิพันธ์เริ่มเล่นดนตรีเมื่อสมัยเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เคยเล่นดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียนมีความถนัดและความชำนาญดนตรีประเภทเครื่องเป่า เล่นดนตรีแตรวงจากการชักชวนของนายอำนาจ เป็นนักดนตรีที่มีความขยันในการฝึกซ้อมเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับน้องๆ ในวง ปัจจุบันนายสิทธิพันธ์ ประกอบอาชีพค้าขายเล่นแตรวงเป็นอาชีพเสริม เล่นแตรวงกับคณะราชธานีในตำแหน่งเป่าทรัมเป็ต

4. นายเปรย โหมดทัย เกิดวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี เป็นชาวอำเภอ กงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย นายเปรยเริ่มหัดดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุ 10 ขวบโดยเล่นในวงดนตรีไทยของ โรงเรียน โดยเครื่องดนตรีที่หัดเล่นครั้งแรกคือระนาดเอก หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว มาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ได้เข้าเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียน และได้ศึกษาการเป่าทรมเป็ตจากคุณครูอริวัฒน์ พูลชื่น ซึ่งเป็นครูดนตรีสากลหัดเป่าจนมีความ ชำนาญ ปัจจุบันนายเฉลียวเล่นดนตรีแตรวงให้กับคณะราชธานีในตำแหน่ง เป่าทรมเป็ต และประกอบ อาชีพเกษตรกรรมเล่นดนตรีแตรวงเป็นอาชีพเสริม

5. นายศรีไพร ตีสมา เกิดเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี เป็นชาว อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย เริ่มหัดเล่นดนตรีประเภทเครื่องเป่าครั้งแรกจากโรงเรียน มัธยมศึกษาประจำอำเภอ โดยเล่นในตำแหน่งเป่ายูโฟเนียมและอัลโตแซกโซโฟน เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจนจึงไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ได้มาหางานทำในตัวจังหวัดสุโขทัยมีโอกาสได้รู้จักกับนาย อำนวนจึงได้ชักชวนให้มาเล่นแตรวงด้วย ปัจจุบันนายศรีไพรประกอบอาชีพค้าขายและเป็นสมาชิก แตรวงคณะราชธานี ตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน

6. นายกมล เขียวแก้ว เกิดเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2530 อายุ 21 ปี ประกอบ อาชีพรับจ้าง เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เริ่มหัดเล่นดนตรีครั้งแรกจากวงดนตรีไทยของ โรงเรียนในหมู่บ้านในตำแหน่งซอวงเล็ก เนื่องจากมีความสามารถในด้านดนตรี หลังจากจบ การศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว กมลได้เข้าเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัดสุโขทัย และได้มาศึกษา วิชาการด้านดนตรีสากลอย่างจริงจังโดยหัดเล่นดนตรีเครื่องเป่าครั้งแรกกับครู อริวัฒน์ พูลชื่น และ เริ่มหัดเป่าเทเนอร์แซกโซโฟนจนมีความชำนาญ ปัจจุบันได้เข้ามาเป็นสมาชิกแตรวงคณะราชธานี เล่นดนตรีแตรวงในตำแหน่ง เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน

7. นายศักดิ์ชัย ดนุชนินท์ เกิดเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2530 อายุ 21 ปี เป็น ชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสุโขทัย วิทยาคม สำหรับการฝึกเล่นดนตรีเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กเล่นดนตรีในวงปี่พาทย์เพราะที่บ้านมีวงปี่พาทย์ พอเริ่มเรียนระดับมัธยมศึกษาได้มีโอกาสเล่นดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียนและฝึกหัดแตรวงกับวง ราชธานี เครื่องดนตรีที่มีความถนัดและชำนาญคือ ทรมเป็ต ใช้เวลานานในการฝึกหัดคิดว่าจะสามารถ ออกงานแสดงได้ ปัจจุบันนายศักดิ์ชัย ประกอบอาชีพรับจ้าง และเล่นแตรวงคณะราชธานีในตำแหน่ง เป่าทรมเป็ต

8. นายประสิทธิ์พร สุวรรณศิริ เกิดเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม มีโอกาสเล่นดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียน โดยเครื่องดนตรีที่ถนัดก็คือ กลอง เล่นดนตรีบรรเลงในตำแหน่ง มือกลอง นายประสิทธิ์พรเป็นนักดนตรีที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเครื่องประกอบจังหวะทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับน้อง ๆ ในวง ช่วยดูแลวงแทนนายอำนวยได้ ปัจจุบันนายประสิทธิ์พรประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักเล่นบรรเลงเป็นอาชีพเสริม

9. นายสุรเดช โตทองสุข เกิดเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 อายุ 19 ปี เป็นชาวอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เริ่มหัดเล่นดนตรีครั้งแรกตั้งแต่อายุ 8 ขวบ ซึ่งขณะนั้นเรียนในระดับประถมศึกษา ต่อมาได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สาขาวิชาดนตรีสากลและได้เลือกเรียนเครื่องดนตรีเครื่องเป่า มีความสามารถเล่นดนตรีเครื่องเป่าได้ทุกเครื่อง ระหว่างเรียนได้หารายได้พิเศษจากการเล่นดนตรีบรรเลงกับคณะราชธานีจากการชักชวนของนายอำนวย ปัจจุบันนายสุรเดช กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิชาเอกดนตรีศึกษา เพราะมีความมุ่งมั่นและอยากหาความรู้เพื่อความก้าวหน้าในด้านดนตรี และเล่นดนตรีบรรเลงกับคณะราชธานีในตำแหน่ง เป่าทรอมโบน

10. เด็กชายมณฑิเยร จันทรคำ เกิดเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 อายุ 14 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เริ่มฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าครั้งแรกเมื่อตอนเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย เครื่องเป่าที่มีความถนัดคือ ทรัมเป็ต จากนั้นก็มีความสนใจที่จะเรียนดนตรีอย่างจริงจังจึงได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาด้านดนตรีสากลโดยตรงที่ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย มณฑิเยรเป็นเด็กที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนประกอบกับมีพรสวรรค์ด้านดนตรี ใช้เวลาในการฝึกไม่นานก็ออกงานแสดงของโรงเรียนได้ นับได้ว่าเป็นนักดนตรีที่มีอายุน้อยแต่มากด้วยความสามารถปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย และเล่นบรรเลงกับคณะราชธานี ในตำแหน่ง เป่าทรัมเป็ต

11. นายปรีชา เอี่ยมอิน เกิดเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 อายุ 14 ปี เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ฝึกเล่นดนตรีตอนอายุ 10 ขวบ เรียนระดับประถมศึกษา เป็นนักดนตรีวงดุริยางค์ของโรงเรียนคูหาสุวรรณ ต่อมามีความสนใจที่จะเรียนด้านดนตรีได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สาขาวิชาดนตรีสากล เลือกเรียนเครื่องดนตรีเครื่องเป่า มีความขยันและอดทนในการฝึกสามารถเล่นดนตรีได้หลากหลายทั้งเครื่องเป่าและเครื่องตี แต่ที่มีความถนัดมากที่สุดคือ แซกโซโฟนและทรัมเป็ต ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย และเล่นดนตรีบรรเลงกับคณะราชธานีจากการชักชวนของนายมณฑิเยร จันทรคำ เล่นในตำแหน่ง เป่าทรัมเป็ต

ตาราง 1 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของนักดนตรีในวงวงราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายอำนาจ สุวรรณศิริ (ผู้ควบคุมวง)	50	อัลโตแซกโซโฟน	เกษตรกร
2	นายนายประสิทธิ์พร สุวรรณศิริ	32	กลอง	เกษตรกร
3	นายประดิษฐ์ ชี้อฉลาด	26	ท롬โบน	ค้าขาย
4	นายสิทธิพันธ์ สุวรรณศิริ	30	ทรมเบ็ต	ค้าขาย
5	นายเปรม โหมดทัย	22	ทรมเบ็ต	เกษตรกร
6	นายศรีพร ตีสมา	22	อัลโตแซกโซโฟน	ค้าขาย
7	นายกมล เขียวแก้ว	21	เทเนอร์แซกโซโฟน	รับจ้าง
8	นายศักดิ์ชัย ดนุชนินท์	21	ทรมเบ็ต	รับจ้าง
9	เด็กชายมณเฑียร จันทร์คำ	14	ทรมเบ็ต	กำลังศึกษา
10	เด็กชายปรีชา เอี่ยมอิน	14	ทรมเบ็ต	กำลังศึกษา
11	นายสุรเดช โตทองสุข	19	ท롬โบน	กำลังศึกษา

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีชุดแรกของวงวงราชธานีได้มาจากการซื้อของ นายอำนาจ สุวรรณศิริ ทั้งหมดและต่อมาได้ทำการจัดซื้อเพิ่มจากร้านขายเครื่องดนตรีในจังหวัดพิษณุโลก และได้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน เครื่องดนตรีไทยบางชิ้นที่นำมาเล่นกับวงวงวงนั้นได้ซื้อมาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย และได้นำมาประยุกต์ใช้กับวงวงวงจนถึงปัจจุบัน

ตาราง 2 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีแตรววงราชธานี

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	คลาริเน็ต	2	COUESNON	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
2	ทรมเป็ต	5	CONN	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
3	ยูโฟเนียม	1	SYMPHONIC	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
4	อัลโซแซกโซโฟน	2	KING STONE	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
5	เทนเนอร์แซกโซโฟน	1	KING STONE	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
6	บาริโทน	1	SYMPHONIC	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
7	ท롬โบน	2	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
8	กลองอเมริกัน	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
9	ตะโพน	1	-	วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย
10	กลองแขก	1	-	วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย
11	ฉาบ	1	-	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

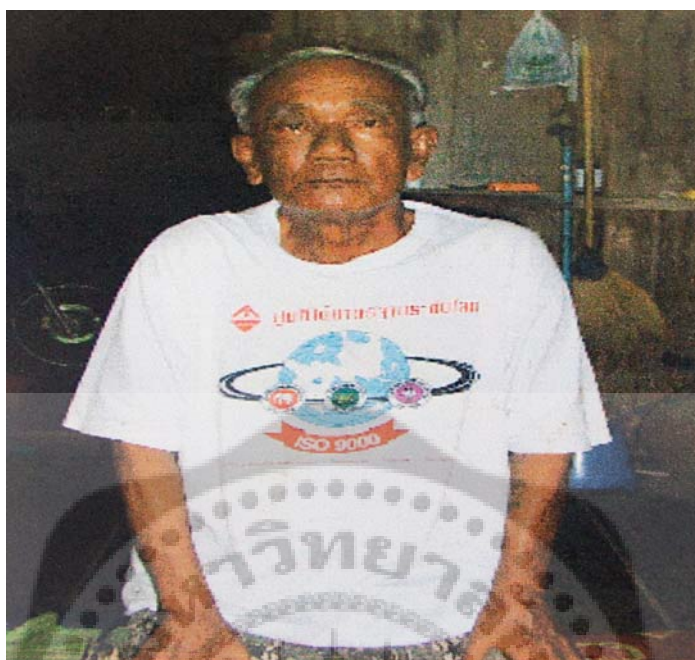
การออกงานแต่ละครั้งพิธีกรรมก่อนการบรรเลงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของนักดนตรีทุกคน นายอำนวยการ สุวรรณศิริ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการยกครูก่อนการบรรเลงว่า

1. เพื่อเป็นการรักษารธรรมเนียมของดนตรีที่ดั้งเดิมเอาไว้
2. เพื่อให้สมาชิกในวงได้ระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนและได้ถ่ายทอดวิชาวิชาการดนตรี

3. เพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรเลงดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยินชอบของเจ้าของงาน

ก่อนการบรรเลง แตรววงราชธานีมีธรรมเนียมการปฏิบัติที่เหมือนกันนั่นคือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจัดเตรียมให้ คือดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้ความไพเราะและเป็นที่ยกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลง ตามความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

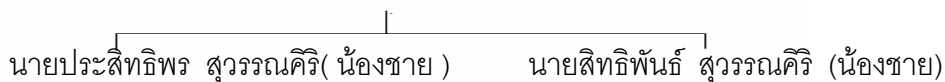
ภาพประกอบ 5 หัวหน้าตรวจราชธานี

การสืบทอดของตรวจราชธานีเริ่มจากการเล่นในเครื่องหมู่ญาติโดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คน ต่อมาลูกหลานได้มีความสนใจในวงปีพาทย์จนทำให้มีวงปีพาทย์เล่นเป็นงานหลักต่อมาได้มีการพัฒนา จากวงปีพาทย์เป็นตรวจด้วยเหตุผลที่ว่างงานและรายได้ที่ได้รับดีกว่าวงปีพาทย์เนื่องจากสมาชิกของ วงมีอายุที่ต่างกันความคิดเห็นจึงไม่ค่อยสอดคล้องกันเท่าที่ควรนักแต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาของวง เนื่องจากระบบการปกครองวงเป็นแบบพ่อลูกหรือพี่น้องทำให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้น แม้จะเปลี่ยนสมาชิกไปหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนงแตรวงราชธานี

1. สายเครือบุตรหลานและญาติ

นายอำนาจ สุวรรณศิริ

2. สายศิษย์

นายอำนาจ สุวรรณศิริ

3. บทบาทของแตรวงราชธานี

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะบรรเลงไปเรื่อยๆจนกว่าทางเจ้าภาพจะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ชหรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกรรมแสงหรือเพลงอื่นๆซึ่งแต่ละวงจะมีเพลงคล้าย ๆ กันจนกว่าจะนำศพไปที่วัด และหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นซองนิ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิต โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรณีกรรมแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิง แตรวงก็จะบรรเลงอีก1รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิต เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

เมื่อมีการจัดงานมงคลได้แก่งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานกฐินผ้าป่าหรืองานพิธีต่างๆ เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งของประกอบพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล แตรวงราชธานีเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชได้เพราะมีความพร้อมโดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครุ่ก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้นความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำล้างขมิ้น ดินสอพองให้หน้า แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อย ๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญขนาด โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอทำขวัญนำไปตบไปตบนายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกันรอบ ๆ นายศรี หมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถคือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่แห่นอนอยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครื้นเครง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงราชธานี

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงราชธานี

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงตาคินกะตানা, เพลงเต๋ยโขง, เพลงนาคราชชั้นเดียว, เพลงม้าย่อง, เพลงพม่ากลองยาว, เพลงสาวซอนแก่น

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงธรณีกันแสง, เพลงนางหงส์, เพลงพม่าแปลง, เพลงมอญร้องไห้

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงราชธานี

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 3 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงราชธานี

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงตาคินกะตানা	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
เพลงเต๋ยโขง	เพลงสาวซอนแก่น
เพลงนาคราชชั้นเดียว	เพลงม้าย่อง
	เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย
	เพลงพม่ากลองยาว

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

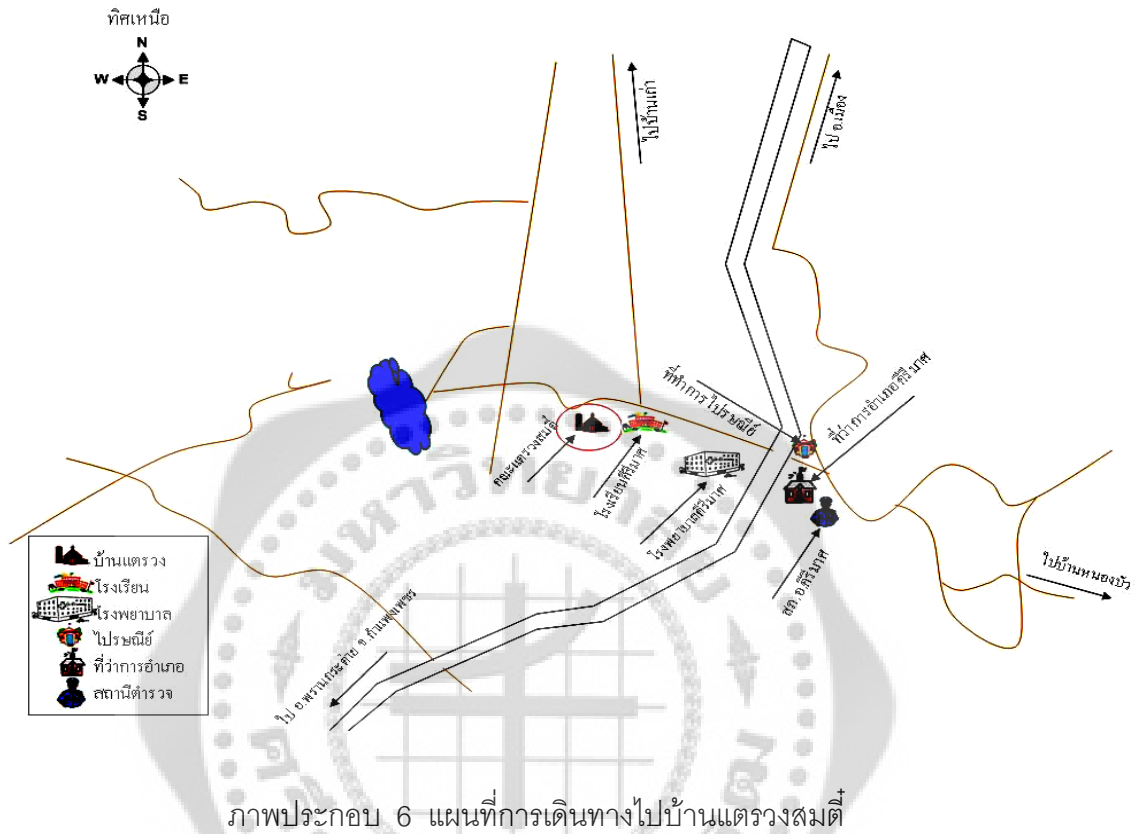
ตาราง 4 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงราชธานี

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงนางหงส์	เพลงมอญร้องไห้	เพลงธรณีกันแสง
เพลงพม่าแปลง		เพลงมอญร้องไห้

แตรวงคณะสมมติ

1. ประวัติแตรวงคณะสมมติ

แตรวงสมมติตั้งอยู่บ้านเลขที่ 20/1 ตำบลศิรีมาศ อำเภอศิรีมาศ จังหวัด สุโขทัย

แตรวงคณะสมมติเป็นคณะแตรวงที่แยกตัวมาจากวงแตรวงราชธานี ผู้ก่อตั้ง คือนายสมมติ แซ่ตั้ง เป็นชาวอำเภอศิรีมาศ จังหวัดสุโขทัยโดยกำเนิด เดิมทีเมื่อวัยเด็ก สมมติชอบเล่นดนตรีเป่าพาทย์กับบิดา แต่พอเริ่มโตขึ้นได้หันมาชอบและสนใจเครื่องเป่าขลุ่ยยืนศึกษาหาความรู้ ลองฝึกเป่าด้วยตนเอง บิดาเห็นความสามารถของสมมติจึงสนับสนุนและส่งเสริมโดยการให้เงินสมมติซื้อเครื่องดนตรีของตนเอง สมมติได้มีโอกาสมาเล่นดนตรีในวงแตรวงราชธานี จึงพัฒนาการด้านการเล่นดนตรีมีความชำนาญมากขึ้น ในขณะนั้นครอบครัวของสมมติยังประกอบอาชีพทำร้านค้าขายของทั่วไป และมีวงเป่าพาทย์รับงานตามหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียง จนกระทั่งหัวหน้าครอบครัวมีความจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากจึงเริ่มมีการศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพเสริม โดยการเล่นแตรวงรับจ้าง ในระยะแรกๆ ได้เล่นกับแตรวงราชธานี ต่อมามีการพัฒนาฝีมือของตนเองมากขึ้น จึงแยกมาตั้งวงเป็นของตนเอง โดยเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คน จนเป็นวงแตรวงที่มีขนาดใหญ่ขึ้นโดยใช้ชื่อวงอิสระก่อน ต่อมาเมื่อลูกหลานเห็นความสำคัญของการเล่นดนตรีมากขึ้น จึงได้เริ่มมีการสอนให้กับกลุ่มญาติ และตั้งเป็นแตรวงสมมติ

ในช่วงหนึ่งของชีวิตสมมติได้มีโอกาสสอบบรรจุเข้ารับราชการครูได้และได้สอนที่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จึงได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านดนตรีสอนนักเรียน นักเรียนที่เรียนดนตรีกับสมตีก็น่าจะได้เล่นเครื่องดนตรีในวงของสมตีด้วย เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้พิเศษระหว่างเรียน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น สมตีจึงเริ่มที่จะจัดตั้งวงเครื่องดนตรีอย่างจริงจัง รับประทานอาหารว่างไปกับวงปีพาทย์ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากครอบครัว ทำให้ครอบครัวของสมตีมีสภาพที่ดีขึ้น การรับงานจะมีรายได้เฉลี่ยต่อ 1 งานประมาณ 2,000-3,500 บาท หรือแล้วแต่เจ้าภาพกำหนดมาให้จะแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นสมตี ก็จัดซื้อเครื่องดนตรีเครื่องเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เครื่องดนตรีมีความสมบูรณ์มากขึ้น เครื่องดนตรีที่จัดซื้อได้แก่

- ทรัมเบต 2 คัน
- ทรอมโบน 1 คัน
- คลาริเน็ต 1 คัน
- แบริโตน 4 คัน
- ฮัลโตแซกโซโฟน 1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน 2 คัน
- กลอง 1 ใบ
- ฉาบ 1 คู่

ในช่วงต้นของการทำงานเครื่องดนตรีมีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างมากเพราะแต่ละคนต่างมีอาชีพเป็นของตนเอง และบางสัปดาห์ก็เรียนหนังสืออยู่จึงทำให้ไม่ค่อยได้มีโอกาสหรือเวลาจะมาซ้อมรวมวงกันเท่าที่ควร ทำให้สภาพวงในช่วงแรกๆยังขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบกับสมาชิกในวงขาดความสามารถและประสบการณ์ในการเล่นดนตรี ต่อมาสมตีและสมาชิกได้ให้ความสนใจดนตรีเครื่องดนตรีมากขึ้นมีเวลาให้กับการฝึกซ้อมมากขึ้นจึงสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพทัดเทียมกับวงอื่นๆได้บวกกับพรสวรรค์ด้านดนตรีของแต่ละคนทำให้วงเครื่องดนตรีได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงจนถึงปัจจุบัน

สมาชิกชาวคณะเครื่องดนตรีส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยรุ่นเพราะเป็นลูกศิษย์ของนายสมตี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่โดยมีสมาชิกดังนี้

1. นายสมตี แซ่ตั้ง อายุ 29 ปี อาชีพ รับราชการครู ทำหน้าที่ควบคุมวงเป่าคลาริเน็ต
2. นายจันทร์ แซ่เตียว อายุ 26 ปี อาชีพ ค้าขาย เป่าทรัมเบต
3. นายกมล จันทร์ดี อายุ 18 ปี กำลังศึกษา เป่าอัลโตแซกโซโฟน
4. นายวิชา คงวัน อายุ 19 ปี กำลังศึกษา เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน

5. นายภาคภูมิ แสนยะ อายุ 15 ปี กำลังศึกษา เป้าเทนเนอร์แซกโซโฟน
6. นายอภิชัย สายคำหวาน อายุ 22 ปี อาชีพค้าขาย เป้าทรัมเป็ต
7. นายอดิศร คำตา อายุ 23 ปี กำลังศึกษา เป้าบาริโตน
8. นายวิจิตร รูปดี อายุ 19 ปี กำลังศึกษา เป้าบาริโตน
9. นายพิบูลย์ แสนยะ อายุ 18 ปี กำลังศึกษา ตีกลอง
10. นายภรณต์ จันทรเจริญ อายุ 17 ปี กำลังศึกษา ตีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแตรวง

2.1 นักดนตรี

ปัจจุบันนักดนตรีแตรวงคณะสมมติเป็นนักเรียนเกือบทั้งหมดจะมีบางคนที่ประกอบอาชีพอื่น จึงสะดวกต่อการฝึกซ้อม และต่อเพลง เพราะนายสมมติ มีอาชีพเป็นครูสอนดนตรีอยู่แล้ว นายสมมติ ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านการเล่นโน้ตให้กับลูกศิษย์ทุกคน และมีความเข้าใจในขั้นตอนการบรรเลงของแตรวง เพราะเคยอยู่ในวงปี่พาทย์ของคุณพ่อตัวเอง และได้นำขั้นตอนดังกล่าวมาปรับใช้กับแตรวงของตัวเอง จึงทำให้แตรวงสมมติได้ออกงานรับใช้ชุมชนเป็นประจำและทำให้ สมาชิกในวงมีความชำนาญในการเล่นและมีรายได้เสริมอยู่เป็นประจำ

ปัจจุบันแตรวงสมมติมีสมาชิกทั้งหมด 10 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายสมมติ แซ่ตั้ง เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2522 อายุ 29 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิชาเอกดนตรีศึกษา สำหรับการฝึกเล่นดนตรีเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กเล่นดนตรีในวงปี่พาทย์เพราะที่บ้านมีวงปี่พาทย์ พอเริ่มเรียนระดับมัธยมศึกษาได้มีโอกาสเล่นดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียนและฝึกหัดแตรวงกับวงราชธานี เครื่องดนตรีที่มีความถนัดและชำนาญคือ คลาริเน็ต ใช้เวลานานในการฝึกหัดและเล่นแตรวงจนกระทั่งได้ก่อตั้งแตรวงคณะสมมติ ปัจจุบัน นายสมมติ แซ่ตั้ง ประกอบอาชีพรับราชการ ตำแหน่ง ครู คศ. 2 โรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม ทำหน้าที่การสอนวิชาดนตรี และทำหน้าที่ดูแลควบคุมวงของแตรวงคณะสมมติ

2. นายจันทร แซ่เตียว เกิดเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2525 อายุ 26 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม เริ่มเรียนดนตรีโดยการฝึกเล่นดนตรีด้วยตนเองเพราะมีความสนใจ และได้มีโอกาสเล่นดนตรีเครื่องเป่าในวงดุริยางค์ของโรงเรียน โดยเครื่องดนตรีที่ถนัดก็คือ ทรัมเป็ต เล่นดนตรีแตรวงจากการชักชวนของนายสมมติ ในตำแหน่ง เป้าทรัมเป็ต เล่นแตรวงในคณะสมมติเป็นระยะเวลา 4 ปี ปัจจุบัน นายจันทร แซ่เตียว ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักเล่นแตรวงเป็นอาชีพเสริม

3. นายกมล จันทรดี เกิดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2533 อายุ 18 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม ประสบการณ์ด้านดนตรีฝึกเล่นดนตรีกับครูสมมติ เป็นนักดนตรีของโรงเรียน นายกมลเป็นลูกศิษย์ที่มีฝีมือมากของครูสมมติ เพราะสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ครูสมมติจึงชักชวนให้มาเล่นดนตรีตรงกับคณะสมมติ ในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน เพื่อจะได้มีรายได้พิเศษระหว่างเรียน ปัจจุบันนายกมล เล่นดนตรีตรงกับคณะสมมติเป็นระยะเวลา 4-5 ปี นับได้ว่าเป็นนักดนตรีรุ่นแรกของวง

4. นายวิชา คงวัน เกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2532 อายุ 19 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วิชาเอกดนตรีศึกษา เป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของครูสมมติ เล่นดนตรีตั้งแต่เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้และมีความถนัดเรื่องดนตรีเครื่องเป่า ครูสมมติจึงชักชวนให้มาเล่นเครื่องเป่าในตำแหน่ง เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน นับได้ว่าเป็นสมาชิกรุ่นแรกของเครื่องเป่าคณะสมมติ หลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงได้ไปศึกษาด้านดนตรีต่อในระดับปริญญาตรีเพราะมีใจรักและต้องการความก้าวหน้าในด้านดนตรี

5. นายภาคภูมิ แสนยะ เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 อายุ 15 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม เป็นสมาชิกในวงที่มีอายุน้อยที่สุด แต่มีความสามารถในเรื่องดนตรีเครื่องเป่าเวลาเรียนจะขยันเรียนและฝึกซ้อมอยู่เสมอ เป็นลูกศิษย์ของครูสมมติซึ่งครูสมมติให้ความเอ็นดูและเห็นความสามารถจึงได้ชักชวนให้มาเล่นเครื่องเป่าในคณะสมมติ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้านดนตรีและมีรายได้ระหว่างเรียน โดยเล่นในตำแหน่ง เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน

6. นายอภิชัย สายคำหวาน เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม เริ่มเล่นดนตรีเมื่อตอนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เริ่มจากการตีกลองแสด ในวงดุริยางค์ของโรงเรียน หลังจากนั้นสนใจดนตรีเครื่องเป่าจึงได้มาเรียนเครื่องเป่ากับครูสมมติและเล่นเครื่องเป่าในคณะสมมติไปด้วยในตำแหน่งเป่าทรมเป็ต เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่โอกาสได้ศึกษาต่อจึงได้ไปประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักและเล่นเครื่องเป่าเป็นอาชีพเสริม

7. นายอดิสร คำตา เกิดเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2528 เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อายุ 23 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิชาเอกคณิตศาสตร์ เริ่มเล่นดนตรีตรงกับคณะสมมติตอนเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากครูสมมติ ฝึกหัดเล่นดนตรีเครื่องเป่า เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ บาริโทน ปัจจุบันเป็นสมาชิกเครื่องเป่าคณะสมมติ ตำแหน่ง เป่าบาริโทน

8. นายวิจิตร รูปดี เกิดวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 อายุ 19 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร วิชาเอกดนตรีศึกษา เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับครูสมดี มีความสนใจและรักในเรื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ บาริโตน เล่นดนตรีตรงกับคณะสมดี ตั้งแต่ก่อตั้งวงในยุคแรกๆ และได้ไปศึกษาต่อในด้านดนตรีในระดับปริญญาตรี ปัจจุบันยังคงเล่นดนตรีตรงกับคณะสมดี ตำแหน่ง เป่าบาริโตน

9. นายพิบูลย์ แสนยะ เกิดเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 อายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคีรีมาศวิทยาาคม เริ่มเรียนดนตรีจากครูสมดี ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถด้านดนตรีเครื่องดี เป็นนักดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียน เล่นดนตรีตรงกับวงซอกซอนของครูสมดี ในตำแหน่งตีกลอง เพื่อเป็นรายพิเศษระหว่างเรียน นายพิบูลย์ เป็นนักดนตรีตรงที่มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการฝึกซ้อมทำให้ได้รับคำชมจากครูสมดีอยู่เสมอ ปัจจุบันเป็นสมาชิกหนึ่งในวงซอกซอนของครูสมดี

10. นายกรานต์ จันท์เจริญ เกิดเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2534 อายุ 17 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคีรีมาศวิทยาาคม เริ่มสนใจและฝึกหัดเล่นดนตรีเมื่อตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นลูกศิษย์ของครูสมดี แต่ยังขาดประสบการณ์ในการเล่นดนตรีครูสมดีชักชวนให้มาเล่นตรงกับวงซอกซอนและรายได้เสริมระหว่างเรียน โดยให้เล่นในตำแหน่ง ตีฉาบ เพราะยังเล่นเครื่องดนตรีอื่นไม่ชำนาญ นับได้ว่าเป็นนักดนตรีที่มีความขยันในการฝึกซ้อม

ตาราง 5 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของตรงวงสมดี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายสมดี แซ่ตั้ง (ผู้ควบคุมวง)	29	คลาริเน็ต	รับราชการ
2	นายจันท์ แซ่เตียว	26	ทรมเป็ต	ค้าขาย
3	นายกมล จันท์ดี	18	อัลโตแซกโซโฟน	กำลังศึกษาต่อ
4	นายวิชา คงวัน	19	เทนเนอร์แซกโซโฟน	กำลังศึกษาต่อ
5	นายพิบูลย์ แสนยะ	18	กลอง	กำลังศึกษาต่อ
6	นายกรานต์ จันท์เจริญ	17	ฉาบ	กำลังศึกษาต่อ
7	นายอภิชัย สายคำหวาน	22	ทรมเป็ต	ค้าขาย
8	นายอดิศร คำตา	23	บาริโตน	กำลังศึกษาต่อ
9	นายวิจิตร รูปดี	19	บาริโตน	กำลังศึกษาต่อ
10	นายภาคภูมิ แสนยะ	15	เทนเนอร์แซกโซโฟน	กำลังศึกษา

2.2 เครื่องดนตรี

จากการรับงานแตรวงที่ผ่านมาฉันนายสมตี ได้รวบรวมเงินไว้เป็นจำนวนหนึ่งเพื่อซื้อเครื่องดนตรีสะสมไว้ใช้เป็นของส่วนตัว เพราะในขณะนั้นอาศัยใช้เครื่องดนตรีของโรงเรียนเครื่องดนตรีต่างๆ ที่ซื้อชิ้นส่วนใหญ่ ซื้อมาจากหลังกระทรวงกลาโหม และจากเพื่อนๆ นักดนตรีแตรวงด้วยกัน เพราะราคาถูกและได้ของดีแม้จะเก่า แต่ก็ยังสามารถใช้งานได้

นอกจากนี้ เครื่องดนตรีที่ใช้ในขณะนั้นเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับบริจาคมาจากวัดประจำอำเภอ เครื่องดนตรีบางชิ้นอยู่ในสภาพที่ใช้ได้ แต่บางชิ้นต้องซ่อมแซม

ตาราง 6 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงสมตี

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรมเบ็ด	2	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
2	ทกลมโบน	1	JUPITER	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
3	คลาริเน็ต	1	SWALLOE	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก
4	บราวิน	2	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
5	กลองใหญ่	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ. พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

การเล่นดนตรีทุกชนิดไม่ว่าเครื่องดนตรีชนิดไหนก่อนจะบรรเลงก็จะมีการยกครูหรือการไหว้ครูก่อน เพราะเชื่อกันว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นเราไม่สามารถเล่นได้ตั้งแต่เกิดการเล่นดนตรีก็มีครูเหมือนกัน การไหว้ครูจึงถือว่าเป็นธรรมเนียมของนักเล่นดนตรีทุกคนก่อนเล่นจะต้องมีการไหว้ครู เพื่อระลึกนึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ประศาสตร์วิชาความรู้เกี่ยวกับวิชาดนตรี

แตรวงสมตีเป็นวงดนตรีหนึ่งทีก่อนจะบรรเลงหรือเล่นดนตรีก็จะต้องมีการยกครูหรือไหว้ครูก่อนเพื่อเป็นการระลึกนึกถึงครูบาอาจารย์และเป็นการตั้งสติหรือการเรียกสติก่อนจะทำพิธีไหว้ครูหรือยกครูทางหัวหน้าวงหรือผู้ที่ทำหน้าที่ไหว้ครูหรือยกครูก็จะให้ทางเจ้าภาพเตรียมเครื่องบูชาครู มาเตรียมไว้ให้ เครื่องบูชาครูส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย

- ดอกไม้
- กล้วย 5 ดอก
- เทียน 1 เล่ม
- เงิน 12 บาท

- เหล้า 1 ขวด
- บุหรี่ 1 ม้วน
- หมาก 3 คำ

นำ ฐูป เทียน ดอกไม้ เงิน บุหรี่ หมาก ใส่ในพาน และนำพานของบูชาครูทั้งหมดใส่ ถาดวางไว้ที่ข้างวง ผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูหรือไหว้ครู จุดเทียน จุดฐูป แล้วกรีนเหล้าใส่แก้ว แล้วก็นำเทียน ใส่ในแก้วเหล้า นั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ นะโม ตัสสะ ภะคะวัต อะหะโต สัมมาสัม พุทฺธัสสะ จากนั้นก็จะกล่าววบริกรรมคาถา จะเป็นภาษาบาลีสันสกฤต มีเนื้อความที่กล่าวถึง คุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ กล่าวถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและประศาสตร์วิชาให้ ต่อจากนั้นจะ บรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1 - 2 เพลง สำหรับเพลงถวายครูนี้จะแตกต่างกันระหว่างงานที่เป็น มงคล (งานบวชนาค) จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวง ส่วนงานที่เป็นอวมงคล (งานศพ) จะใช้ เพลงสโลว์มาร์ช หรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกันแสง และหลังจากไหว้ครูหรือพิธียกครูเสร็จก็จะเป็นการ บรรเลงเพลงตามความเหมาะสมของงานต่อไป

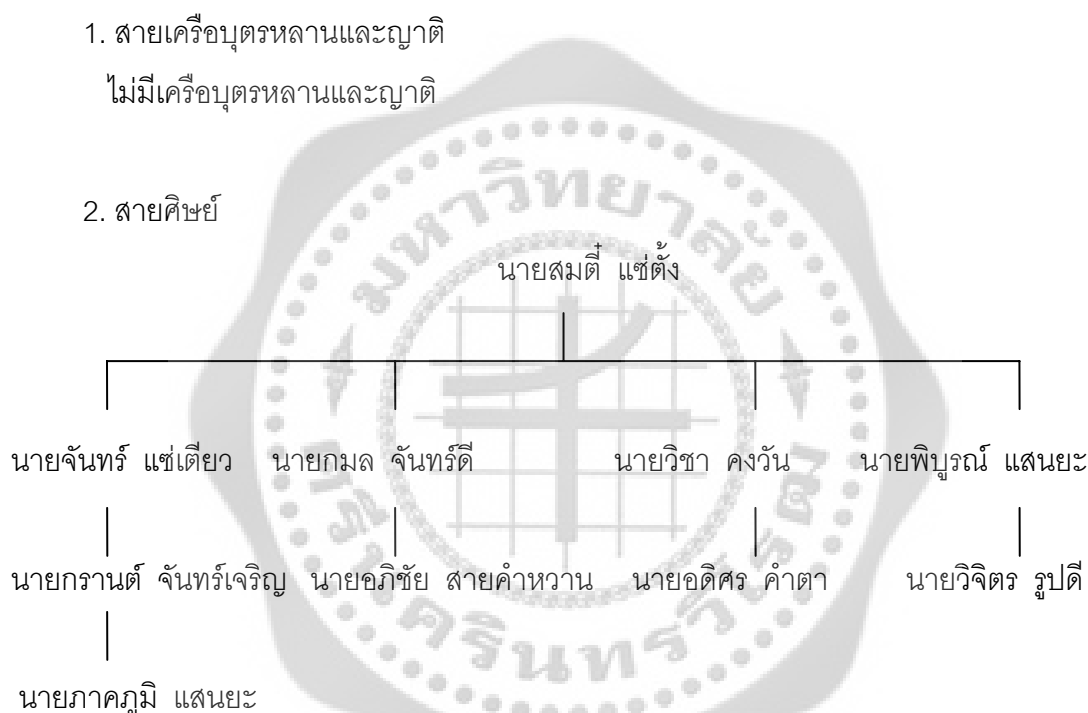
2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 7 หัวหน้าแถววงสมมติ

แตรรถวงสมมติการสืบทอดเริ่มจากการเล่นในหมู่เครือญาติและลูกศิษย์โดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมากลางานได้มีความสนใจในวงปี่พาทย์จนทำให้วงปี่พาทย์เล่นเป็นงานหลักต่อมาได้มีการพัฒนาจากวงปี่พาทย์เป็นแตรรถวงด้วยเหตุผลที่ว่างานและรายได้ที่ได้รับความนิยมกว่า วงปี่พาทย์ ระบบการปกครองวงเป็นแบบพ่อลูกหรือพี่น้อง และครูกับลูกศิษย์ทำให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมาก แม้จะมีการเปลี่ยนสมาชิกไปหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนง แตรรถวงคณะวงสมมติ

3 บทบาทของแตรรถวงคณะสมมติ

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะทำการเดินทางไปที่วัดและทำการยกครุ่ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครุ่และเพลงประโคมศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์มาถึงแตรรถวงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรรถวงจะบรรเลงเพลงเพื่อเคลื่อนศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นซองเงินเพื่อเป็นการไว้อาลัย ให้แก่ผู้เสียชีวิต โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรรถนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่าง

พิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิง แตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพ หลังจากนั้นจะทำกรยกครุ และบรรเลงเพลงถวายครุ จากนั้นทางวงจะบรรเลงเพลงประกอบศพไปเรื่อยๆจนกว่าทางเจ้าภาพจะบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ชจนกว่าจะนำศพไปที่วัด และหลังจากนี้ลักษณะการบรรเลงจะเหมือนกันกับในกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

สำหรับแตรวงสมมติเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชนาคเพราะมีความพร้อม โดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครุโดยจะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง โดยเน้นเพียงความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน เช่น เพลงลูกทุ่งหรือเพลงร่าวก แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพนาค โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมดและจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อย ๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอทำขวัญนำใบตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบๆ บายศรี หมอขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ เพลงที่ใช้ในการทำขวัญส่วนใหญ่จะใช้เพลงนาคราช ซึ่งยึดไว้แต่ทำนองเท่านั้น ส่วนเนื้อร้องหมอทำขวัญจะเป็นผู้ดัดแปลงให้เข้ากับพิธี แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่ศพไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แต่ทรงจะแห่แห่นอนอยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทานแต่ทรงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครั้นครองเมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แต่ทรงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแต่ทรง

3.3 บทเพลงของแต่ทรงคณะสมมติ

3.1 การรวบรวมไน้ตเพลงของแต่ทรงสมมติ

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) ไ้ตเพลงงานมงคล ได้แก่

เพลงพม่ากลองยาว, เพลงม้าย่อง, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงปู่ไข่ไก่หลง, เพลงสามสิบยังแจ้ว, เพลงลาวจ้อย, เพลงดาวพระศุกร์

2) ไ้ตเพลงงานอวมงคล ได้แก่

เพลงมอญขว้างดาบ, เพลงพญาโคก, เพลงธรณีกันแสง, เพลงดาวทอง

3.2 การจัดประเภทบทเพลงของแต่ทรงคณะสมมติ

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 7 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแต่ทรงสมมติ

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงลาวจ้อย	เพลงพม่ากลองยาว
เพลงพม่ากลองยาว	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
	เพลงปู่ไข่ไก่หลง
	เพลงม้าย่อง
	เพลงสามสิบยังแจ้ว
	เพลงดาวพระศุกร์

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 8 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงสมตี

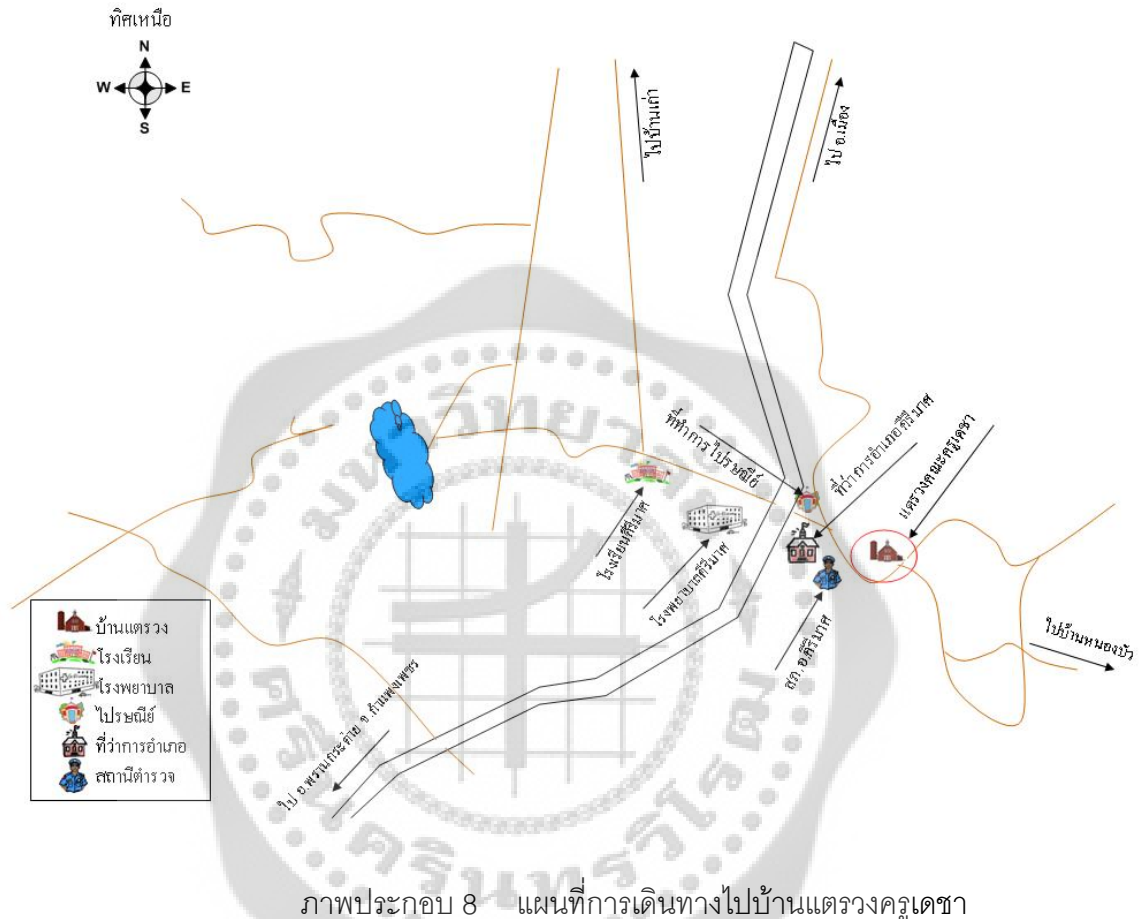
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงพญาโศก	เพลงธรรณีกันแสง	เพลงธรรณีกันแสง
เพลงมอญขี้ว่างดาบ	เพลงดาวทอง	เพลงพญาโศก

วงแหวนครุเดชา

1. ประวัติแหวนครุเดชา

แหวนครุเดชาตั้งอยู่บ้านเลขที่ 200 หมู่ 3 ตำบลศรีมาศ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

แหวนครุเดชาก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2529 ผู้ก่อตั้งคือนายเดชา แสงชัย หรือ นามที่รู้จักกันทั่วไปเรียกว่า "ครุชา" ครุชาเป็นชาวจังหวัดนครสวรรค์ เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ปี เรียนกับอาจารย์บุญชาญ สัมทับกิจ เริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีจากการตีกลองแตร พอเรียนชั้นระดับประถมศึกษาแล้วเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนประจำจังหวัดนครสวรรค์ จนจบ มศ.3 จึงได้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า วิทยาลัยครุนครสวรรค์ ได้ฝึกหัดเล่นดนตรีเครื่องเป่ากับอาจารย์เชาว์ ปิยสุทธิ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ในวิทยาลัยครุนครสวรรค์ หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ยังไม่ได้ประกอบอาชีพก็เลยใช้ความสามารถด้านดนตรีที่มีอยู่ไปเล่นดนตรีตามร้านอาหารและเล่นดนตรีแหวนครุเดชาในจังหวัดนครสวรรค์เป็นเวลา 5-6 ปี เครื่องดนตรีที่ถนัดและมีความชำนาญ คือ เทนเนอร์แซกโซโฟน

ต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2527 ครูชา ได้สอบบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ที่โรงเรียน สวรรค์อนันต์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งแถว เพราะครูชาได้มีโอกาสเป็นครูสอนวงปี่พาทย์และรับสอนแถววงเวลาว่างของเพื่อนก็จะนำนักเรียนไปเล่นดนตรีถือว่าเป็นการช่วยงานเพื่อน เมื่อมีหลายๆ งานมากขึ้น จึงมีความคิดที่จะตั้งแถววงเป็นของตนเอง จึงรวบรวม ลูกศิษย์ญาติพี่น้องที่มีความสนใจในการเล่นแถววงและอยากหารายได้เพิ่มจึงได้จัดตั้งวงขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2529 ในการจัดตั้งวงแถว ครูชาได้จัดตั้งที่บ้านของภรรยา อยู่ในอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย แต่ตัวครูชาเองก็ยังคงสอนอยู่ที่โรงเรียนสวรรค์อนันต์ อำเภอสวรรคโลก ทั้งนี้ก็ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีเพิ่มเติมเมื่อมีสมาชิกในวงมากขึ้นได้แก่

- อัลโตแซกโซโฟน 1 คัน
- ยูโฟเนียม 1 คัน
- ทรัมเบ็ต 1 คัน
- กลอง 1 ใบ
- ฉาบ 1 คู่
- ฉิ่ง 1 คู่

ระบบการจัดการวงของคณะครูเดชา จะเป็นแบบพอถูกถ่ายทอดในช่วงหลังได้มีการปรับเปลี่ยนสมาชิก บ่อยขึ้น เนื่องจากสมาชิกหลายๆ ในวงแต่ละคนติดภารกิจประกอบกับมีอาชีพหลักของตนเองเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ค่อยมีเวลามาฝึกซ้อมหรือออกงาน ครูชาจึงมีความคิดที่จะมีนักดนตรีไว้สำรอง เพื่อจะได้เล่นแทนกันได้ การรับงานแถววงคณะครูเดชาจะรับงานในราคาถูกกว่าวงอื่นๆ คือราคาเริ่มต้นที่ 1,200 บาท

แถววงครูเดชา ได้รับการสนับสนุนจากดุริยางค์ทหารในเรื่องเครื่องดนตรีและการต่อเพลง ในระยะแรกเป็นการต่อเพลงแบบปากต่อปากทำให้เพลงแต่ละเพลงไม่ค่อยมีความไพเราะเท่าที่ควร ครูเดชาจึงนำเอาวิธีการบันทึกโน้ตที่เป็นแบบแผนที่แน่นอนและชัดเจนมาใช้ในการต่อเพลงทำให้บทเพลงมีความไพเราะมากขึ้น แถววงคณะครูเดชานับได้ว่าเป็นแถววงที่มีความสามารถและมีอายุในการก่อตั้งมานาน ถือเป็นแถววงรุ่นแรกๆ เลยก็ว่าได้ด้วยฝีมือและความสามารถในด้านดนตรีปี่พาทย์ และดนตรีสากล ทั้งยังสามารถซ่อมเครื่องดนตรีเองได้ ทำให้แถววงมีรายได้เข้ามาเกือบทุกๆ เดือน นับได้ว่าเป็นแถววงคณะหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง

สมาชิกชาวคณะแถววงครูเดชา เป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ มีอายุไล่เลี่ยกัน อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีความสามารถด้านดนตรีและมีฝีมือดี ประกอบไปด้วยสมาชิกดังนี้

1. นายเดชา แสงชัย อายุ 55 ปี อาชีพ รับราชการครู ทำหน้าที่ที่ปรึกษา
2. นายรุ่งเรือง แสงชัย อายุ 33 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวงเป่าทรัมเบ็ต

3. นายยุทธนา บัจฉิม อายุ 32 ปี อาชีพ ค้าขาย เป้าทรมเบ็ด
4. นายสมพงษ์ ใยดี อายุ 32 ปี อาชีพ ทำนา เป้าทรมเบ็ด
4. นายอำนาจ เชื้อผู้ดี อายุ 34 ปี อาชีพ ค้าขาย เป้าทรมบอน
6. นายเซน นักรบ อายุ 30 ปี อาชีพ ทำนา ตีกลอง
7. นายทัด ช่วยเพชร อายุ 31 ปี อาชีพ ค้าขาย เป้าทรมเบ็ด
8. นายโป้ จันมา อายุ 32 ปี อาชีพ ทำนา เป้าบารีโทน
9. นายธรรมบุญ ทองดี อายุ 33 ปี อาชีพ ค้าขาย ตีฉาบ
10. นายวิฑูรย์ เถตระกุล อายุ 32 ปี อาชีพ ทำนา เป้าอัตโตแซกโซโฟน
11. นายราชัญ ไกลวงศ์ อายุ 32 ปี อาชีพ ค้าขาย เป้าเทนเนอร์แซกโซโฟน

2. สภาพทั่วไปของแตรวงครูเดชา

2.1 นักดนตรี

แตรวงครูเดชาเป็นอีกหนึ่งวงที่มีนักดนตรีมีความสามารถมากเพราะได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการอ่านโน้ตสากลจากครูเดชา ซึ่งครูเดชานั้นเป็นครูสอนดนตรีอยู่แล้ว จึงสะดวกต่อการถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์ของตัวเอง ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนของครูเดชาพอจบการศึกษาก็ประกอบอาชีพต่างกันไป แต่ทุกคนก็ได้มีวิชาความรู้ทางด้านดนตรีเป็นอาชีพเสริมจนถึงปัจจุบัน ลูกศิษย์บางคนมีความสามารถมากจนถึงขั้นได้ก่อตั้งแตรวงเป็นวงของตัวเอง

ปัจจุบันแตรวงคณะครูเดชามีสมาชิกทั้งหมด 11 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายเดชา แสงชัย เกิดเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2496 อายุ 55 ปี ประกอบอาชีพรับราชการ ตำแหน่งครู คศ. 2 โรงเรียนสวรรคคันธ์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ครูชาเป็นชาวจังหวัดนครสวรรค์ เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ปี เรียนกับอาจารย์บุญชาญ สัมทับกิจ เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ฝึกเล่นคือกอลองแสน เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วก็เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนประจำจังหวัดนครสวรรค์จนจบได้รับวุฒิมหาวิทยาลัย มศ. 3 หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ฝึกหัดเล่นดนตรีเครื่องเป่ากับอาจารย์เชาว์ ปิยสุทธิ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนดนตรีอยู่ที่วิทยาลัยครูนครสวรรค์ หลังจากจบการศึกษายังไม่ได้ประกอบอาชีพได้ไปเล่นดนตรีตามร้านอาหารและเริ่มเล่นแตรวงในจังหวัดนครสวรรค์ เครื่องดนตรีที่มีความถนัดก็คือเทนเนอร์แซกโซโฟน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2527 ครูชาได้สอบบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูที่โรงเรียนสวรรคคันธ์ สอนเปียโนและดนตรีสากล มีลูกศิษย์จำนวนมาก จากนั้นก็เริ่มเปิดสอนแตรวงและก่อตั้งแตรวงคณะครูเดชา ครูชาเป็นครูดนตรีที่มีความสามารถหลายด้าน ทั้งด้านดนตรีเปียโน ดนตรีสากล และสามารถซ่อมเครื่องดนตรีเองได้ มีทั้งความเป็นครูและความเป็นนักดนตรี มีลูกศิษย์ให้ความเคารพนับถือและให้การยอมรับ ทั้งยังเป็นทีปรึกษาให้กับแตรวงคณะอื่นๆ ปัจจุบันครูชารับราชการครูและเป็นทีปรึกษาวงแตรวงคณะครูเดชา

2. นายรุ่งเรือง แสงชัย เกิดเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2518 อายุ 33 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นน้องชายของครูเดชา เริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีตอนเรียนระดับมัธยมศึกษา เครื่องดนตรีที่ฝึกเล่นคือเครื่องเป่า เมื่อจบการศึกษาไม่ได้ศึกษาต่อ จึงได้ไปเรียนดนตรีเครื่องเป่ากับครูชา ครูชาเห็นว่าเป็นคนขยันมีความสนใจที่จะเล่นดนตรีจึงได้จ้างถ่ายทอดวิชาด้านดนตรีให้และให้ช่วยดูแลวงแถววง เพื่อที่จะได้มีรายได้และมีประสบการณ์ด้านดนตรี ปัจจุบันนายรุ่งเรือง ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และทำหน้าที่ควบคุมวง และเล่นดนตรีแถววงในตำแหน่ง เป่าทรมเบ็ต

3. นายยุทธนา บัจฉิม เกิดเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เริ่มฝึกเล่นดนตรีเมื่อตอนเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นศิษย์รุ่นแรกๆ ของครูชา เป็นนักดนตรีของโรงเรียนสวรรคค่อนันต์ มีความสามารถด้านดนตรีเครื่องเป่าโดยเฉพาะทรมเบ็ต ครูชาเห็นว่าเป็นลูกศิษย์ที่มีความขยันและมีฝีมือดีจึงได้ชักชวนให้มาเล่นแถววงด้วยนับว่าเป็นสมาชิกแถววงรุ่นแรกๆ ของคณะครูเดชา ปัจจุบันนายยุทธนา ประกอบอาชีพค้าขาย และเล่นแถววงคณะครูเดชาในตำแหน่ง เป่าทรมเบ็ต

4. นายสมพงษ์ ใยดี เกิดเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีความสนใจเรื่องดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก แต่ยังไม่ได้รับการฝึกอย่างจริงจัง จนกระทั่งเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาจึงได้มีโอกาสฝึกเล่นดนตรีอย่างจริงจังเป็นนักดนตรีของโรงเรียน มีความสามารถและมีความถนัดดนตรีเครื่องเป่า เมื่อจบการศึกษาได้รู้จักกับครูชาจึงได้ฝึกดนตรีเครื่องเป่ากับครูชาจนเกิดความชำนาญและเล่นแถววงกับคณะครูเดชาในตำแหน่ง เป่าทรมเบ็ต ปัจจุบันนายสมพงษ์ ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักเล่นแถววงเป็นอาชีพเสริม

5. นายอำนาจ เชื้อผู้ดี เกิดเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2517 อายุ 34 ปี เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ฝึกเล่นดนตรีเมื่อตอนเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสวรรคค่อนันต์เป็นศิษย์รุ่นแรกๆ ของครูชาเช่นกัน มีความสามารถเล่นได้ทั้งดนตรีปี่พาทย์และดนตรีสากล มีความถนัดดนตรีเครื่องเป่าโดยเฉพาะทรมอบน เป็นสมาชิกแถววงคณะครูเดชารุ่นแรกตั้งแต่ออกตั้งวง ปัจจุบันนายอำนาจ ประกอบอาชีพค้าขาย และเล่นแถววงในตำแหน่ง เป่าทรมอบน

6. นายเซน นักรบ เกิดเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2521 อายุ 30 ปี เป็นชาวอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ฝึกเล่นดนตรีเมื่อตอนเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนประจำตำบล เครื่องดนตรีที่ฝึกเล่นชิ้นแรกคือ กลองแขก เป็นมือกลองวงดุริยางค์ของโรงเรียนมีความสามารถด้านเครื่องดนตรีประกอบจังหวะทุกชนิด เล่นแถววงจากการชักชวนของนายสมพงษ์ ใยดี เนื่องจากแถววงคณะครูเดชาขาดมือกลอง ก็เลยทำให้นายเซนได้มีโอกาสมาเล่นแถววงคณะครูเดชาในตำแหน่งมือกลอง ปัจจุบัน นายเซน ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก เล่นแถววงเป็นอาชีพเสริม

7. นายทัต ช่วยเพชร เกิดเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 อายุ 31 ปี เป็นชาวอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ฝึกเล่นดนตรีครั้งแรกกับครูต๋อยเจ้าของแตรวงคณะครูต๋อยและเล่นแตรวงกับคณะครูต๋อยก่อนที่จะมาเล่นแตรวงกับคณะครูเดชาจากการชักชวนของนายยุทธนา ปัจฉิม เพราะในขณะนั้นแตรวงคณะครูต๋อยมีสมาชิกครบวงแล้ว นายทัต มีความสามารถด้านดนตรีเครื่องเป่าโดยเฉพาะ ทรัมเปต ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขาย และเล่นแตรวงคณะครูเดชาในตำแหน่ง เป่าทรัมเปต

8. นายโป้ จันมา เกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ฝึกเล่นดนตรีครั้งแรกสมัยเรียนมัธยมศึกษาเครื่องดนตรีที่ฝึกเล่นชิ้นแรกคือ ซอด้วงเพียงออ จากนั้นหลังจากจบการศึกษาได้มีโอกาสรู้จักกับครูชาจึงมาฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่ากับครูชาจนเกิดความชำนาญในระยะแรกๆ นายโป้ ยังไม่ได้เล่นแตรวงแต่เล่นดนตรีในวงจำลองย้อนยุคในหมู่บ้านรับงานแสดงตามหมู่บ้านและจังหวัดใกล้เคียง ต่อมาครูชาได้ชักชวนให้มาเล่นแตรวงด้วย นายโป้เล่นแตรวงในตำแหน่งเป่าบาริโทน ปัจจุบันประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และเล่นดนตรีแตรวงจำลองย้อนยุค เป็นอาชีพเสริม

9. นายธรรมบุญ ทองดี เกิดเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2518 อายุ 33 ปี เป็นชาวอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพค้าขาย เริ่มฝึกเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก มีความสนใจเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เล่นดนตรีไทยได้เครื่องดนตรีที่เคยเล่นคือ กลองแขก หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วไม่ได้ศึกษาต่อ จึงมาช่วยบิดามารดาค้าขาย นายธรรมบุญมีความสนใจที่จะเล่นดนตรีแตรวงเพราะอยากมีรายได้เสริมจึงมาขอเล่นแตรวงกับคณะครูเดชา ปัจจุบันเล่นแตรวงคณะครูเดชาในตำแหน่ง ตีฉาบ

10. นายวิฑูรย์ เถตระกุล เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าชิ้นแรกคือ เทนเนอร์แซกโซโฟน เมื่อตอนอายุ 10 ขวบ หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วได้มาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสวรรคค่อนันต์ เป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของครูเดชา มีความสามารถด้านดนตรีสากลโดยเฉพาะเครื่องเป่า ระหว่างเรียนก็เล่นดนตรีกับวงดนตรีลูกทุ่ง และเล่นแตรวงจากการชักชวนของครูเดชา ปัจจุบันนายวิฑูรย์ ประกอบอาชีพทำนา และเล่นแตรวงคณะครูเดชาในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน

11. นายราชัญ โกลวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2519 อายุ 32 ปี เป็นชาวอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีความสนใจด้านดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเพราะที่บ้านมีธุรกิจวงดนตรีและเครื่องเสียง เริ่มฝึกเล่นดนตรีกับบิดา มีความสนใจดนตรีเครื่องเป่าเป็นพิเศษ สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ต่อมาเมื่อมีโอกาสได้รู้จักกับครูเดชาจึงได้ชักชวนให้มาเล่นแตรวงด้วย ปัจจุบันนายราชัญ ประกอบอาชีพค้าขาย ทำธุรกิจด้านดนตรีกับครอบครัว และเล่นดนตรีแตรวงคณะครูเดชาในตำแหน่ง เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน

ตาราง 9 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของบรรณารักษ์ครุเดชา

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายรุ่งเรือง แสงชัย (ผู้ควบคุมวง)	33	ทรัมเป็ต	ธุรกิจส่วนตัว
2	นายทัด ช่วยเพชร	31	ทรัมเป็ต	ค้าขาย
3	นายยุทธนา ปัจฉิม	32	ทรัมเป็ต	ค้าขาย
4	นายสมพงษ์ ไยดี	32	ทรัมเป็ต	ทำนา
5	นายอำนาจ เชื้อผู้ดี	34	ทอมโบน	ค้าขาย
6	นายเชน นักรบ	30	กลอง	ชาวนา
7	นาย ไป จันนา	32	บาริโทน	ทำนา
8	นายธรรมบุญ ทองดี	33	ฉาบ	ค้าขาย
9	นายวิฑูรย์ เถตระกูล	32	อัลโตแซกโซโฟน	ทำนา
10	นายราชัญ ไกลวงศ์	32	เทนเนอร์แซกโซโฟน	ค้าขาย

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของบรรณารักษ์ครุเดชา นั้นได้มาจากการบริจาค ของเพื่อนครุเดชาซึ่งเป็นช่างซ่อมเครื่องดนตรีในสมัยนั้น และครุเดชาเองก็พยายามซื้อเครื่องดนตรีต่อจากนักดนตรีท้องถิ่นที่ได้เลิกเล่นบรรณแล้ว และซ่อมแซมเครื่องดนตรีเก่าๆ กลับมาใช้ได้ใหม่

ตาราง 10 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะครูเดชา

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	คลาริเน็ต	1	COUESNON	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	ทรัมเป็ต	3	CONN	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.นครสวรรค์
3	อัลโตแซ็กโซโฟน	1	KING STONE	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.นครสวรรค์
4	เทนเนอร์แซ็กโซโฟน	1	KING STONE	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.นครสวรรค์
5	ทอมโบน	1	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
6	กลอง	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
7	บารีโทน	1	SYMPHONIC	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
8	ฉาบ	1	-	ซื้อจากร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

การออกงานแต่ละครั้งพิธีกรรมก่อนบรรเลงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของนักดนตรีทุกคน

จุดมุ่งหมายของการยกครูก่อนการบรรเลงคือ

1. เพื่อเป็นการรักษาธรรมเนียมของดนตรีที่ดั่งามเอาไว้
2. เพื่อให้สมาชิกในวงได้ระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนและได้ถ่ายทอดวิชา

ด้านดนตรี

3. เพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรเลงดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเจ้าของงาน

ก่อนการบรรเลง แตรวงคณะครูเดชามีธรรมเนียมการปฏิบัติที่เหมือนกันนั่นคือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจัดเตรียมให้ คือดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวง จะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ะคะวะระโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้มีความไพเราะและเป็นที่ยกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลงตามความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

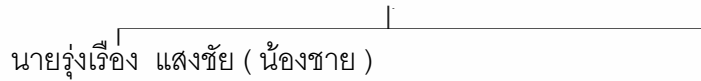
ภาพประกอบ 9 หัวหน้าแตรวงครุเดชา

การสืบทอดของวงครุเดชาเป็นการสืบทอดในรูปแบบรุ่นต่อรุ่นโดยนำญาติพี่น้องของแต่ละบุคคลมาเป็นส่วนหนึ่งของวงทำหน้าที่ต่าง ๆ กันออกไปโดยครุเดชาจะเป็นผู้สืบทอดตามแบบฉบับวิชาดนตรีสากลซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกรมดุริยางค์ตำรวจโดยที่ครุเดชาจะเป็นคนถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ รุ่นแรก ต่อมาก็ได้มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน

แผนภูมิแบบแขนง วงคณะครูเดชา

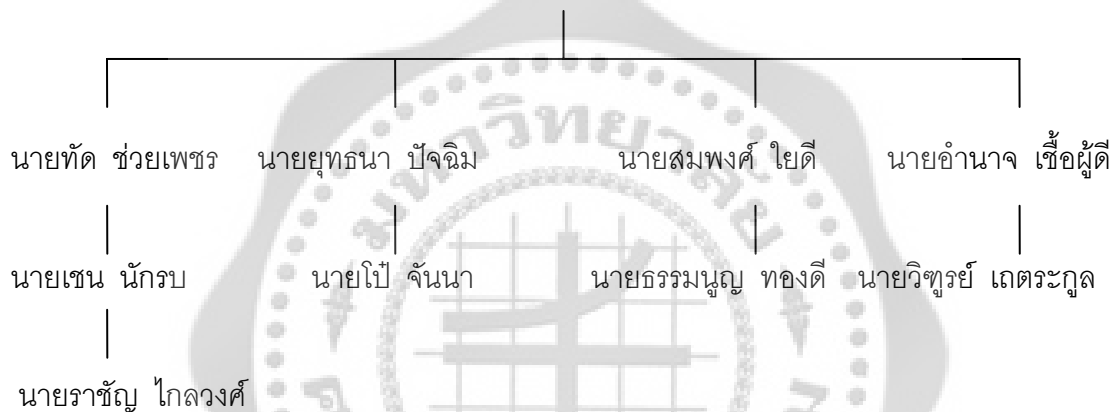
1. สายเครื่องดนตรีหlahานและญาติ

ครูเดชา แสงชัย

2. สายศิษย์

ครูเดชา แสงชัย

3. บทบาทของแตรววงคณะครูเดชา

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะบรรเลงไปเรื่อยๆจนกว่าทางเจ้าภาพจะบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ชหรืออาจจะเป็นธรรณีกรรแสงหรือเพลงอื่นๆซึ่งแต่ละวงจะมีเพลงคล้ายกันจนกว่าจะนำศพไปที่วัด และหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้วแตรววงจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิตถึงตอนนี้ก็มีการยื่นซองหนึ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิต โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรวนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่กับการประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรววงจากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรววงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรววงก็จะบรรเลงอีก1รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

เมื่อมีการจัดงานมงคลได้แก่งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานกฐินผ้าป่าหรืองานพิธีต่างๆ เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความ เป็นสิริมงคล แต่ตรวจครุเดชาเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชเพราะมีความพร้อมโดยขั้นตอน พิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลง ถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้นความ สนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มา ร่วมงาน แต่ตรวจจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงผมนาค โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมร ทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบนํ้าลงขมิ้น ดินสอพองให้นาค แต่ตรวจจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อย ๆ แต่ตรวจจะเริ่มบรรเลง เพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแต่ตรวจจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณ เริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้าน และญาติได้ยินเสียงแต่ตรวจบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแต่ตรวจ บรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิม ไว้ แต่ตรวจจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียง ร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่ นาคไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แต่ตรวจจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอด เส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พานะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระ อุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แต่ตรวจจะแห่แทนอยู่นำนาคเสมอ โดย ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แต่ตรวจจะบรรเลงเพลงสนุกสนาน ครั้นคร่ง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แต่ตรวจจะบรรเลงเพลงเชิด เป็น อันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแต่ตรวจ

4. บทเพลงของแตรวงคณะครูเดชา

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงคณะครูเดชา

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคล ได้แก่

เพลงกราวตะลุง, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงลาวกระแซ, เพลงเต้ยโขง, เพลงม้าย่อง, เพลงมยุราภิรมย์, เพลงค่างควากินกล้วย

2) โน้ตเพลงงานอวมงคล ได้แก่

เพลงเยอรมันแตกทัพ, เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ, เพลงธรณีกันแสง, เพลงมอญร้องไห้

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงคณะครูเดชา

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 11 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงครูเดชา

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงเต้ยโขง	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
เพลงมยุราภิรมย์	เพลงม้าย่อง
	เพลงค่างควากินกล้วย
	เพลงลาวกระแซ
	เพลงกราวตะลุง

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 12 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงครุเดชา

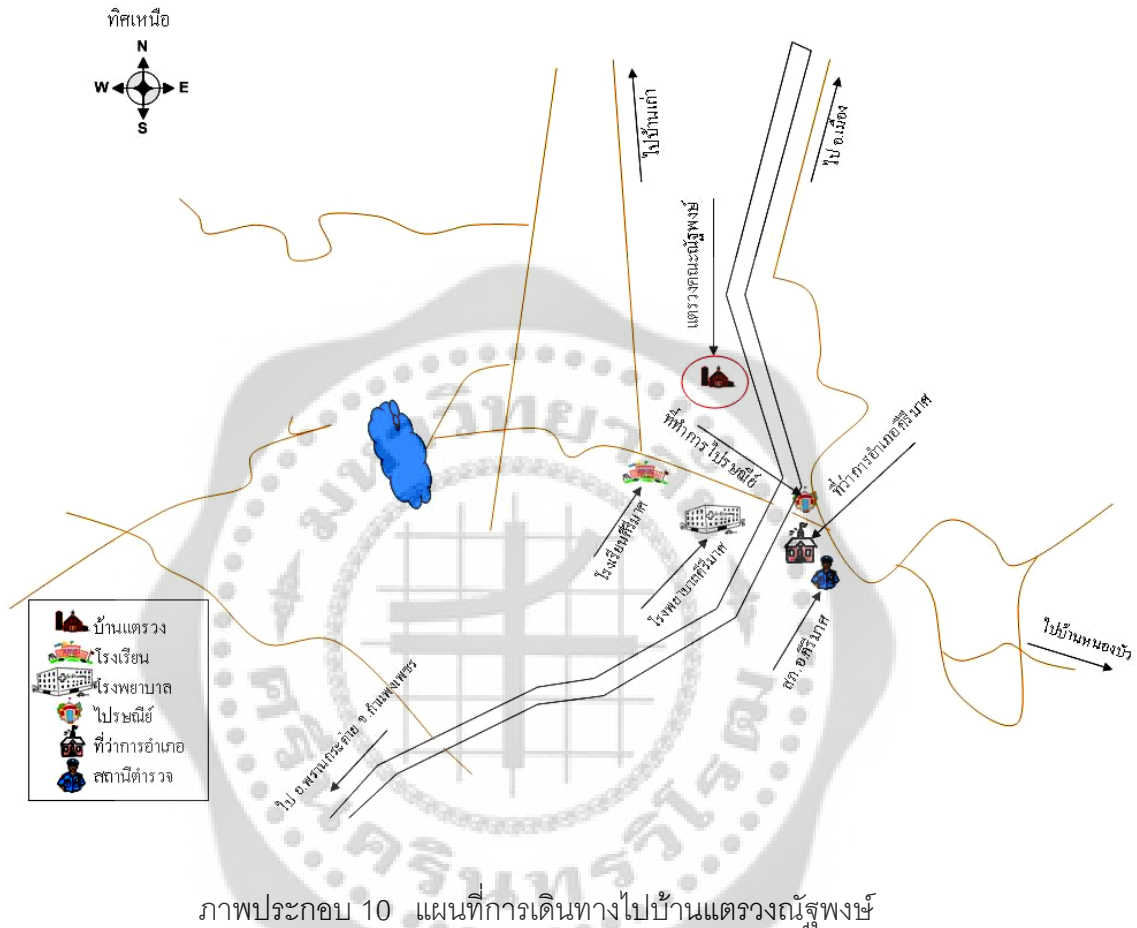
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ เพลงมอญร้องไห้	เพลงธรณีกันแสง

ตรวจคณะณัฐพงษ์

1. ประวัติตรวจคณะณัฐพงษ์

ตรวจคณะณัฐพงษ์ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ 2 ตำบล ในเมือง อำเภอศรีราชา จังหวัด สุโขทัย

ตรวจคณะณัฐพงษ์ เป็นคณะตรวจที่แยกออกมาจากตรวจสมมติ เกิดขึ้นจากการก่อตั้งของ นาย ณัฐพงษ์ สีสุข นับได้ว่าเป็นคณะตรวจของคนรุ่นใหม่ที่มีใจรักและมีความสนใจด้านดนตรีอย่างจริงจัง โดยเฉพาะนายณัฐพงษ์ สีสุข ผู้ก่อตั้งเองเป็นคนอำเภอศรีราชาโดยกำเนิด เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย มีความสนใจฝึกหัดเล่นดนตรีเครื่องเป่าในกลุ่มเพื่อนๆ ด้วยกัน หลังจากนั้นได้เข้ามาศึกษาต่อในตัวจังหวัดสุโขทัย ได้มีโอกาสเข้าร่วมเล่นดนตรีในวงตรวจสมมติเป็นสมาชิกหนึ่งในวงสมมติ ว่างานมีรายได้เสริม เครื่องดนตรีที่ถนัดและมีความชำนาญ คือ คลาริเน็ต ต่อมาเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็กลับมาดูแลธุรกิจของครอบครัวใน อำเภอศรีราชา ซึ่งทางครอบครัวของนายณัฐพงษ์ มีธุรกิจเกี่ยวกับดนตรีหรือที่เรียกว่า “เครื่องเสียง” ว่างานตามหมู่บ้านต่างๆในละแวกใกล้เคียง นายณัฐพงษ์จึงมีความคิดที่จะก่อตั้งตรวจ

ขึ้นเพื่อรับงานพร้อมกับเครื่องเสียงไปด้วยประกอบกับตนเองก็มีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรีอยู่แล้ว เพราะได้ประสบการณ์จากการเล่นดนตรีตรงกับคณะสมมติในจังหวัดสุโขทัย จึงเริ่มหาทุนมาจัดซื้อเครื่องดนตรีโดยเริ่มจากขอทุนจากพี่สาวที่ทำงานอยู่ต่างประเทศมารวมกับรายได้ของธุรกิจครอบครัว จึงพอที่จะมีเงินบางส่วนมาซื้อเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่จัดซื้อได้ในขณะนั้นได้แก่

- ทรัมเปต	1 คัน
- คลาริเน็ต	1 คัน
- คีร์บอร์ด	1 ตัว
- ทรอมโบน	1 คัน
- ยูโฟเนียน	1 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน	1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน	1 คัน
- กลองใหญ่	1 ใบ
- ตะโพน	1 ใบ
- ฉาบ	1 คู่
- เปิงมางคอก	1 คอก
- ระนาดเอก	1 ราง
- ฉิ่ง	1 คู่

หลังจากมีเครื่องดนตรีที่สามารถจัดตั้งวงบรรเลงได้ จึงได้ชักชวนเพื่อนๆ ที่เคยเล่นดนตรีด้วยกันมารวมตัวกันฝึกซ้อมละรับงานในระยะแรกๆ งานที่ได้รับไม่มีเลยเพราะเป็นบรรเลงที่เกิดใหม่และสมาชิกในวงส่วนใหญ่ยังเรียนหนังสืออยู่ อีกทั้งยังขาดประสบการณ์ไม่เป็นที่รู้จักของชุมชน ต่อมาได้มีการพัฒนาวงให้ดีขึ้นแล้วเริ่มรับงานจากงานเล็กๆ ในหมู่บ้านพอมีชื่อเสียงมากขึ้นก็รับงานเพิ่มขึ้นมีทั้งงานเล็กและงานที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับแต่เน้นรับไปทางงานพิธีอวมงคลเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคของบรรเลงคณะนี้ก็มีบ้างในระยะแรกๆ เพราะเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ยังขาดความเป็นผู้ใหญ่ จึงมีความริบผิดชอบค่อนข้างน้อย ขาดการฝึกซ้อมทำให้วงพัฒนาไปได้ช้ามาก จนสมาชิกในวงเริ่มให้ความสำคัญในการฝึกซ้อมมากขึ้นจากเดิม ทำให้มีรายได้มากขึ้น มีประสบการณ์และพัฒนาฝีมือเป็นที่ยอมรับของชุมชน จนกระทั่งเป็นบรรเลงที่มีคุณภาพมากวงหนึ่งเนื่องจากพรสวรรค์ที่มีอยู่ประกอบกับการฝึกฝนไปด้วยทำให้เป็นที่ยอมรับมากในหมู่วงการบรรเลงปัจจุบันรับงานเฉพาะงานแห่งศพเท่านั้น

สมาชิกชาวคณะบรรเลงณัฐพงษ์ ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่มีทั้งที่มีอาชีพหลักอยู่แล้วและกำลังศึกษาอยู่ ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกดังนี้

1. นายณัฐพงษ์ สีสุข อายุ 29 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง เปาคลาริเน็ต
2. นายอดิสร พูลเขตกัน อายุ 26 ปี อาชีพ ค้าขาย เปาทรัมเบ็ต
3. นายคุณากร แสนยะ อายุ 22 ปี อาชีพ ค้าขาย เปาอัลโตแซกโซโฟน
4. นายอดิเรก หมอยา อายุ 22 ปี อาชีพ ค้าขาย เปาเทนเนอร์แซกโซโฟน
5. นายสุนทร อ่อนนุ่ม อายุ 22 ปี กำลังศึกษา ตีกลอง
6. นายขจรยศ บุญช่วยรักษา อายุ 20 ปี กำลังศึกษา เปาบาริโทน
7. นายวีรพงษ์ เที่ยงกา อายุ 20 ปี กำลังศึกษา ตีเพอร์คัตชั่น
8. นายธีรพล แสงสี อายุ 28 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เปาทรัมเบ็ต

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะณัฐพงษ์

2.1 นักดนตรี

แตรวงคณะณัฐพงษ์จะเป็นแตรวงประยุกต์ผสมผสานระหว่างแตรวง คีย์บอร์ดละระนาด และเพิ่มนักร้องเข้ามาทำให้ได้อรรถรสมากขึ้น แตรวงณัฐพงษ์มีลักษณะเด่นตรงที่เป็นวงที่มีสมาชิกเป็นเด็กรุ่นใหม่ทั้งหมดจึงทำให้มีความน่าสนใจและมีความเป็นสมัยใหม่เพราะสมาชิกในวงเป็นเด็กรุ่นใหม่ทั้งหมดจึงทำให้แตรวงณัฐพงษ์เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลในหมู่บ้านและในจังหวัด

ปัจจุบันรับงานเฉพาะงานแห่ศพเท่านั้นสมาชิกชาวคณะแตรวงณัฐพงษ์ ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นมีทั้งที่มีอาชีพหลักอยู่แล้วและกำลังศึกษา ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 8 คน ได้แก่

1. นายณัฐพงษ์ สีสุข เกิดเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2522 อายุ 29 ปี อาชีพ ทำธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่หัวหน้าวงเปาคลาริเน็ต ณัฐพงษ์ เริ่มหัดเปาแตรวงจาก อ. จักรวรรดิ อุดมเงิน จนประสบความสำเร็จ ใช้วิชาแตรวงที่หัดมาเป็นอาชีพ ต่อมาได้หัดแตรวงให้เพื่อนๆ และเริ่มรับงานแสดงต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น และได้มีการพัฒนาแตรวงของตนให้ร่วมสมัยอยู่เสมอ โดยมีได้ทั้งรูปแบบแตรวงดั้งเดิมอย่างชาวบ้าน เมื่อรู้ข่าวว่ามี การประกวดแตรวงชาวบ้าน ที่ไหนก็มักจะนำทีมแตรวงเข้าประกวดด้วยเสมอจนประสบความสำเร็จ การที่แตรวงคณะณัฐพงษ์ มีวันนี้ได้ก็เนื่องมาจาก “ความสามัคคีของเพื่อนร่วมงาน” และคิดที่ว่า “พี่สอนน้อง” อีกทั้งได้พยายามสืบสานแตรวงอย่างชาวบ้านอันเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยืนยาวต่อไป ไม่อยากจะทำให้เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา จึงมีความตั้งใจที่จะรักษา “แตรวงชาวบ้าน” ให้คงอยู่ตลอดไป

2. นายอดิสร พูลเขตกัน เกิดเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2525 อายุ 26 ปี อาชีพ ค้าขาย เปาทรัมเบ็ต อดิสรได้รับการฝึกหัดการเปาแตรวงแบบพื้นบ้านจากอาจารย์ สาคร แก้วอุบลโลกน์ ซึ่งเป็นครูดนตรีที่มีความสามารถและอนุรักษ์ความเป็นแตรวงพื้นบ้านตามแบบฉบับโบราณ ต่อมาในปี พ.ศ.2538 ได้เข้าร่วมคณะแตรวงคณะณัฐพงษ์ซึ่งตอนนั้นขาดมือทรัมเบ็ต อดิสร จัดว่าเป็น เป็นนัก

ดนตรีที่มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิดทั้งดนตรีไทยและสากลนอกจากเล่นแตรวงเป็นงานอดิเรกแล้ว อดิศรยังเป็นคนเขียนโน้ตและต่อเพลงให้สมาชิกในวงอีกด้วย

3. นายคุณากร แสนยะ เกิดเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี อาชีพค้าขาย เป่าอัลโต้แซกโซโฟน คุณากร นักดนตรีหนุ่มน้อยจาก อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เริ่มเรียนดนตรีจากโรงเรียนคีรีมาศวิทยาคม กับอาจารย์สมดี คุณากรได้เริ่มเล่นเครื่องดนตรีครั้งแรกคือซอด้วงรีคอร์เดอร์ จากนั้นครูผู้สอนได้เห็นในความสามารถจึงให้มาเป่าแซกโซโฟน หลังจากจบการศึกษาแล้ว คุณากร ได้มาร่วมงานกับคณะแตรวงคณะณัฐพงษ์ โดยรับหน้าที่เป่าอัลโต้แซกโซโฟน

4. นายดิเรก หมอয়া เกิดเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี อาชีพค้าขาย เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน ดิเรก เริ่มหัดเรียนดนตรีครั้งแรกกับ ครูสมสุข บุญมาก ในโรงเรียนประถมประจำตำบล โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่หัดเล่นคือ กลองแต๊ก ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ดิเรก ได้มาเรียนการเป่าแซกโซโฟนกับ อาจารย์อำนาจ ประทุมบาน และเรียนทฤษฎีดนตรีควบคู่กันไปด้วย นอกจากความสามารถด้านดนตรีสากลแล้ว ดิเรกยังสามารถเล่นดนตรีไทยได้ทุกชนิดและยังมีความสามารถในเรื่องของการบันทึกเสียงอีกด้วย นายณัฐพงษ์จึงได้ชักชวนมาเล่นแตรวงด้วย

5. นายสุนทร อ่อนนุ่ม เกิดเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เล่นแตรวง ตำแหน่ง มือกลอง สุนทร เริ่มหัดเรียนดนตรีครั้งแรกกับ ครูอรุณ ในโรงเรียนประถมประจำตำบล โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่หัดเล่นคือ กลองแต๊ก ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาสุนทร ได้มาเรียนการตีเครื่องประกอบจังหวะทุกประเภท อ.อำนาจ ประทุมบาน และเรียนทฤษฎีดนตรีควบคู่กันไปด้วย นอกจากความสามารถด้านเครื่องประกอบจังหวะแล้วสุนทร ยังช่วยสอนการตีกลองให้กับผู้ที่สนใจด้วย

6. นายขจรยศ บุญช่วยรักษา เกิดเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เล่นแตรวงตำแหน่งเป่าบาริโทน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีความถนัด เริ่มฝึกเล่นดนตรีตั้งแต่เรียนระดับมัธยมศึกษาจากครูสมดี และเป็นนักดนตรีของโรงเรียน เล่นแตรวงจากการชักชวนของนายณัฐพงษ์ซึ่งเป็นหัวหน้าวงแตรวงคณะณัฐพงษ์ นายขจรยศยังมีความรู้เรื่องโน้ตเพลงและสามารถเล่นเครื่องดนตรีเครื่องเป่าได้ทุกเครื่อง นับเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถคนหนึ่ง

7. นายธีรพล แสงสี เกิดเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2523 อายุ 28 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว เล่นแตรวงในตำแหน่ง เป่าทรัมเป็ต เป็นชาวอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีเครื่องเป่าเริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีด้วยตนเอง จากนั้นไปฝึกหัดเล่นดนตรีกับนายณัฐพงษ์และเล่นแตรวงในคณะณัฐพงษ์ รับงานแตรวงเป็นอาชีพเสริม

8. นายวีรพงษ์ เชียงกา เกิดเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร สนใจเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก เรียนดนตรีครั้งแรกกับครุชา มีความสามารถเล่นดนตรีได้หลายชนิดเป็นคนขยันหมั่นฝึกซ้อมอยู่เสมอ เล่นแตรวงจากการชักชวนของนายณัฐพงษ์ สีสุข รั้งหน้าที่ในวงตีเพอร์คัชชัน เป็นสมาชิกรุ่นแรกของแตรวงคณะณัฐพงษ์

ตาราง 13 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรวงคณะณัฐพงษ์

	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นาย ณัฐพงษ์ สีสุข (ผู้ควบคุมวง)	29	คลาริเน็ต	ธุรกิจส่วนตัว
2	นาย อติศร พูลเขตกัน	26	ทรัมเป็ต	ค้าขาย
3	นาย คุณากร แสนยะ	22	อัลโตแซกโซโฟน	ค้าขาย
4	นาย อติเรก หมอทยา	22	เทเนอร์แซกโซโฟน	ค้าขาย
5	นาย สุนทร อ่อนนุ่ม	22	กลอง	กำลังศึกษาต่อ
6	นาย ขจรยศ บุญช่วยรักษา	20	บาริโตน	กำลังศึกษาต่อ
7	นาย วีรพงษ์ เชียงกา	20	เพอร์คัชชัน	กำลังศึกษาต่อ
8	นาย ธีรพล แสงสี	28	ทรัมเป็ต	ธุรกิจส่วนตัว

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีทั้งหมดของแตรวงคณะณัฐพงษ์ ได้มาจากการซื้อของนายณัฐพงษ์ตอนก่อตั้งวงในยุคแรกๆ และได้มีการซื้อมาเพิ่มอีกภายหลัง จึงทำให้เครื่องดนตรีของแตรวงณัฐพงษ์มีจำนวนมาก และเพียงพอสำหรับสมาชิกในวง

ตาราง 14 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะณัฐพงษ์

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรมเบ็ต	1	OSSI MILAND	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	คลาริเน็ต	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
3	คีย์บอร์ด	1	YAMAHA	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
4	ทอมโบน	1	OSSI MILAND	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
5	ยูโฟเนียม	1	OSSI MILAND	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
6	อัลโตแซ็กโซโฟน	1	OSSI MILAND	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
7	เทนเนอร์แซ็กโซโฟน	1	OSSI MILAND	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
8	กลองใหญ่	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
9	ตะโพน	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
10	ฉาบ	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
11	เปิงมางคอก	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
12	ระนาดเอก	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม
13	ฉิ่ง	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรีหลังกระทรวงกลาโหม

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

ก่อนการบรรเลง แตรวงณัฐพงษ์มีธรรมเนียม คือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมให้ คือดอกไม้ ฐูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้อาวุโสประจำวง วงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครูคือนาย ณัฐพงษ์ สีสุข โดยเริ่มจากการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียน ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าววบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้เป็นที่ไพเราะและถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลงตามความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 11 หัวหน้าตำรวจภูธร

การสืบทอดของตำรวจภูธร มุ่งเน้นไปที่งานพิธีอวมงคลเท่านั้นและเริ่มจากการเล่นในหมู่เพื่อน มีการสืบทอดเฉพาะงานพิธีอวมงคล ตำรวจภูธรมีความน่าสนใจเพราะหัวหน้าวงเองต้องการสืบทอดและอนุรักษ์ศิลปะแขนงนี้ไว้ให้ลูกหลานสืบไป

แผนภูมิแบบแขนงตรวจคณะณัฐพงษ์

1. สายเครื่องบุตรหลานและญาติ

ไม่มีเครื่องบุตรหลานและญาติ

2. สายศิษย์

นายณัฐพงษ์ สีสู่ข

3. บทบาทของตรวจคณะณัฐพงษ์

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

สำหรับตรวจณัฐพงษ์นั้นในกรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะทำการเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพและทำการยกครู จากนั้นจะบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพจะมาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งเพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดสำหรับวงนี้จะใช้เพลงวอลซ์จนกว่าจะนำศพไปที่วัด และจะทำการบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าพระจะมา เมื่อพระมาถึงทางวงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว ตรวจจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็มีการยื่นธงบังเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกรประสานงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประสานงานกับหัวหน้าวงตรวจ จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ ตรวจจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่วงนี้จะใช้เพลงธรณีกรรแสง จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงตรวจวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะทำการเดินทางไปที่วัดและทำการยกครู ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครูและเพลงประโคมศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระมาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว ลักษณะของขั้นตอนการบรรเลงแตรวงจะเหมือนกันกับกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

เมื่อมีการจัดงานมงคลได้แก่งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานกฐินผ้าป่าหรือ งานพิธีต่างๆ เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล แตรวงครูเดชาเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชเพราะมีความพร้อมโดยขั้นตอน พิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลง ถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้นความ สนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มา ร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพแล้ว โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมร ทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำล้างขมิ้น ดินสอพองให้หน้า แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลง เพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณ เริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้าน และญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกันรอบๆ บายศรี หมอขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตร วงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิม ไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียง ร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตร วงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอด เส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระ อุโบสถ คือการเดินทางนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่แห่นอนอยู่หน้านาคเสมอ โดย ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนาน ครั้นแตรวง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูนนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็น อันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงศ์รัฐพงษ์

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงศ์รัฐพงษ์

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงพม่ากลองยาว, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงลาวจ้อย, เพลงดาวพระศุกร์, เพลงสามสิบยังแจ้ว, เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย, เพลงม้าย่อง, เพลงกราวตะลุง

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงเยอรมันแตกทัพ, เพลงมอญร้องไห้, เพลงธรณีกรรแสง, เพลงนางหงส์, เพลงมอญกว้างดาบ

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงศ์รัฐพงษ์

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 15 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงศ์รัฐพงษ์

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงกราวตะลุง	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
เพลงลาวจ้อย	เพลงพม่ากลองยาว
	เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย
	เพลงดาวพระศุกร์
	เพลงสามสิบยังแจ้ว
	เพลงม้าย่อง

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

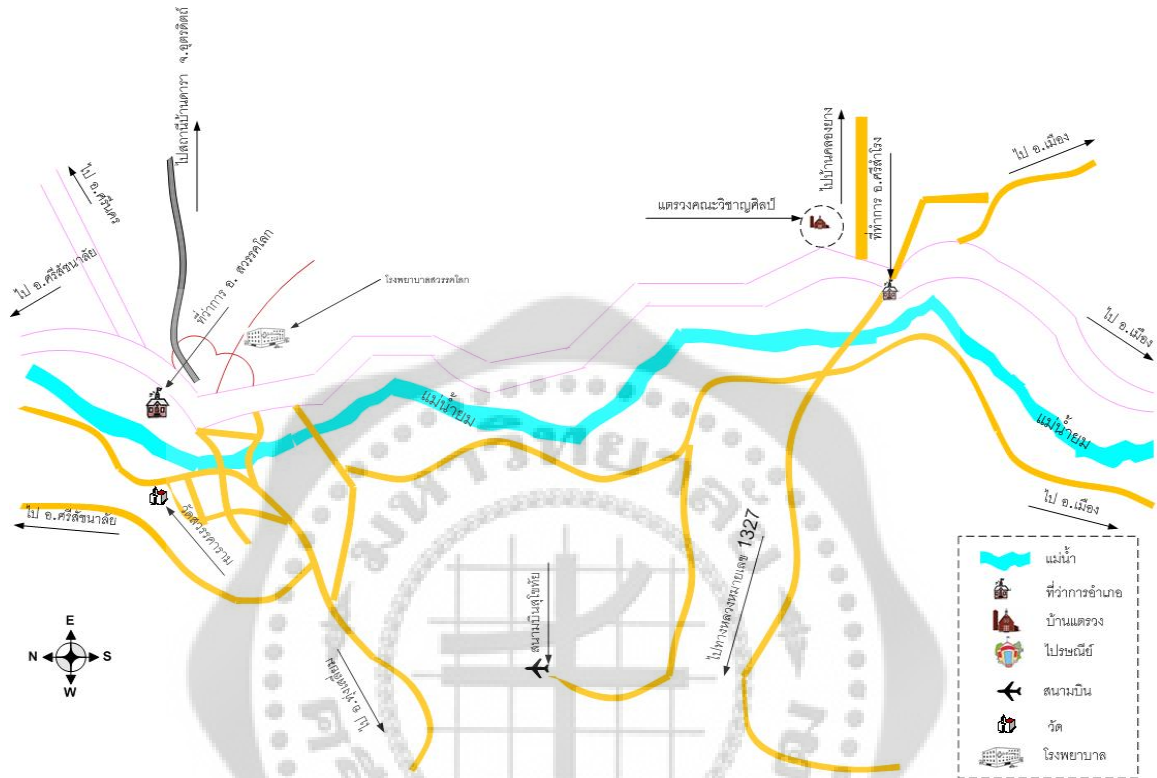
ตาราง 16 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงศ์รัฐพงษ์

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงนางหงส์ เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงเยอรมันแตกทัพ เพลงมอญร้องไห้ เพลงมอญขว้างดาบ	เพลงธรณีกันแสง

ตรวจคนวิชาญศิลป์

4.1 ประวัติตรวจคนวิชาญศิลป์

ตรวจคนวิชาญศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 47 หมู่ 1 ตำบลคลองยาง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 12 แผนที่การเดินทางไปบ้านตรวจวิชาญศิลป์

ตรวจคนวิชาญศิลป์เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ผู้ก่อตั้ง คือ นายวิชาญ พักพันธ์ ซึ่งเป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยกำเนิด นายวิชาญได้มีโอกาสเรียนดนตรีกับครูบุญ นายวิชาญมีความสนใจด้านดนตรีจึงได้ขอเรียนดนตรีตรวจกับครูบุญ โดยครูบุญคิดค่าเรียนเป็น ชั่วโมง 50 บาท เพื่อแลกกับวิชาความรู้ หลังจากเรียนตรวจเล่นเพลงได้แล้ว มีประสบการณ์ทางด้าน ดนตรีมากขึ้น เริ่มหัดเล่นเครื่องดนตรีที่เป็นวงปี่พาทย์ควบคู่ไปกับตรวจ จากนั้น นายวิชาญก็เก็บ เงินซื้อเครื่องดนตรีมาฝึกเล่นเองจนเกิดความชำนาญ เครื่องดนตรีที่ถนัดและมีความชำนาญ คือ เทนเนอร์แซกโซโฟน ต่อมาได้คิดที่จะรวบรวมเพื่อนๆ ตั้งวงตรวจ แต่เนื่องด้วยเพื่อนเป็นสมาชิกใน วงอื่นอยู่แล้ว และในขณะนั้นมีตรวจในเขตอำเภอศรีสำโรงอยู่แล้ว ถึง 3 วง จึงเปลี่ยนจากเพื่อน หันมาชักชวนญาติทางฝ่ายภรรยา และบุคคลที่สนใจตรวจมาฝึกที่บ้าน ใช้เวลาประมาณ 1 ปี ก็ สามารถบรรเลงงานบวชได้ ซึ่งในขณะนั้นมีสมาชิกในวง 5 คน โดยนายวิชาญใช้ตรวจเป็นอาชีพ หลัก และงานอื่นเป็นอาชีพเสริม จัดซื้อเครื่องดนตรีสำหรับจัดตั้งวงได้แก่

- ทรมัเปิด 4 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน 2 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน 2 คัน
- ยูโฟเนียม 1 คัน
- คลาริเน็ต 2 คัน
- กลอง 1 ใบ
- ฉิ่ง 1 คู่
- ฉาบ 1 คู่

ปี พ.ศ. 2520 ความนิยมในการใช้เครื่องในวงบวช หรือแห่แห่นเริ่มลดลง โดยมีแคนวง ประยุกต์เข้ามาแทนที่ ทำให้งานเครื่องลดลงอย่างเห็นได้ชัด นายวิชาญจึงใช้เครื่อง เป็นอาชีพ เสริมและหาอาชีพหลักอื่นแทน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ต่อมานายวิชาญ มีความคิดที่จะเปิดรับสมัครสอนดนตรีเครื่องให้กับผู้ที่สนใจ จึงเปิดเป็นลักษณะคล้ายๆ โรงเรียน สอนดนตรีและสอนเครื่อง มีผู้ที่สนใจเข้าเรียนดนตรีกับนายวิชาญจำนวนมาก นอกจากนี้นายวิชาญได้ เปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ที่มาเรียนได้มีประสบการณ์และมีรายได้จึงให้ลูกศิษย์ที่สอนเล่นเครื่องรับ งานควบคู่กันไปด้วย

ปี พ.ศ. 2525 การใช้เครื่องในการประโคมและแห่ศพได้รับความนิยม เครื่องคณะวิชาญ ศิลป์ ได้พัฒนาการมากขึ้นมีงานมากขึ้นมีสมาชิกในวงมากขึ้น ปัจจุบันนายวิชาญ เป็นหัวหน้าวง รับงานเครื่องเฉพาะงานศพเท่านั้น มีสมาชิกในวงดังนี้

1. นายวิชาญ พักพันธ์ อายุ 48 ปี อาชีพเกษตรกรรม ทำหน้าที่ควบคุมวงเป่าเทนเนอร์ แซกโซโฟน
2. นายบัวโรย พักพันธ์ อายุ 45 ปี อาชีพ เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป่าคลาริเน็ต
3. นายชาติ กล้าหาญ อายุ 43 ปี อาชีพ ลีเก เป่าทรมัเปิด
4. นายธวัช อยู่สุข อายุ 40 ปี อาชีพ ทำสวน เป่าทรมัเปิด
5. นายนกเล็ก ปลุกสร้างอายุ 37 ปี อาชีพ ลีเก เป่าคลาริเน็ต
6. นายชาติ ชัยวงศ์ อายุ 35 ปี อาชีพ รับจ้าง เป่าอัลโตแซกโซโฟน
7. นายอำนาจ ชลพิชัย อายุ 32 ปี อาชีพ รับจ้าง เป่าอัลโตแซกโซโฟน
8. นายมิตร พักพันธ์ อายุ 18 ปี อาชีพ กำลังศึกษา เป่าทรมัเปิด
9. นายแชมป์ พักพันธ์ อายุ 23 ปี อาชีพ รับราชการ เป่าทรมัเปิด
10. นายต้า แซ่ลี่ อายุ 32 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป่ายูโฟเนียม
11. นายนาม แซ่คิล อายุ 29 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน
12. นายเฉลียว คงเนียม อายุ 29 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตีกลอง
13. นายวีระ เจริญรอบ อายุ 30 ปี อาชีพ รับจ้าง ตีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะวิชาศิลป

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีที่เล่นอยู่ในวงแตรวงวิชาศิลป ส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีที่ฝึกหัดและศึกษาเล่าเรียนจากประสบการณ์การแสดงมากกว่าศึกษาเล่าเรียนในทางทฤษฎี กล่าวคือเน้นทักษะการแสดงเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการแสดงเป็นวิชาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน

สำหรับนักดนตรีแตรวงคณะวิชาศิลปส่วนใหญ่เป็นลูกหลานและเยาวชน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความสนใจและชื่นชอบแตรวงอีกทั้งยังทำให้มีรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวของตนเองได้

สมาชิกในวงแตรวงวิชาศิลปมี 13 คน ดังนี้

1. นายวิชาญ พักพันธ์ อายุ 48 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ปัจจุบันสมรสแล้ว มีบุตรด้วยกัน 2 คน นายวิชาญ พักพันธ์ เป็นศิษย์ของคุณครูบุญ ทำหน้าที่ควบคุมวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน

2. นายบัวโรย พักพันธ์ อายุ 45 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายบัวโรย พักพันธ์ เป็นศิษย์ของคุณครูบุญ เป็นสมาชิกในวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต

3. นายชาติ กล้าหาญ อายุ 43 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพลิเก นายชาติ กล้าหาญ เป็นศิษย์ของนายบัวโรย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรมเป็ต

4. นายธวัช อยู่สุข อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพทำสวน นายธวัช อยู่สุข เป็นศิษย์ของนายบัวโรย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรมเป็ต

5. นายนกลีกร ปลูกสร้าง อายุ 37 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพลิเก คณะเดียวกันกับนายชาติ กล้าหาญ นายนกลีกร ปลูกสร้าง เป็นศิษย์ของนายบัวโรย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต

6. นายชาติ ชัยวงศ์ อายุ 35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้าง นายชาติ ชัยวงศ์ เป็นศิษย์ของนายบัวโรย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าอัลโตแซกโซโฟน

7. นายอำนาจ ชลพิชัย อายุ 32 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้าง นายอำนาจ ชลพิชัย ได้รับการถ่ายทอดจากนายชาติ กล้าหาญ ซึ่งเป็นศิษย์ของนายบัวโรย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าอัลโตแซกโซโฟน

8. นายมิตร พักพันธ์ อายุ 18 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันกำลังศึกษา นายมิตร พักพันธ์ ได้รับการถ่ายทอดจากบิดาของตน คือ นายวิชาญ พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรมเป็ด

9. นายแชมป์ พักพันธ์ อายุ 23 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ รับราชการ นายแชมป์ พักพันธ์ ได้รับการถ่ายทอดจากบิดาของตน คือ นายวิชาญ พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรมเป็ด

10. นายต้า แซ่ลี่ อายุ 32 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว นายต้า แซ่ลี่ ได้รับการถ่ายทอดจากนายธวัช อยู่สุข ซึ่งเป็นศิษย์ของนายบัวรอย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่ายูโฟเนียม

11. นายนาม แซ่คิล อายุ 29 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว นายนาม แซ่คิล ได้รับการถ่ายทอดจากนายนกเล็ก ปลุกสร้าง ซึ่งเป็นศิษย์ของนายบัวรอย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรี เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน

12. นายเฉลียว คงเนียม อายุ 29 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว นายเฉลียว คงเนียม ได้รับการถ่ายทอดจาก นายชาติ ชัยวงศ์ ซึ่งเป็นศิษย์ของนายบัวรอย พักพันธ์ ตำแหน่งเครื่องดนตรี ตีกลอง

13. นายวีระ เจริญรอบ อายุ 30 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพอาชีพ รับจ้าง นายวีระ เจริญรอบ เป็นรุ่นน้องของนายวิชาญ พักพันธ์ จึงได้ชักชวนให้มาร่วมวงด้วย ตำแหน่งเครื่องดนตรี ตีฉาบ

ตาราง 17 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของบรรณาคณะวิชาดุริยางคศิลป์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายวิชาญ พักพันธ์ (ผู้ควบคุมวง)	48	เทนเนอร์แซกโซโฟน	เกษตรกรรม
2	นายบัวโรย พักพันธ์	45	คลาริเน็ต	ผู้ใหญ่นบ้าน
3	นายชาติ กล้าหาญ	43	ทรมเป็ต	ลิเก
4	นายธวัช อยู่สุข	40	ทรมเป็ต	ทำสวน
5	นายนงเล็ก ปลูกสร้าง	37	คลาริเน็ต	ลิเก
6	นายชาติ ชัยวงศ์	35	อัลโตแซกโซโฟน	รับจ้างทั่วไป
7	นายอำนาจ ชลพิชัย	32	อัลโตแซกโซโฟน	รับจ้างทั่วไป
8	นายมิตร พักพันธ์	18	ทรมเป็ต	กำลังศึกษา
9	นายแชมป์ พักพันธ์	23	ทรมเป็ต	รับราชการ
10	นายดำ แซ่ลี	32	ยูโฟเนียม	ธุรกิจส่วนตัว
11	นายนาม แซ่คิล	29	เทนเนอร์แซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
12	นายเฉลียว คงเนียม	29	ตีกลอง	ธุรกิจส่วนตัว
13	นายวีระ เจริญรอบ	30	ตีฉาบ	รับจ้าง

2.2 เครื่องดนตรี

ในบรรณาคณะวิชาดุริยางคศิลป์ เป็นบรรณาคารบ้านที่รักษาระเบียบแบบแผนในการใช้เครื่องดนตรีได้อย่างดี มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมน้อยมาก สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมีเพียงไม่กี่ประเด็นเท่านั้น เช่น ชำรุด หรือไม่ก็บริษัทผู้ผลิตเครื่องดนตรีเลิกผลิต เครื่องดนตรีส่วนใหญ่เป็นสมบัติของ นายวิชาญ ที่สะสมมาเป็นระยะเวลาช้านาน

ตาราง 18 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะวิชาญศิลป์

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรัมเป็ต	4	YAMAHA	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	คราริเน็ต	2	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.นครสวรรค์
3	ยูโฟเนียม	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
4	อัลโตแซกโซโฟน	2	YAMAHA	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
5	เทนเนอร์แซก โซโฟน	2	KING STONE	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
6	กลอง	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
7	ฉาบ	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

การเล่นดนตรีทุกชนิดไม่ว่าเครื่องดนตรีชนิดไหนก่อนจะบรรเลงก็จะมีกรยกครูหรือการไหว้ครูก่อน เพราะเชื่อกันว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นเราไม่สามารถเล่นได้ตั้งแต่เกิดการเล่นดนตรีก็มีครูเหมือนกัน การไหว้ครูจึงถือว่าเป็นธรรมเนียมของนักเล่นดนตรีทุกคนก่อนเล่นจะต้องมีการไหว้ครูเพื่อระลึกนึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้านดนตรี

แตรวงคณะวิชาญศิลป์ เป็นอีกรวงหนึ่งที่ก่อนจะบรรเลงหรือเล่นดนตรีก็จะต้องมีการยกครูหรือไหว้ครูก่อนเพื่อเป็นการระลึกนึกถึงครูบาอาจารย์และเป็นการตั้งสติหรือการเรียกสติก่อนจะทำพิธีไหว้ครูหรือยกครูหัวหน้าวงหรือผู้ที่ทำหน้าที่ไหว้ครูหรือยกครูก็จะให้ทางเจ้าภาพเตรียมเครื่องบูชาครู มาเตรียมไว้ให้พร้อม เครื่องบูชาครูส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย

- ดอกไม้
- รูป 5 ดอก
- เทียน 1 เล่ม
- เงิน 12 บาท
- เหล้า 1 ขวด
- บุหรี่ 1 ม้วน
- หมาก 3 คำ

นำ รูป เทียน ดอกไม้ เงิน บุหรี่ หมาก ใส่ในพาน และนำพานของบูชาครูทั้งหมดใส่ ถาดวางไว้ที่ข้างวง ผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูหรือไหว้ครู จุดเทียน จุดรูป แล้วกรินเหล้าใส่แก้ว แล้วก็นำ เทียนใส่ในแก้วเหล้า นั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ นะโม ตัสสะ ภะคะวาโต อะหะโต

สัมมาสัมพุทธัสสะ จากนั้นก็จะกล่าวบริกรรมคาถา จะเป็นภาษาบาลีสันสกฤต มีเนื้อความที่กล่าวถึง
 คุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ กล่าวถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและประศาสตร์
 วิชาความรู้ให้ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1-2 เพลง สำหรับเพลงถวายครูนี้จะ
 แตกต่างกันระหว่างงานที่เป็นมงคล (งานบวชนาค) จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวง ส่วนงาน
 ที่เป็นอวมงคล (งานศพ) จะใช้เพลงสโลว์มาร์ช หรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกันแสง และหลังจาก
 ไหว้ครูหรือพิธียกครูเสร็จก็จะเป็นการบรรเลงเพลงตามความเหมาะสมของงานต่อไป

2.4 การสืบทอด

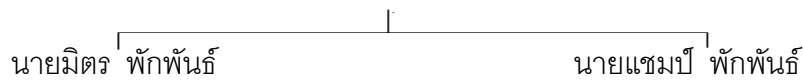
ภาพประกอบ 13 หัวหน้าแตรวงวิชาญศิลป์

การสืบทอดเริ่มจากการเล่นในเครื่องญาติโดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมาลูกหลาน
 ได้มีความสนใจในดนตรีแตรวงมากขึ้นจากนั้นได้มีการพัฒนาจากการสอนให้กับลูกหลานก็เปิด
 สอนให้กับผู้ที่สนใจเล่นดนตรีแตรวงทำให้มีรายได้ดี เนื่องจากสมาชิกของวงมีอายุที่ต่างกันความ
 คิดเห็นจึงไม่ค่อยสอดคล้องกันแต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาของวงเพราะมีระบบการจัดการวงที่ดี ปกครอง
 แบบพ่อลูกหรือพี่น้องทำให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแม้จะเปลี่ยนสมาชิกไปหลาย
 รุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนงตรวจคณะวิชาศิลปะ

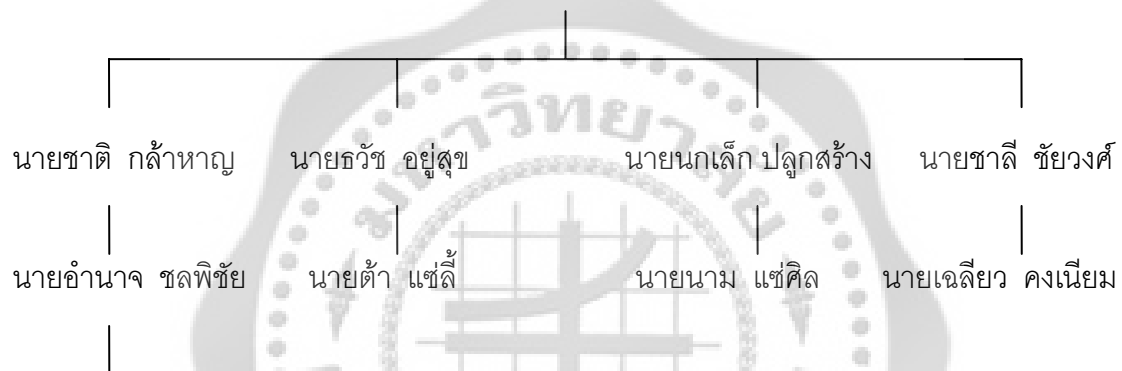
1. สายเครื่องดนตรีหูลานและญาติ

นายวิชาญ พักพันธ์

2. สายศิษย์

นายบัวโรย พักพันธ์

3. บทบาทของตรวจคณะวิชาศิลปะ

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะทำการเดินทางไปที่วัดและทำการยกครุ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครุและเพลงประโคมศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่า จะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระมาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจาก เสร็จพิธีสงฆ์แล้ว ตรวจจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็ มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีกรย่นสงบนิ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกร ประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่าง พิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงตรวจ จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ ตรวจจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวาง ดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงตรวจวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าภาพตั้งศพไว้ที่บ้าน ทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านและทำการยกครุ ต่อจากนั้นแตรวงจะทำการบรรเลงเพลงยกครุและเพลงประโคมศพไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพ จะบอกว่าจะมีการเคลื่อนย้ายศพไปที่วัด ทางวงจะหยุดเล่นและเตรียมตัวเพื่อที่จะเดินทางไปวัด เพลงที่ใช้บรรเลงในขณะที่เดินทางไปวัดจะใช้เพลงวอลซ์ เมื่อถึงวัดแล้วแตรวงจะทำการบรรเลงต่อ จนกว่าจะมีพิธีสงฆ์ ต่อจากนั้นลักษณะขั้นตอนการบรรเลงก็จะเหมือนกันกับในกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

สำหรับแตรวงคณะวิชาดุริยางค์ศิลป์ ในการบรรเลงในงานมงคล ในกรณีของงานบวช เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความเป็น สิริมงคล พิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลง เริ่มต้นที่เพลงถวายครุโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลง สุนุกสนานร่วมสมัยนิยมจำพวกเพลงลูกทุ่ง เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลง นั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้นความสุนุกสนานหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของ ทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อ มีพิธีปลงหมอนาค โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงผู้ ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะ บรรเลงเพลงสุนุกสนานไปเรื่อย ๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อมีพิธีทำ ขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยการสังเกตว่าหมอทำขวัญ นำใบตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็ จะเข้ามาล้อมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการ ขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้อง บรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญ ให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่ นาคไปวัดเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวง จะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสุนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอด เส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระ อุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่อยู่หน้านาคเสมอ โดย ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสุนุกสนานครั้นครัง เมื่อเห็น ว่าเสร็จสิ้นพิธีโปรยทานและจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จหน้าที่ ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงวิชาญศิลป์

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงวิชาญศิลป์

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงลาวจ้อย, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงเตี้ยโขง, เพลงดาวพระศุกร์,

เพลงค่างควากินกล้วย, เพลงสาวขอนแก่น, เพลงสาวทรานซิสเตอร์

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงวอลซ์ตุ๊กตา, เพลงมอญขำว่างดาบ, เพลงมอญร้องไห้, เพลงดาวทอง,

เพลงธรณีกรรมแสง

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงวิชาญศิลป์

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 19 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงวิชาญศิลป์

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงเตี้ยโขง	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
เพลงลาวจ้อย	เพลงสาวขอนแก่น
	เพลงค่างควากินกล้วย
	เพลงม้าย่อง
	เพลงสาวทรานซิสเตอร์
	เพลงดาวพระศุกร์

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 20 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงวิชาญศิลป์

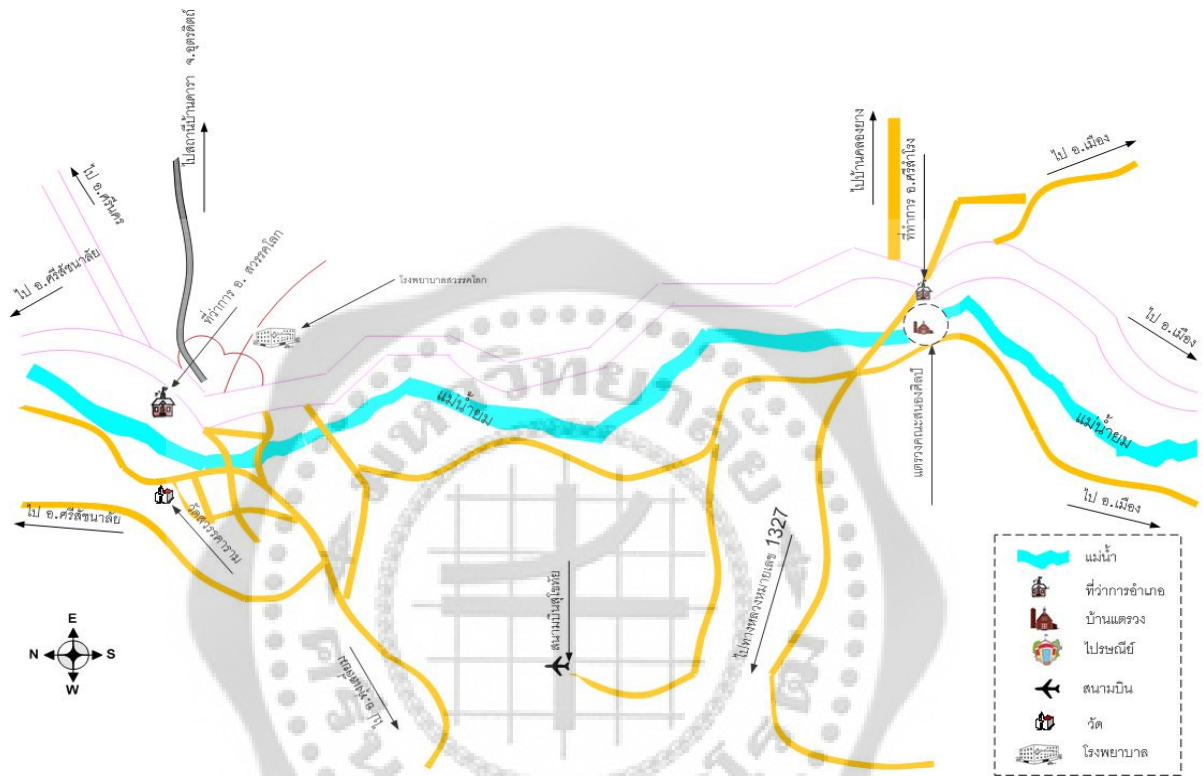
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงมอญขว้างดาบ เพลงดาวทอง	เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ	เพลงธรณีกันแสง เพลงมอญร้องไห้

แตรวงคณะสนองศิลป์

1. ประวัติแตรวงคณะสนองศิลป์

จากการศึกษาพบว่าแตรวงคณะสนองศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 20/1 ตำบลศรีสำโรง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 14 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงสนองศิลป์

แตรวงคณะสนองศิลป์เป็นคณะแตรวงที่เกิดขึ้นใหม่เดิมนั้นเจ้าของวงชื่อนายปราโมทย์ ฉะเย็บแหลม เป็นทหารอยู่ในกองดุริยางค์ทหารบกในกรุงเทพมหานคร มีน้องชายซึ่งมีวงดนตรีอยู่ที่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เป็นวงดนตรีลูกทุ่งรับเล่นงานทั่วไป เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานวัด และงานเทศกาลต่างๆ เป็นต้น ทั้งสองมีความที่ก่อตั้งแตรวงรับงานควบคู่ไปกับวงดนตรีลูกทุ่งจึงได้ช่วยกันก่อตั้งแตรวง จัดซื้อเครื่องดนตรี ฝึกลูกหลานและเครือญาติมาร่วมกันเล่นแตรวงแต่ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ยังไม่เป็นวงที่สมบูรณ์แบบ ส่วนใหญ่งานที่รับก็จะเน้นไปที่วงดนตรีลูกทุ่งมากกว่าแตรวง

หลังจากนั้น นายสนองซึ่งเป็นบุตรชายของน้องชายเจ้าของวงคนเดิม มีความสามารถด้านดนตรี สัมผัสประสบการณ์ในการเล่นดนตรีในวงดนตรีลูกทุ่งกับบิดาสนใจที่จะก่อตั้งวงตัวเองอย่างจริงจัง จึงเริ่มฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าและชักชวนลูกหลานญาติพี่น้องที่สนใจแตรวงมารวมตัวกันฝึกแตรวงใช้เวลาในการฝึกหัดและฝึกซ้อม ประมาณ 1 ปี จึงก่อตั้งวง โดยใช้ชื่อของตนเอง ชื่อว่า “แตรวงคณะสนองศิลป์” และเปิดรับงานแตรวง โดยมีบุตรชาย ชื่อนายันทวัช ฉะยบแหลมมาช่วยดูแลวง ซึ่งนายันทวัชบุตรชายได้มีโอกาสเรียนดนตรีกับครูเดชาซึ่งเป็นหัวหน้าแตรวงคณะครูเดชา นายันทวัชได้ชักชวนเพื่อนที่เคยเรียนดนตรีด้วยกันมาเล่นแตรวงกับวงสนองศิลป์ ทำให้วงมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น นายสนอง จึงคิดที่จะปรับปรุงวงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงได้จัดซื้อเครื่องดนตรีให้ครบวง เครื่องดนตรีที่จัดซื้อได้แก่

- ทรัมเบ็ต	2 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน	1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน	1 คัน
- ทรอมโบน	1 คัน
- ยูโฟเนียม	1 คัน
- คลาริเน็ต	1 คัน
- ตะโพน	1 ใบ
- กลอง	2 ใบ
- ฉิ่ง	1 คู่
- ฉาบ	1 คู่

ปัญหาและอุปสรรคของแตรวงคณะสนองศิลป์ส่วนใหญ่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสมาชิกในวงบ่อยทำให้การเล่นไม่ค่อยมีความพร้อม ขาดความต่อเนื่องของบทเพลง ระยะเวลาเมื่อสมาชิกลงตัวมีความพร้อมมากขึ้นจึงมีการต่อเพลงที่มีระเบียบแบบแผน เริ่มมีการบันทึกโน้ต การต่อเพลงเริ่มแรกเป็นการต่อเพลงแบบท่องจำต่อมาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการต่อเพลงแบบบันทึกโน้ต เริ่มเรียนรู้โน้ตสากล จึงทำให้แตรวงคณะสนองศิลป์มีบทเพลงบรรเลงที่หลากหลายมากกว่าวงอื่นๆ และได้เปรียบตรงที่สามารถอ่านได้ทั้งโน้ตไทยและโน้ตสากล ทำให้วงมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากตัวหัวหน้าวงเองมีศักยภาพในการเป็นผู้นำสูงเป็นที่เคารพของสมาชิกในวงดูแลปกครองกันแบบพี่น้อง มีปัญหาที่สามารถพูดคุยกันได้และช่วยกันแก้ปัญหา ปัจจุบันแตรวงคณะสนองศิลป์รับงานแตรวงควบคุมกับวงดนตรีลูกทุ่งและวงปี่พาทย์

สมาชิกแตรวงชาวคณะสนองศิลป์ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรี อยู่แล้ว มีอาชีพหลักเล่นแตรวงเป็นอาชีพเสริม แต่รายได้ส่วนใหญ่มาจากการรับงานแตรวง มีสมาชิก ทั้งหมดดังนี้

1. นายสนอง ฉียบแหลม อายุ 46 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง เป้าคลาริเน็ต
2. นายนันท์วัช ฉียบแหลม อายุ 37 ปี อาชีพ เกษตรกรรม เป้าทรัมเป็ต
3. นายจำลอง เกื้อนถ้ำ อายุ 34 ปี อาชีพ เกษตรกรรม เป้าทรัมเป็ต
4. นายเฉลิมพล ฉียบแหลม อายุ 34 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป้าอัลโตแซกโซโฟน
5. นายตลาด ปิ่นทอง อายุ 40 ปี อาชีพ เกษตรกรรม เป้าทอมโบน
6. นายเอะ ปั่นแดน อายุ 30 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป้าเทนเนอร์แซกโซโฟน
7. นายสุธี ศรีสวัสดิ์ อายุ 28 ปี อาชีพ รับจ้าง เป้ายูโฟเนียม
8. นายผดุง รอบบุญ อายุ 30 ปี อาชีพ รับจ้าง ตีกลอง
9. นายเสลาะ เปรมจิต อายุ 35 ปี อาชีพ เกษตรกรรม ตีฉิ่งและฉาบ
10. นายวัชระพล ฉียบแหลม อายุ 30 ปี อาชีพ เกษตรกรรม ตีกลอง

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะสนองศิลป์

2.1 นักดนตรี

สมาชิกของแตรวงคณะสนองศิลป์ทุกคนอาศัยอยู่ที่ อำเภอศรีสำโรง และอำเภอใกล้เคียง ในจังหวัดสุโขทัย นายสนองได้ฝึกหัดเครื่องดนตรีตัวเองและบุคคลอื่นที่มีความสนใจ และได้ให้บริการ ชุมชนในอำเภอศรีสำโรง และอำเภอใกล้เคียงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แตรวงคณะสนองศิลป์ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 10 คน ดังต่อไปนี้

1. นายสนอง ฉียบแหลม เกิดเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2506 อายุ 45 ปี ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ทำหน้าที่ควบคุมวง เป้าคลาริเน็ต นายสนอง เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากได้มีโอกาสเล่นดนตรีกับวงดนตรีลูกทุ่งซึ่งบิดาเป็นเจ้าของวงดนตรี ลูกทุ่งรับงานแสดงตามงานต่างๆ จึงมีโอกาสได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้านดนตรี เครื่องดนตรีที่หัด เป่าก็คือ คลาริเน็ต ต่อมาก็ได้หัดเล่นดนตรีเครื่องเป่าชนิดอื่นๆ หลังจากบิดาเสียชีวิตลงก็เริ่มสนใจ ดนตรีแตรวงจึงก่อตั้งแตรวงคณะสนองศิลป์รับงานควบคุมไปกับวงดนตรีลูกทุ่งจนประสบความสำเร็จ และเริ่มรับงานแสดงต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น และได้มีการพัฒนารูปแบบของดนตรีแตรวงอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ล้าสมัย นับเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ ปัจจุบันนายสนองเล่นดนตรีแตรวงเป็นอาชีพเสริม

2. นายนันท์วัช เชียบแหลม เกิดเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2514 อายุ 37 ปี ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เป็นลูกชายของนายสนอง เชียบแหลม มีความถนัดเรื่องดนตรีเครื่องเป่าโดยเฉพาะเครื่องเป่าทรมเป็ต สนใจเล่นดนตรีเมื่อสมัยเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ยังไม่ได้ฝึกหัดอย่างจริงจัง จนกระทั่งได้มีโอกาสเรียนดนตรีกับครูชา จึงได้ฝึกเล่นดนตรีจนมีความชำนาญมากขึ้น เล่นดนตรีได้หลายประเภท มีความขยันและอดทนในการฝึกซ้อม ช่วยดูแลวงแทนนายสนองได้ นับได้ว่าเป็นนักดนตรีรุ่นแรกๆ ของแตรวงคณะสนองศิลป์ ปัจจุบันเล่นดนตรีแตรวงในตำแหน่ง เป่าทรมเป็ต

3. นายจำลอง เกื่อนถ้ำ เกิดเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2517 อายุ 34 ปี ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป่าทรมเป็ต นายจำลอง เริ่มเรียนดนตรีจากโรงเรียนสวรรคค่อนันต์ กับครูเดชา โดยฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าเริ่มจากการเป่าทรมเป็ต จากนั้นครูผู้สอนได้เห็นในความสามารถจึงให้เป่าทรมเป็ต หลังจากจบการศึกษาแล้ว นายจำลอง ได้เล่นดนตรีแตรวงกับคณะครูเดชา แต่ไม่ได้เล่นประจำ จากนั้นได้มีโอกาสเล่นแตรวงกับคณะสนองศิลป์ จากการชักชวนของนายนันท์วัช ซึ่งเป็นสมาชิกแตรวงคณะสนองศิลป์ โดยรับหน้าที่เป่าทรมเป็ต นอกจากนี้นายจำลองยังมีความสามารถเรื่องโน้ตดนตรีและช่วยสอนดนตรีให้กับสมาชิกในวง ปัจจุบันนายจำลองเล่นดนตรีแตรวงเป็นอาชีพเสริม

4. นายเฉลิมพล เชียบแหลม เกิดเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 อายุ 34 ปี ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เป่าอัลโตแซกโซโฟน เริ่มหัดเรียนดนตรีครั้งแรกกับ ครูเกียรติศักดิ์ วงพัฒน์ ในโรงเรียนประถมประจำตำบล โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่หัดเล่นคือ กลอง ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้เรียนการเป่าแซกโซโฟน มีความรู้สึกชอบและประทับใจในดนตรีเครื่องเป่า และเรียนรู้อุ้ดนตรีแตรวงจากนายสนองซึ่งเป็นบิดาและนายนันท์วัชซึ่งเป็นพี่ชาย นายเฉลิมพล สามารถเล่นดนตรีได้หลายชนิดทั้งเครื่องเป่าและเครื่องตี มีความรู้เรื่องโน้ตสากล พอจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ปัจจุบันนายเฉลิมพลเล่นแตรวงในคณะสนองศิลป์ ในตำแหน่งเป่าอัลโตแซกโซโฟน

5. นายตลาด ปิ่นทอง เกิดเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2511 อายุ 40 ปี ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย นายตลาด เป็นนักดนตรีแตรวงที่บ้านที่มีความสามารถในกระบวนการงานดนตรีทุกประเภท โดยเฉพาะเครื่องดนตรีเครื่องเป่ามีความถนัดและความชำนาญคือ ทรมเป็ต สามารถเล่นได้เยี่ยมและมีฝีมือไม่แพ้นักดนตรีคนอื่นๆ เพราะมีโอกาสได้ฝึกเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ขวบ ตอนช่วงชีวิตในวัยรุ่นก็เล่นดนตรีตามร้านอาหาร ทำให้มีทักษะด้านดนตรีมากขึ้น มีประสบการณ์การเล่นดนตรีมากกว่า 10 ปี สามารถถ่ายทอดฝึกสอนความรู้ทางด้านดนตรีแตรวงให้กับสมาชิกในวงได้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีแตรวง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในวง ปัจจุบันนายตลาด เล่นแตรวงกับคณะสนองศิลป์ในตำแหน่ง เป่าทรมเป็ต

6. นายเอาะ บั้นแดน เกิดเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 อายุ 30 ปี ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ย้อนกลับไปเมื่อ 24 ปี ก่อนมีเด็กชายตัวเล็กๆ วัยเพียง 6 ขวบ คนหนึ่ง ได้มีโอกาสติดตามมารดาไปงานบวชซึ่งมีแถววงมาแสดงจึงเกิดความสนใจอยากจะทำดนตรีแถววง แต่ในขณะนั้นยังไม่มีโอกาส ต่อมาได้มีโอกาสเรียนดนตรีเมื่อครั้งศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด สมัยเป็นนักดนตรีของโรงเรียนโดยฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าเพราะมีความชอบตั้งแต่วัยเด็กโดยเฉพาะแซกโซโฟน มีความขยันในการฝึกซ้อมได้ออกงานแสดงของโรงเรียนอยู่เสมอ หลังจากจบการศึกษาได้มีโอกาสมาเล่นแถววงกับคณะดนตรีศิลป์ตามที่เคยใฝ่ฝันอยากเป็นนักดนตรีแถววง เรียนรู้ สร้างสมประสบการณ์ในการเล่นดนตรีจนกล้าแกร่งและประสบความสำเร็จ ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความคิดที่จะอนุรักษ์แถววงแบบพื้นบ้านพยายามถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้จักมากขึ้น ปัจจุบันเล่นดนตรีแถววงคณะดนตรีศิลป์ในตำแหน่ง เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน

7. นายสุธี ศรีสวัสดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2523 อายุ 28 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้าง เล่นแถววงในตำแหน่ง เป่ายูโฟเนียม เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีเครื่องเป่าเริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีด้วยตนเอง จากนั้นไปฝึกหัดเล่นดนตรีกับครูชา เป็นนักดนตรีแถววงรุ่นใหม่ที่มีความสามารถรอบด้าน เล่นได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล มีความสามารถในการจำโน้ตเพลงได้แม่นยำเวลาแสดงไม่ค่อยมีข้อผิดพลาด ชอบเล่นดนตรีเพราะมีใจรัก ปัจจุบันเล่นดนตรีแถววงกับคณะดนตรีศิลป์ ในตำแหน่ง เป่ายูโฟเนียม ปฏิบัติงานแถววงเป็นอาชีพเสริม

8. นายผดุง รอบบุญ เกิดเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 อายุ 30 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้าง เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย สนใจเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก เรียนดนตรีครั้งแรกกับครูน้อย ซึ่งเป็นนักดนตรีแถววงที่บ้านในอำเภอศรีสำโรง เครื่องดนตรีที่ชอบและมีความถนัดคือเครื่องประกอบจังหวะและกลองทุกประเภท หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อจึงมาเล่นแถววงจากการชักชวนของนายสนอง ซึ่งตนเองมีความสนใจอยู่แล้วและอยากมีรายได้ เนื่องจากในขณะนั้นนายผดุงเองก็ยังไม่อาชีพ ปัจจุบันเล่นดนตรีแถววงกับคณะดนตรีศิลป์ในตำแหน่ง มือกลอง

9. นายเสลาะ เปรมจิต เกิดเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2516 อายุ 35 ปี ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม มีโอกาสเล่นดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียน โดยเครื่องดนตรีที่ถนัดก็คือ กลอง เล่นดนตรีแถววงจากการชักชวนของนายตลาด ในตำแหน่ง ตีฉิ่งและฉาบ นายเสลาะเป็นนักดนตรีที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเครื่องประกอบจังหวะทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับน้องๆ ในวง ปัจจุบันนายเสลาะเล่นดนตรีแถววงเป็นอาชีพเสริม

10. นายวัชรพล เฉียบแหลม เกิดวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2521 อายุ 30 ปีประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เริ่มหัดดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุ 8 ขวบ เล่นในวงดนตรีไทยของโรงเรียน เครื่องดนตรีที่หัดเล่นครั้งแรกคือกลองแขก ฝึกตีกลองกับพี่ชาย หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วมาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ได้เข้าเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียนและได้ฝึกการตีกลองจากคุณครูอุทิศวิวัฒน์ พูลชื่น ซึ่งเป็นครูดนตรีสากลฝึกตีกลองจนมีความชำนาญ มีความสามารถในเรื่องเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเล่นแตรววงจากการชักชวนของนายเฉลิมพล เฉียบแหลม ซึ่งเป็นพี่ชาย ปัจจุบันเล่นดนตรีแตรววงให้กับคณะสุนงศิลป์ในตำแหน่ง มือกลอง

ตาราง 21 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแตรววงคณะสุนงศิลป์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายสนอง เฉียบแหลม	46	คลาริเน็ต	ธุรกิจส่วนตัว
2	นายนันท์วัช เฉียบแหลม	37	ทรัมเป็ต	เกษตรกรรม
3	นายเฉลิมพล เฉียบแหลม	34	อัลโตแซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
4	นายตลาด ปิ่นทอง	40	ทรมโบน	เกษตรกรรม
5	นายเอาะ ปิ่นแดน	30	เทนเนอร์แซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
6	นายสุธี ศรีสวัสดิ์	28	ยูโฟเนียม	รับจ้างทั่วไป
7	นายผดุง รอบบุญ	30	กลอง	รับจ้างทั่วไป
8	นายเสลาะ เปรมจิต	35	ฉิ่งแลฉาบ	เกษตรกรรม
9	นายจำลอง เกื้อนถ้ำ	34	ทรัมเป็ต	เกษตรกรรม
10	นายวัชรพล เฉียบแหลม	30	กลอง	เกษตรกรรม

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีที่นายสนอง เฉียบแหลม ได้ซื้อมาจากร้านขายเครื่องดนตรีในจังหวัดพิษณุโลก เครื่องดนตรีส่วนใหญ่ผลิตจากประเทศจีน ซึ่งเป็นที่นิยมของแตรววงในปัจจุบัน เพราะเป็นเครื่องที่มีราคาถูก สามารถซื้อเครื่องดนตรีได้หลายชิ้น อีกส่วนหนึ่งได้มาจากการซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรีด้วยกัน

ตาราง 22 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะสุนงศิลป์

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรมเบ็ด	2	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	ทกลมโบน	1	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
3	คลาริเน็ต	1	SWALLOE	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
4	เทนเนอร์แซกโซโฟน	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
5	อัลโตแซกโซโฟน	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
6	ยูโฟเนียม	1		ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
7	กลองใหญ่	2	ไม่ทราบยี่ห้อ	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
8	ฉิ่ง	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
9	ฉาบ	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

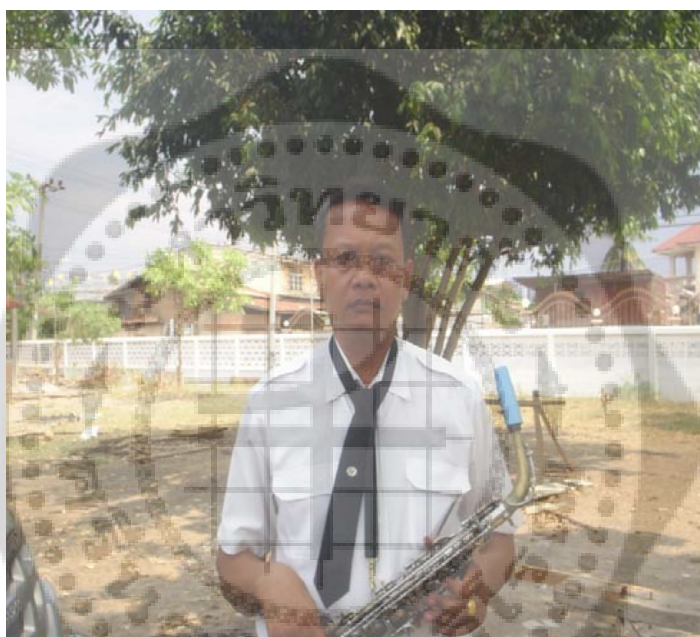
แตรวงคณะสุนงศิลป์ เป็นวงดนตรีหนึ่งที่ยังยึดธรรมเนียมในการไหว้ครูหรือพิธีกรรมการยกครูเหมือนกับวงดนตรีทั่วไป ที่ก่อนการบรรเลงหรือจะเล่นดนตรีก็จะต้องมีการไหว้ครู เพื่อระลึกนึกถึงครูบาอาจารย์ที่ท่านได้สั่งสอนวิชาความรู้ด้านดนตรี แตรวงคณะสุนงศิลป์ก็มีผู้ที่รับผิดชอบทำหน้าที่ในการยกครูหรือไหว้ครูนั้นคือ นายสนอง ฉะยมแหลม ตำแหน่งหัวหน้าวงทำหน้าที่บูชาครู เครื่องบูชาครู ของ วงสุนงศิลป์ก็เหมือนกับวงดนตรีทั่วไป ประกอบด้วย

- ดอกไม้ 3 สี
- เทียนขี้ผึ้ง 2 บาท
- รูป 3 ดอก
- เงิน 12 บาท
- เหล้า 1 ขวด
- บุหรี่ 1 ซอง

นำ รูป เทียน ดอกไม้ เงิน บุหรี่ ใส่ในพาน และนำพานของบูชาครูทั้งหมดใส่ถาดวางไว้ที่ข้างวงผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูหรือไหว้ครู จุดเทียน จุดธูป แล้วกรีนเหล้าใส่แก้ว แล้วก็นำเทียนใส่ในแก้วเหล้านั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ จากนั้นก็จะกล่าวบริกรรมคาถา จะเป็นภาษาบาลีสันสกฤต มีเนื้อความที่กล่าวถึง คุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม

คุณพระสงฆ์ กล่าวถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้ สั่งสอนและประศาสตร์วิชาความรู้ให้ ต่อจากนั้นจะ บรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1- 2 เพลง สำหรับเพลงถวายครูนี้จะแตกต่างกันระหว่างงานที่เป็นมงคล (งานบวชนาค) จะใช้เพลงมาร์ชในการ บรรเลงเปิดวง ส่วนงานที่เป็นอวมงคล (งานศพ) จะใช้เพลงสโลว์มาร์ช หรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกันแสง และหลังจากไหว้ครูหรือพิธียกครูเสร็จก็จะเป็นการบรรเลงเพลงตาม ความเหมาะสมของงานต่อไป ส่วนใหญ่แล้วจะเล่นงานมงคล (งานบวช)

2.4 การสืบทอด

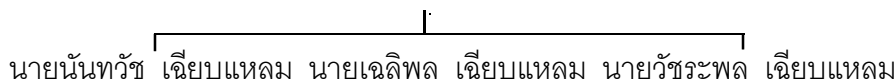
ภาพประกอบ 15 หัวหน้าแตรวงสนองศิลป์

การสืบทอดเริ่มจากการเล่นในเครื่องหมู่ญาติโดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมาลูกหลานได้ มีความสนใจในดนตรีแตรวงมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาจากแตรวงเล็กๆเป็นแตรวงที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีรายได้ดีขึ้นตามลำดับ เนื่องจากสมาชิกของวงมีอายุที่ต่างกันความคิดเห็นจึงไม่ตรงกันแต่ก็ไม่ได้ เป็นปัญหาของวง เพราะแตรวงคณะสนองศิลป์มีระบบการปกครองวงเป็นแบบพ่อลูกหรือพี่น้องทำให้ สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแม้จะเปลี่ยนสมาชิกไปหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนง วงสนองศิลป์

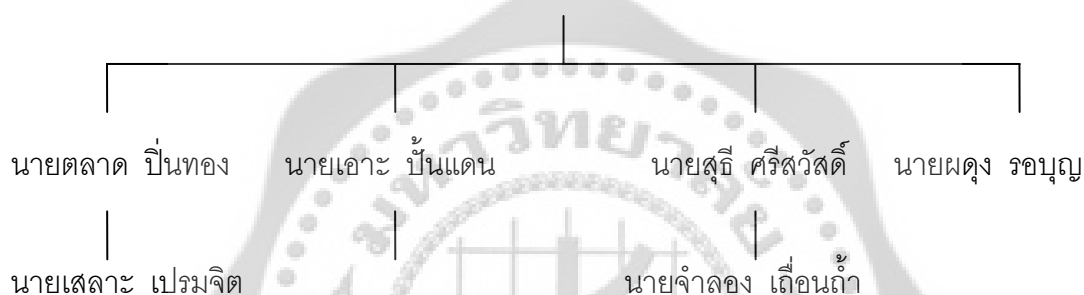
1. สายเครื่องดนตรีหูลานและญาติ

นายสนอง ฉะยมแหลม

2. สายศิษย์

นายสนอง ฉะยมแหลม

3. บทบาทของแตรววงสนองศิลป์

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าเจ้าภาพจะเข้บอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด แตรววงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ชหรืออาจจะเป็นธรรณีกรรแสงหรือเพลงอื่นๆ ซึ่งแต่ละวงจะมีเพลงคล้ายๆ กันจนกว่าจะนำศพไปที่วัด และหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้วแตรววงจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีที่ยืนสงบนิ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรวนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรววง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรววงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิง แตรววงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

เมื่อมีการจัดงานมงคลได้แก่งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานกฐินผ้าป่าหรืองานพิธีต่างๆ เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความ เป็นสิริมงคล แตรวงสนองศิลป์เป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชขนาดเพราะมีความพร้อมโดย ขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครุ่ก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่ เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัย นิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้น ความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติ ที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุด เขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้หน้า แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลง เพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณ เริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอทำขวัญนาคจะไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้าน และญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมี แตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคง ทำนองเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้อง คอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่ นาคไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวง จะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอด เส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระ อุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่แห่นอนอยู่นานาคเสมอ โดย ก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนาน ครั้นแตรวง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็น อันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงสนองศิลป์

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงสนองศิลป์

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมวงคลและงานอวมวงคล

1) โน้ตเพลงงานมวงคลได้แก่ เพลง

เพลงดาวพระศุกร์, เพลงปู้ไข่ไก่หลง, เพลงกราวตะลุง, เพลงลาวกระแซ,
เพลงทะเลบัว, เพลงกลับมาทำไม, เพลงตาคินกะตানা

2) โน้ตเพลงงานอวมวงคลได้แก่ เพลง

เพลงธรณีกรรแสง, เพลงพญาโศก, เพลงเยอรมันแตกทัพ, เพลงพม่าแปลง, เพลงดาวทอง

4.2 การจัดประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมวงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 23 เพลงที่ใช้ในงานมวงคลของแตรวงสนองศิลป์

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงกราวตะลุง	เพลงดาวพระศุกร์
เพลงทะเลบัว	เพลงปู้ไข่ไก่หลง
เพลงลาวกระแซ	เพลงกราวตะลุง
	เพลงลาวกระแซ
	เพลงทะเลบัว
	เพลงกลับมาทำไม
	เพลงตาคินกะตানা

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 24 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงสนองศิลป์

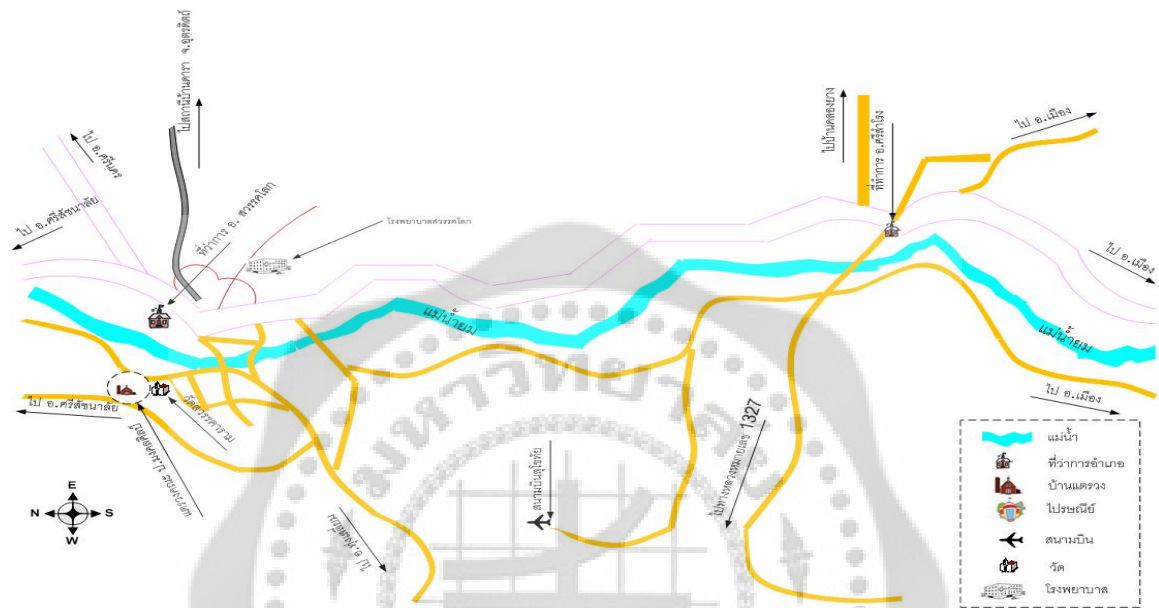
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินทางจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงพญาโศก	เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงธรณีกันแสง
เพลงพม่าแปลง	เพลงดาวทอง	เพลงพญาโศก

วงแหวนคณะป.มงคลศิลป์

1. ประวัติแหวนคณะป.มงคลศิลป์

ปัจจุบันคณะป.มงคลศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 195/17 หมู่ที่ 11 ตำบลลาน
อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 16 แผนที่การเดินทางไปบ้านแหวนป.มงคลศิลป์

แหวนคณะป.มงคลศิลป์เป็นแหวนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดสุโขทัยและมีมาตั้งแต่พ.ศ. 2451 เดิมทีนั้นเจ้าของวงชื่อนาย ปาน ซึ่งมีวงปี่พาทย์อยู่แล้วแต่มีความสนใจทางด้านดนตรีสากลจึงได้ไปหาซื้อเครื่องดนตรีที่กองดุริยางค์ทหารบกในกรุงเทพมหานคร มีน้องชายชื่อ นายเปรม มงคลพันธ์ ซึ่งเป็นทหารอยู่กองดุริยางค์ทหารบกจังหวัดกรุงเทพมหานคร เริ่มแรกนายปาน ได้ฝึกซ้อมดนตรีแหวนมาเรื่อยๆจนได้ก่อตั้งแหวนป.มงคลศิลป์ และรับเฉพาะงานอวมงคลเท่านั้น ประมาณ 7-8 ปี ที่ไม่รับงานมงคลเพราะไม่มีความพร้อมเนื่องจากช่วงนี้นายปานได้เสียชีวิตลง ประกอบกับเครื่องดนตรียังมีน้อย และสมาชิกในวงยังขาดประสบการณ์ในการเล่นดนตรีจึงไม่พร้อมที่จะรับงานมงคล ครั้นเมื่อนายปานได้เสียชีวิตลงมรดกแหวนป.มงคลศิลป์ได้ตกทอดมาสู่ลูกชาย คือนายอุทัย มงคลพันธ์ ในรุ่นของนายอุทัย สมาชิกในวงเริ่มมีประสบการณ์ในการเล่นดนตรีมากขึ้นและประกอบกับที่นายอุทัย ได้ซื้อเครื่องดนตรีเพิ่ม จึงทำให้แหวนคณะป.มงคลศิลป์รับได้ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล พร้อมทั้งมีวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งนี้นายอุทัย ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีให้กับนายเทวิน มงคลพันธ์ ซึ่งเป็นลูกชายคนเดียวของนายอุทัย มงคลพันธ์ และนายเทวินได้ชักชวนเพื่อนๆมาเข้าร่วมแหวนคณะป.มงคลศิลป์

ซึ่งได้จัดซื้อเครื่องดนตรีให้ครบวง เครื่องดนตรีที่จัดซื้อได้แก่

- ทรัมเบ็ต 2 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน 1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน 1 คัน
- ทรอมโบน 1 คัน
- ยูโฟเนียม 1 คัน
- คลาริเน็ต 1 คัน
- ตะโพน 1 ใบ
- กลอง 1 ใบ
- ฉิ่ง 1 คู่
- ฉาบ 1 คู่

สมาชิกแถววงคณะป.มงคลศิลป์ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีอาชีพหลักอยู่แล้วเล่นดนตรีแถววงเป็นอาชีพเสริม มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีแถววง ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดดังนี้

1. นาย อุทัย มงคลพันธ์ อายุ 60 ปี อาชีพ ค้าขาย ทำหน้าที่ควบคุมวง เป่าคลาริเน็ต
2. นาย เหวิน มงคลพันธ์ อายุ 35 ปี อาชีพ รับราชการ เป่าทรัมเบ็ต
3. นาย ราชน ไกรวงษ์ อายุ 32 ปี อาชีพ เกษตรกรรม เป่ายูโฟเนียม
4. นาย ศักดา มาเนตร อายุ 40 ปี อาชีพ รับจ้าง บาริโตน
5. นาย สังวาน มงคลพันธ์ อายุ 38 ปี อาชีพ รับราชการ ตีกลองใหญ่
6. นาย ป้อ บุญเปง อายุ 27 ปี อาชีพ นักดนตรีมืออาชีพ เล่นเครื่องดนตรีทุกชนิด
7. นาย เท็ด ไกรวงษ์ อายุ 17 ปี อาชีพ กำลังศึกษา ตีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแถววงคณะป.มงคลศิลป์

2.1 นักดนตรี

แถววงคณะป.มงคลศิลป์มีนักดนตรีรวมอยู่ในวงประมาณ 7 คน โดยทั่วไปมีนักดนตรีเป็นผู้ชาย นักดนตรีจะมีภูมิลำเนาอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักของตนอยู่แล้ว แต่ใช้อาชีพแถววงเป็นอาชีพเสริมหารายได้พิเศษ อาชีพนี้ทำรายได้ในช่วงฤดูงานบวชประมาณเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม นักดนตรีแถววงคณะป.มงคลศิลป์ส่วนใหญ่มาจากต่างที่กัน มีสมาชิกในวงทั้งหมด 7 คน ดังนี้

1. นายอุทัย มงคลพันธ์ อายุ 60 ปี คณะป.มงคลศิลป์ มีภูมิลำเนาปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ 195/17 หมู่ที่ 11 ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพค้าขาย ปัจจุบันสมรสแล้ว มีบุตรชื่อว่า นายเทวิน มงคลพันธ์ นายอุทัย มงคลพันธ์ เป็นศิษย์ของคุณครูเปรม ทำหน้าที่ควบคุมวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต

2. นายเทวิน มงคลพันธ์ อายุ 35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่คณะป.มงคลศิลป์ ปัจจุบัน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 195/17 หมู่ที่ 11 ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพรับราชการ เป็นบุตรคนเดียวของ นายอุทัย มงคลพันธ์ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีเครื่องดนตรีมาจากบิดาของตนเอง ปัจจุบัน ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรมเป็ต

3. นายราชัน ไกรวงษ์ อายุ 32 ปี มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 429/13 หมู่ที่ 11 ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นเพื่อนของนายเทวิน มงคลพันธ์ เล่นดนตรีเครื่องดนตรีเครื่องดนตรีเป่ายูโฟเนียม

4. นายศักดิ์ มาเนตร อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 117/1 หมู่ที่ 11 ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ รับจ้าง เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนายราชัน ไกรวงษ์ เล่นดนตรีเครื่องดนตรีเครื่องดนตรีเป่าบาริโทน

5. นายสังวาน มงคลพันธ์ อายุ 38 ปี มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่ ตำบลลาน อำเภอ ศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ รับราชการ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีเครื่องดนตรีเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต จาก นายอุทัย มงคลพันธ์ ปัจจุบัน ตำแหน่งเครื่องดนตรีตีกลองใหญ่

6. นายป้อ บุญเปง อายุ 27 ปี มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่ ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ นักดนตรีอาชีพ ได้รับการถ่ายทอดดนตรีเครื่องดนตรีเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต จาก นายสังวาน มงคลพันธ์ ปัจจุบัน ตำแหน่งเครื่องดนตรีทุกชนิด

7. นายเทิด ไกรวงษ์ อายุ 17 ปี มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่ ตำบลลาน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ กำลังศึกษา ได้รับการถ่ายทอดดนตรีเครื่องดนตรีเครื่องดนตรีตีฉาบ

ตาราง 25 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแต่ละวงคณะป.มงคลศิลป์

	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายอุทัย มงคลพันธ์ (ผู้ควบคุมวง)	60	คลาริเน็ต	ค้าขาย
2	นาย เทวิน มงคลพันธ์	35	ทรัมเป็ต	รับราชการ
3	นาย ราชนัน ไกรวงษ์	32	ยูโฟเนียม	เกษตรกรรม
4	นาย ศักดา มาเนตร	40	บาริโตน	รับจ้าง
5	นาย สัจวาน มงคลพันธ์	38	กลองใหญ่	รับราชการ
6	นาย ป้อ บุญเปง	27	เล่นได้ทุกเครื่อง	นักดนตรีอาชีพ
7	นาย เทิด ไกรวงษ์	17	ฉาบ	กำลังศึกษา

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ นอกจากเป็นเครื่องดนตรีที่ซื้อต้องมาจากนักดนตรีด้วยกันแล้วแล้วยังซื้อมาจากร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม และจากร้านซ่อมแซมของนายประเสริฐ จากวัดประดู่

ปัจจุบันเครื่องดนตรีทั้งหมดยังคงใช้งานได้ตามปกติเพียงแต่ผ่านการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้งและสามารถใช้งานได้สิ่งไม่ได้ซื้อเครื่องดนตรีใหม่ เพราะราคาค่อนข้างแพงและเงินส่วนหนึ่งต้องใช้สำหรับไว้เป็นทุนสำรองในการออกงานครั้งต่อไป

ตาราง 26 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแต่ละวงคณะป.มงคลศิลป์

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	คลาริเน็ต	2	COUESNON	ร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม
2	ทรัมเป็ต	1	CONN	ร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม
3	ยูโฟเนียม	1	SYMPHONIC	ร้านซ่อมแซมวัดประดู่
4	บาริโตน	1	SYMPHONIC	ซื้อจากเพื่อนนักดนตรี
5	กลองใหญ่	1	ROYAL	ร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม
6	ฉาบ	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

แตรวงคณะป.มงคลศิลป์ เป็นวงดนตรีที่รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมการยกครูหรือการไหว้ครู เพราะเชื่อว่าการยกครูหรือการไหว้ครูนอกเหนือจากเป็นการระลึกนึกถึงคุณครูบาอาจารย์แล้วยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้สมาชิกในวงกำลังใจและอารมณ์ร่วมในการเล่นดนตรีอีกด้วย และผู้ที่ทำหน้าที่ไหว้ครูหรือบูชาครูนั้นก็คือผู้ที่อาวุโสที่สุดในวง คือ นาย อุทัย มงคลพันธ์ และเป็นผู้ที่เล่นดนตรีคลาวิเน็ต เครื่องบูชาครูนี้ทางเจ้าภาพจะเป็นผู้เตรียมไว้ให้ จากการสอบถามมาทางวงว่าต้องการอะไรบ้างที่เป็นเครื่องบูชาครูหรือไหว้ครู ส่วนใหญ่เครื่องบูชาครูก็จะคล้าย ๆ กัน ก็คือ

- ดอกไม้ 1 กำ
- ธูป 5 ดอก
- เทียน 1 เล่ม
- เงิน 12 บาท
- เหล้า 1 ขวด
- บุหรี่ 1 ซอง
- หมาก 3 คำ

นำ ธูป เทียน ดอกไม้ เงิน บุหรี่ ใส่ในพาน และนำพานของบูชาครูทั้งหมดใส่ถาดวางไว้ที่ข้างวง ผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูหรือไหว้ครู จุดเทียน จุดธูป จุดบุหรี่ 1 ม้วน แล้วกริบเหล้าใส่แก้ว แล้วก็นำเทียนใส่ในแก้วเหล้า นั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ จากนั้นก็จะกล่าววบริกรรมคาถา จะเป็นภาษาบาลีสันสกฤต มีเนื้อความที่กล่าวถึง คุณพระพุทธรูป คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ กล่าวถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและประศาสตร์วิชาให้ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1-2 เพลง ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1-2 เพลง สำหรับเพลงถวายครูนี้จะแตกต่างกันระหว่างงานที่เป็นมงคล (งานบวชนาค) จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวง ส่วนงานที่เป็นอวมงคล (งานศพ) จะใช้เพลงสโลว์มาร์ช หรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกันแสง และหลังจากไหว้ครูหรือพิธียกครูเสร็จก็จะเป็นการบรรเลงเพลงตามความเหมาะสมของงานต่อไป

2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 17 หัวหน้าแถววงป.มงคลศิลป์

แผนภูมิแบบแขนง วงป.มงคลศิลป์

1. สายเครื่องดนตรีหูลานและญาติ

นาย อุทัย มงคลพันธ์

นาย เทวิน มงคลพันธ์ (น้องชาย)

2. สายศิษย์

นาย ส้งวาน มงคลพันธ์

นาย ราชัน ไกรวงษ์

นาย ศักดา มาเนตร

นาย ป้อ บุญเปง

นาย เท็ด ไกรวงษ์

3. บทบาทของแตรวงคณะป.มงคลศิลป์

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

แตรวง ป.มงคลศิลป์ ในกรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพ หลังจากนั้นจะทำการยกครูและบรรเลงเพลงถวายครูและจะทำการบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพจะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งเพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงวอลซ์จนกว่าจะนำศพไปถึงที่วัด เมื่อมาถึงที่วัดแล้วจะทำการเตรียมตัวเพื่อบรรเลงต่อจนกว่าพระสงฆ์จะมาถึง เมื่อพระสงฆ์มาถึงแล้วแตรวงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงยกศพเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีกรียนสบนึ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าภาพตั้งศพไว้ที่วัดแล้วนั้น แตรวงจะเดินทางไปวัด เมื่อมาถึงแล้วจะทำการยกครูและบรรเลงเพลงถวายครู ต่อจากนั้นลักษณะการบรรเลงจะเหมือนกันกับกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

แตรวงคณะป.มงคลศิลป์เป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานมงคลต่างๆ ได้โดยเฉพาะงานบวชนาคเพราะมีความพร้อมโดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานตามสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่ทำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผน โดยเน้นเพียงความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพหรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมร และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้นดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานจำพวกเพลงรำวงหรือเพลงลูกทุ่งไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอบทำขวัญนำไปตอไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกัน

รอบ ๆ บายศรี หมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบและประสบการณ์ความสามารถที่มีมา ต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่มาคไปวัดเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานและมีจังหวะรวดเร็วต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะบรรเลงแห่แห่นอนอยู่บนานาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครั้นแรกจำพวกเพลงลูกทุ่งหรือเพลงร่าวกไปเรื่อย ๆ เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจนนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงเตี้ยโงง, เพลงค่างควากินกล้วย, เพลงสาวขอนแก่น, เพลงดาวพระศุกร์, เพลงทะเลบัว, เพลงลาวกระแซ, เพลงกลับมาทำไม,

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ, เพลงมอญขว่างดาบ, เพลงพม่าแปลง, เพลงดาวทอง, เพลงพญาโตก

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวง ป.มงคลศิลป์

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 27 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวง ป.มงคลศิลป์

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงเตี้ยโขง	เพลงเตี้ยโขง
เพลงทะเลบัว	เพลงค่างควากินกล้วย
เพลงลาวกระแซ	เพลงสาวขอนแก่น
	เพลงดาวพระศุกร์
	เพลงทะเลบัว
	เพลงลาวกระแซ
	เพลงกลับมาทำไม

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพนรอบเมรุ

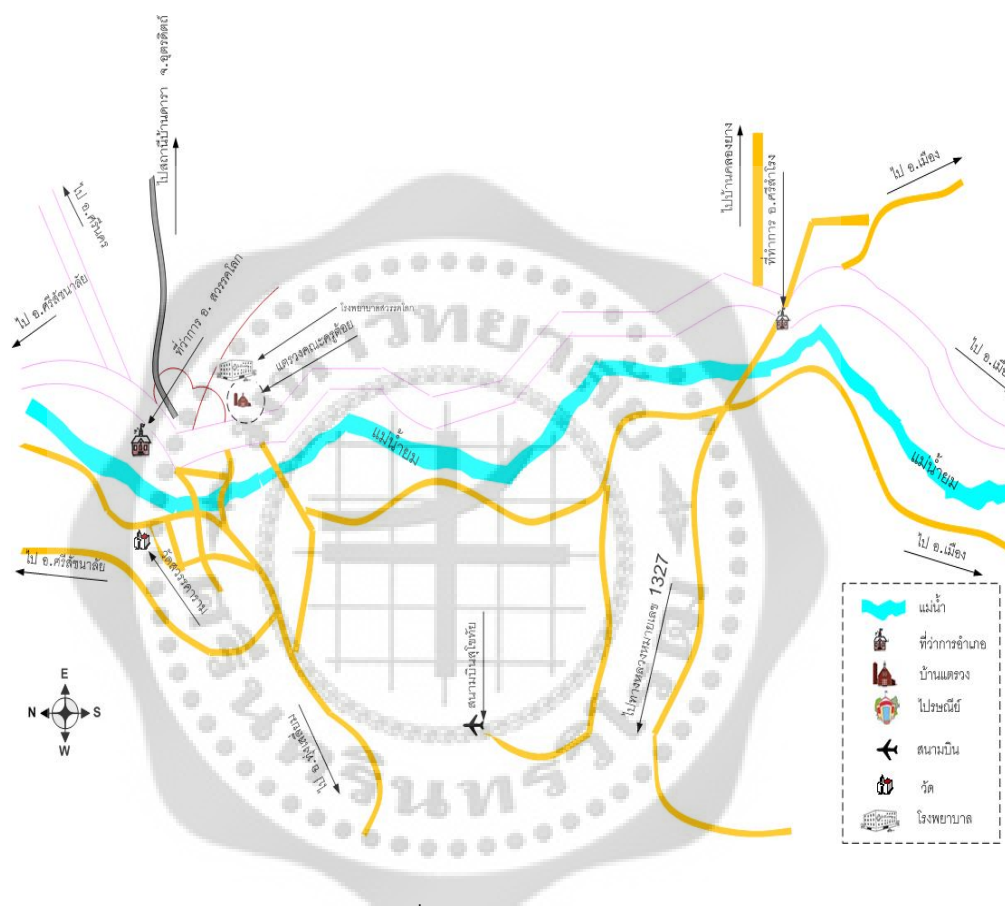
ตาราง 28 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวง ป.มงคลศิลป์

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพนรอบเมรุ
เพลงพม่าแปลง	เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ	เพลงดาวทอง
เพลงพญาโศก	เพลงดาวทอง	เพลงมอญขว้างดาบ

วงแหวนคณะครูต้อย

4.1 ประวัติแหวนคณะครูต้อย

ปัจจุบันแหวนคณะครูต้อย ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 69/2 หมู่ 8 ตำบลยานยาว อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สมาชิกในวงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย โดยเล่นดนตรีแหวนเป็นอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเดือนละประมาณ 2,000 – 3,000 บาท

ภาพประกอบ 18 แผนที่การเดินทางไปบ้านแหวนครูต้อย

แหวนคณะครูต้อย ผู้ก่อตั้ง คือ นาย กำพล ตักเตือน (ครูต้อย) เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยโดยกำเนิด ก่อนที่จะก่อตั้งแหวน ครูต้อยมีโอกาสได้เรียนดนตรีกับครูเดชาเจ้าของแหวนคณะครูเดชา แต่ในสมัยนั้นครูต้อยไม่ได้เรียนแบบจริงจังๆ จนกระทั่งได้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เรียนวิชาเอกดนตรีศึกษา นับได้ว่าเป็นนักศึกษาวิชาเอกดนตรีศึกษารุ่นแรกของวิทยาลัยครูพิบูลสงครามจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ต่อมาได้มาเป็นครูจ้างสอนที่โรงเรียนกล้วยมิ่ง เป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ครูต้อยได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านดนตรีสอนลูกศิษย์จน

ประสบความสำเร็จ จัดทำวงโยธวาทิตเมโรเดียน ให้กับโรงเรียนกล้วยมิ่ง สร้างผลงานและชื่อเสียงด้านดนตรีให้กับโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับของโรงเรียนอื่นๆในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ ทางโรงเรียนกล้วยมิ่งเห็นความสามารถและความตั้งใจในการสอนดนตรีของครูตั๋ย จึงได้มอบเครื่องดนตรีเครื่องเป่า เป็นค่าตอบแทนที่ได้สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

หลังจากที่ได้รับมอบเครื่องดนตรีมาแล้วครูตั๋ยจึงมีความคิดที่จะก่อตั้งแตรวงขึ้นเพื่อรับงานเป็นรายได้เสริมจึงได้เริ่มฝึกหัดดนตรีแตรวงโดยเริ่มจากเครื่องอูคูเลเล่และบุคคลที่สนใจรวมตัวกันฝึกหัดและฝึกซ้อมใช้ระยะเวลาานพอสมควรกว่าจะเปิดรับงานแตรวงได้ เมื่อเริ่มมีงานแตรวงเข้ามามากขึ้น ครูตั๋ยจึงคิดที่จะจัดหาเครื่องดนตรีเพื่อทำแตรวงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจัดหาทุนซื้อเครื่องดนตรีเพิ่มจากของเดิมที่ทางโรงเรียนกล้วยมิ่งมอบให้มาซึ่งมีเครื่องดนตรีดังนี้

- ทรัมเบ็ต 1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน 1 คัน
- ยูโฟเนียม 1 คัน
- คลาริเน็ต 2 คัน
- กลองใหญ่ 1 ใบ
- ฉาบ 1 ใบ

ปัจจุบันแตรวงครูตั๋ยเป็นศูนย์รวมของแตรวงเกือบทุกวงก็ว่าได้เพราะครูตั๋ยมีความรู้ความสามารถหลายด้าน ทั้งการเล่น การถ่ายทอด และยังมีความรู้ในการซ่อมเครื่องดนตรี มีความเป็นศิลปินและความเป็นครูสูง แตรวงคณะครูตั๋ยจะได้เปรียบอีกอย่างก็คือ สามารถเล่นเพลงจีนได้เพราะได้ความรู้เรื่องโน้ตและเพลงจีนมาจากครูจีนในโรงเรียนกล้วยมิ่ง

ปัญหาและอุปสรรคของแตรวงคณะครูตั๋ย จะประสบปัญหาในระยะแรกๆเหมือนกับวงอื่นๆ เนื่องจากสมาชิกในวงยังขาดประสบการณ์ทำให้ยังเล่นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ต่อมาเมื่อมีงานมากขึ้นสมาชิกก็มีประสบการณ์ในการเล่นดนตรีมากขึ้นทำให้มีการพัฒนาฝีมือจนกระทั่งเป็นแตรวงที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน ทั้งนี้ตัวครูตั๋ยเองยังทำหน้าที่ในการถ่ายทอดมากกว่าการเล่นดนตรีตามงานต่างๆ ด้วยฝีมือและประสบการณ์ทำให้มีแตรวงหลายคณะมาศึกษาหาความรู้กับครูตั๋ยด้วยเหตุนี้เองทำให้แตรวงคณะครูตั๋ยประสบความสำเร็จในเกือบทุกๆ ด้านปัจจุบันครูตั๋ยได้ขยายธุรกิจด้านดนตรีเป็นวงดนตรีลูกทุ่ง รำวงย้อนยุค รับงานควบคู่ไปกับแตรวง นอกจากนี้ยังรับสอนดนตรีเพลงจีนอีกด้วย

สมาชิกแตรวงคณะครูตั๋ย ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีประสบการณ์และความความสามารถด้านดนตรีสูง ประกอบไปด้วยสมาชิกดังนี้

1. นายกำพล ตักเตือน อายุ 52 ปี อาชีพ ครูจ้างสอน ทำหน้าที่ควบคุมวง
2. นายชาติ เขียบแหลม อายุ 51 ปี อาชีพ ค้าขาย เป่าคลาริเน็ต
3. นายบุญเลิศ เขียบแหลม อายุ 48 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป่าอัลโตแซกโซโฟน
4. นายดิเรก ภูมริน อายุ 42 ปี อาชีพ รับราชการครู เป่ายูโฟเนียม
5. นายผดุง รอนบุญ อายุ 45 ปี อาชีพ รับจ้าง เป่าบาริโตน
6. นายปรินทร์ เลิศจันทรางกูล อายุ 40 ปี อาชีพ รับจ้าง ตีกลองใหญ่
7. นายตรินทร์ เลิศจันทรางกูล อายุ 13 ปี กำลังศึกษา ดีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะครูต้อย

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีแตรวงครูต้อยทุกคนจะมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอ สวรรคโลกและอำเภอใกล้เคียง เข้ามาเป็นนักดนตรี แตรวงเริ่มต้นจากการเป็นนักดนตรีประจำวงดุริยางค์ของโรงเรียน ซึ่งมีนาย ต้อย มาเป็นผู้ควบคุม นักดนตรีเหล่านี้ต่างจากนักดนตรีแตรวงชาวบ้านทั่วไป กล่าวคือ นักดนตรีแตรวงครู ต้อยจะนำวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไปประกอบเป็นอาชีพหลักเกือบทุกคน และนอกจากเป่าแตรวง แล้วยังมีพื้นฐานทางด้านดนตรีไทยกันเกือบทุกคน ในขณะที่เรียนดนตรีกับครูต้อยนั้นนักดนตรีทุกคน จะต้องหัดดนตรีไทยและดนตรีสากลควบคู่กันไป

1. นายกำพล ตักเตือน (ครูต้อย) เกิดเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2499 อายุ 52 ปี เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย อาชีพ ครูจ้างสอน ทำหน้าที่ควบคุมวง ครูต้อย เริ่มหัดเป่า แตรวงจาก ครูเดชาเจ้าของวงแตรวงคณะครูเดชา หลังจากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม วิชาเอกดนตรีศึกษา และได้มาเป็นครูจ้างสอนให้กับโรงเรียนกล้วยมิ่งในอำเภอสวรรคโลก จัดทำวง โยธวาทิตเมโรเดียน มีลูกศิษย์จำนวนมาก ครูต้อยมีความสามารถหลายด้าน ทั้งการเล่น การถ่ายทอด การซ่อมเครื่องดนตรี และมีความรู้เรื่องโน้ตเพลงจีน ทั้งนี้ครูต้อยยังเป็นผู้ก่อตั้งแตรวงคณะครูต้อยและเป็นที่ปรึกษาให้กับแตรวงคณะอื่นๆอีกด้วย นับได้ว่าครูต้อยเป็นผู้ที่มีความเป็นศิลปินและความเป็น ครูสูง ปัจจุบันครูต้อยได้ขยายธุรกิจด้านดนตรีเป็นวงลูกทุ่ง รำวงย้อนยุค รับงานควบคุมไปกับแตรวง

2. นายชาติ เขียบแหลม เกิดเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2500 อายุ 51 ปี อาชีพ ค้าขาย เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เล่นแตรวงในตำแหน่งเป่าคลาริเน็ต นายชาติได้รับการฝึกหัด การเป่าแตรวงแบบพื้นบ้านจากครูน้อย ภูโต ซึ่งเป็นครูดนตรีแตรวงที่มีความสามารถในจังหวัด อุตรดิตถ์ ต่อมาในได้เข้าร่วมคณะแตรวงคณะครูต้อย นายชาติ จัดว่าเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถ เล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิดทั้งดนตรีไทยและสากล เป็นนักดนตรีที่มีประสบการณ์ด้านดนตรีมากที่สุดคนละ

3. นายบุญเลิศ เขียบแหลม เกิดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2503 อายุ 48 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป่าอัลโต้แซกโซโฟน นายบุญเลิศ เริ่มฝึกหัดแตรวงจากครูน้อย ภูโต เช่นเดียวกับนายชาติ เพราะเป็นพี่น้องกันจึงไปฝึกเล่นดนตรีด้วยกัน ในระยะแรกๆนายบุญเลิศเล่นแตรวงให้กับคณะขวัญใจดวงคู่ก่อน หลังจากนั้นได้ย้ายมาอยู่กับวงครูต้อย จากการชักชวนของนายชาติซึ่งเป็นพี่ชาย นับได้ว่านายชาติเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถเพราะมีประสบการณ์ด้านดนตรีแตรวงมานาน ปัจจุบันก็ยังคงเล่นดนตรีแตรวงให้กับคณะครูต้อย

4. นายดิเรก ภูมริน เกิดเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2509 อายุ 42 ปี อาชีพรับราชการครู ตำแหน่งครู คศ. 2 โรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์ เป็นชาวอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เล่นดนตรีแตรวง เป่ายูโฟเนียม นายดิเรก เริ่มหัดเรียนดนตรีครั้งแรกกับ ครูวิม ขำอรุณ ในโรงเรียนประถมประจำตำบล โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่หัดเล่นคือ ขลุ่ย ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา นายกำพลจึงเริ่มฝึกเป่ายูโฟเนียม และเรียนทฤษฎีดนตรีควบคู่กันไปด้วย หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วได้ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิชาเอกดนตรีศึกษา ได้มีโอกาสรู้จักกับครูต้อย ครูต้อยจึงได้ชักชวนให้มาเล่นแตรวงด้วย นอกจากความสามารถด้านดนตรีสากลแล้ว นายดิเรก ยังสามารถเล่นดนตรีไทยได้ทุกชนิด นับเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถคนหนึ่ง ที่ครูต้อยให้ความไว้วางใจและดูแลแทนได้

5. นายผดุง รอนบุญ เกิดเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2506 อายุ 45 ปี อาชีพรับจ้าง เป็นชาวอำเภอลำปาง จังหวัดสุโขทัย เล่นดนตรีแตรวงในตำแหน่ง เป่าบาริโทน มีความสนใจเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก พอจบการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ แต่ยังคงสนใจเรื่องดนตรีอยู่จึงไปฝึกเล่นดนตรีกับครูเดชาจึงมีโอกาสได้รู้จักกับครูต้อยเมื่อครูต้อยได้ก่อตั้งแตรวงจึงได้ชักชวนให้มาเล่นดนตรีด้วย นายผดุงสามารถเล่นเครื่องดนตรีเครื่องเป่าได้ทุกเครื่อง นับเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถคนหนึ่ง

6. นายปรินทร์ เลิศจันทร์วางกุล เกิดเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2511 อายุ 40 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เล่นดนตรีแตรวงในตำแหน่ง มือกลอง เริ่มเล่นดนตรีเพราะมีความสนใจและฝึกหัดด้วยตนเอง หลังจากนั้นมีโอกาส ได้รู้จักกับครูต้อยจึงได้มาเรียนดนตรีกับครูต้อยที่บ้าน ในตอนนั้นนายปรินทร์ยังไม่มีอาชีพที่เป็นหลักแหล่งจึงขอเล่นดนตรีแตรวงกับครูต้อยเพื่อยึดเป็นอาชีพทำให้มีรายได้มาดูแลครอบครัว ปัจจุบันยังเล่นดนตรีแตรวงกับคณะครูต้อย

7. นายตรินทร์ เลิศจันทร์วางกุล เกิดเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 อายุ 13 ปี เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สนใจเล่นดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก เรียนดนตรีครั้งแรกกับครูชนะ อปราชิตา ในโรงเรียนประถมประจำตำบลเป็นนักดนตรีวงดุริยางค์ของโรงเรียน จากนั้นเมื่อจบการศึกษาได้มาศึกษาต่อด้านดนตรี

สากลในวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย มีความสามารถเล่นดนตรีได้หลายชนิดเป็นคนขยันหมั่นฝึกซ้อมอยู่เสมอ เล่นเครื่องดนตรีจากการชักชวนของนายปรินทร์ ซึ่งเป็นบิดาของนายตรินทร์เอง เพื่อให้มีรายได้พิเศษระหว่างเรียน รับผิดชอบที่เล่นเครื่องดนตรีในตำแหน่ง ตีฉาบ

ตาราง 29 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแต่ละคนครุฑ้อย

	ชื่อ – สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายกำพล ตักเตือน	52	ทำหน้าที่ควบคุมวง	ครูจ้างสอน
2	นายชาติ ฉะยมแหลม (ผู้ควบคุมวง)	51	คลาริเน็ต	ค้าขาย
3	นายบุญเลิศ ฉะยมแหลม	48	อัลโตแซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
4	นายดิเรก ภูมิริน	42	ยูโฟเนียม	รับราชการครู
5	นายผดุง รอนบุญ	45	บรารีโทน	รับจ้าง
6	นายปรินทร์ เลิศจันทรางกูล	40	ตีกลอง	รับจ้าง
7	นายตรินทร์ เลิศจันทรางกูล	13	ตีฉาบ	นักศึกษา

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในเครื่องดนตรีครุฑ้อย นอกจากเป็นเครื่องดนตรีที่ซื้อต่อมาจากนักดนตรีด้วยกันและซื้อจากร้านค้าหลังกระทรวงกลาโหม จากร้านค้าเวียงนครเขมรแล้วเครื่องอีกจำนวนหนึ่งได้มาจากการที่ครุฑ้อยเคยไปเป็นครูประจำที่โรงเรียนกัลยาณิมัง ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนประจำอำเภอ และเนื่องจากทางโรงเรียนมีเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องเป่าแต่ไม่ได้ใช้งานมาเป็นเวลานานจึงทำให้ไม่สามารถสอนเด็กได้ทางโรงเรียนจึงเปลี่ยนให้เด็กเล่นเมโรเดียน และได้จำหน่ายเครื่องดนตรีดังกล่าว ให้เป็นค่าจ้างสอนของครุฑ้อย จึงทำให้เครื่องดนตรีครุฑ้อยมีเครื่องดนตรีอยู่จำนวนมาก

ตาราง 30 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะครุฑน้อย

	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรมเป็ต	1	JUPITER	โรงเรียนกัลยวมิ่ง
2	เทนเนอร์แซ็กโซโฟน	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรีหลัง กระทรวงกลาโหม
3	ยูโฟเนียม	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรีหลัง กระทรวงกลาโหม
4	คลาริเน็ต	2	JUPITER	ร้านค้าเวียงนครเขษม
5	กลองใหญ่	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรีหลัง กระทรวงกลาโหม
6	ฉาบ	1		ร้านขายเครื่องดนตรีหลัง กระทรวงกลาโหม

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

การเล่นดนตรีทุกชนิดไม่ว่าเครื่องดนตรีชนิดไหนก่อนจะบรรเลงก็จะมีกรายกครูหรือการไหว้ครูก่อน เพราะเชื่อกันว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นเราไม่สามารถเล่นได้ตั้งแต่เกิดการเล่นดนตรีก็มีครูเหมือนกัน การไหว้ครูจึงถือว่าเป็นธรรมเนียมของนักเล่นดนตรีทุกคนก่อนเล่นจะต้องมีการไหว้ครูเพื่อระลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เกี่ยวกับวิชาดนตรี

แตรวงครุฑน้อย เป็นอีวงดนตรีหนึ่งที่ก่อนจะบรรเลงหรือเล่นดนตรีก็จะต้องมีการยกครูหรือไหว้ครูก่อนเพื่อเป็นการระลึกถึงครูบาอาจารย์และเป็นการตั้งสติหรือการเรียกสติก่อนจะทำพิธีไหว้ครูหรือยกครูทางหัวหน้าวงหรือผู้ที่ทำหน้าที่ไหว้ครูหรือยกครูก็จะให้ทางเจ้าภาพเตรียมเครื่องบูชาครูมาเตรียมไว้ให้ เครื่องบูชาครูจะประกอบไปด้วย

- ดอกไม้
- ธูป 5 ดอก
- เทียน 1 เล่ม
- เงิน 12 บาท
- เหล้า 1 ขวด
- บุหรี่ 1 ม้วน
- หมาก 3 คำ

นำ ฐูป เทียน ดอกไม้ เงิน บุหรี่ หมาก ใสในพาน และนำพานของบูชาครูทั้งหมด ใส่ถาดวางไว้ที่ข้างวง ผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูหรือไหว้ครู จุดเทียน จุดฐูป แล้วก็รินเหล้าใส่แก้ว แล้วก็นำเทียน ใสในแก้วเหล้า นั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ จากนั้นก็จะกล่าววบริกรรมคาถา จะเป็นภาษาบาลีสันสกฤต มีเนื้อความที่กล่าวถึง คุณพระพุทธรูป คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ กล่าวถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและประศาสตร์วิชาความรู้ให้ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงสำหรับถวายครู 1-2 เพลง สำหรับเพลงถวายครูนี้จะแตกต่างกันระหว่าง งานที่เป็นมงคล (งานบวชนาค) จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวง ส่วนงานที่เป็นอวมงคล (งานศพ) จะใช้เพลงสโลว์มาร์ช หรืออาจจะเป็นเพลงธรณีกันแสง และหลังจากไหว้ครูหรือพิธียกครูเสร็จก็จะเป็นการบรรเลงเพลงตามความเหมาะสมของงานต่อไป

2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 19 หัวหน้าแตรวงครูต้อย

แตรวงครูต้อยนั้นมีการสืบทอดแบบลูกหลานและบุคคลภายนอกที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ จากครูต้อย โดยที่ครูต้อยนั้นมีอาชีพเป็นครูอยู่แล้วจึงทำให้มีสมาชิกใหม่ๆ เข้ามาอยู่เสมอ ทำให้แตรวง ครูต้อยมีความเป็นพี่น้องหรือแบบครูกับลูกศิษย์ แตรวงครูต้อยมีวัฒนธรรมที่น่ายกย่อง นำชื่นชม สมาชิกมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน ทำให้แตรวงครูต้อยมีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในชุมชน และอำเภอใกล้เคียง

แผนภูมิแบบแขนง วงครุฑ้อย

1. สายเครือบุตรหลานและญาติ

2. สายศิษย์

3. บทบาทของแตรวงคณะครุฑ้อย

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

สำหรับวงของครุฑ้อยนั้น ในกรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านแตรวงก็จะเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพ เมื่อถึงแล้วก็จะทำการยกครูและบรรเลงเพลงถวายครู หลังจากนั้นแตรวงจะบรรเลงเพลงประโคมศพไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพจะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ช เมื่อถึงวัดแล้วแตรวงจะทำการบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าพระสงฆ์จะมา เมื่อพระสงฆ์มาถึงแล้วแตรวงจะบรรเลงเพลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงยกศพซึ่งเป็นเพลงที่ใช้เฉพาะเพื่อเคลื่อนศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นซองบั้งเพื่อเป็นการไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิต โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง ถ้าพิธีกรประจำงานบอกว่าต้องการ ทางวงก็จะทำการแตรนอนเพื่อเป็น

การไว้อาลัยแก่ผู้ตาย จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลง ธรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ จำพวกเพลงมอญ จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ ในกรณีที่ศพอยู่ที่วัดแล้วนั้น ทางวงจะเดินทางไปที่วัด ส่วนในเรื่องของลักษณะขั้นตอนการบรรเลงนั้นจะเหมือนกันกับการบรรเลงแตรวงในกรณีที่ศพตั้งอยู่ที่บ้านเจ้าภาพ

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

เมื่อมีการจัดงานมงคลต่างๆ เช่น งานบวช แตรวงครูต้อยเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชภาคเพราะมีความพร้อม โดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการ บรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เช่น เพลงลูกทุ่งหรือเพลงรำวง เพื่อเอาใจแม่ครัวที่กำลังทำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง เน้นเพียงความสนุกสนานเป็นหลัก หรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพแล้ว โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมดและจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำล้างขมิ้น ดินสอพองให้หน้า แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อย ๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ โดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงลูกทุ่งที่คุ้นหูหรือเพลงนาคราช แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบและประสบการณ์ ต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนักและเหนื่อยมาก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานทั้งเพลงลูกทุ่งต่างๆ และเพลงรำวง ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหะ เมื่อแห่หน้ามาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะบรรเลงแห่อยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหวานทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครื้นเครง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหวานทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงครุฑ้อย

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงครุฑ้อย

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงตาคินกะตานา, เพลงปู่ไข่ไก่หลง, เพลงทะเลบัว, เพลงดาวพระศุกร์,
เพลงมยุราภิรมย์, เพลงม้าย่อง, เพลงสาวทรานซิสเตอร์

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงธรรณีกรรแสง, เพลงเยอโรมันแตกทัพ, เพลงดาวทอง, เพลงพม่าแปลง,
เพลงนางหงส์

4.4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงครุฑ้อย

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 31 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงครุฑ้อย

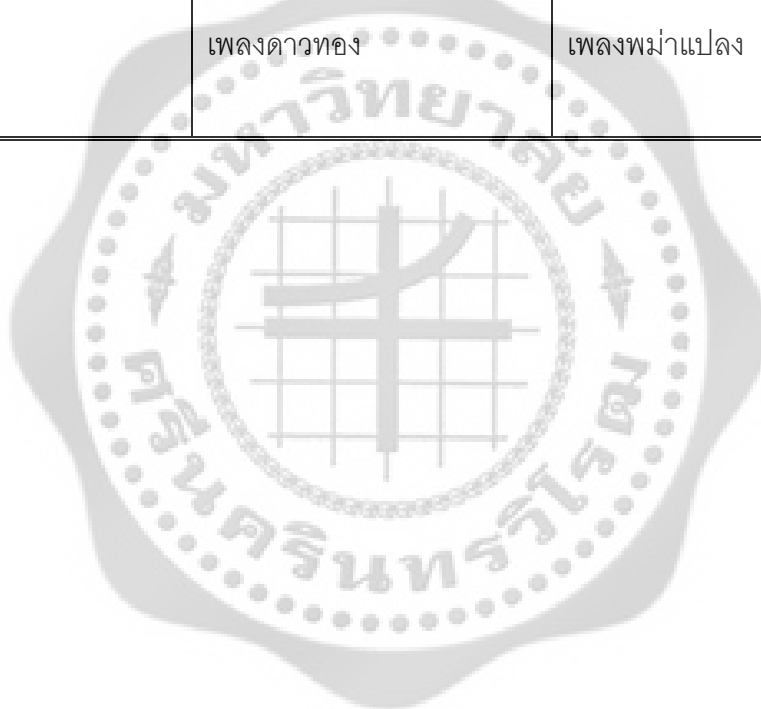
เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงตาคินกะตานา	เพลงเพลงทะเลบัว
เพลงทะเลบัว	เพลงม้าย่อง
	เพลงปู่ไข่ไก่หลง
	เพลงดาวพระศุกร์
	เพลงเพลงมยุราภิรมย์
	เพลงสาวทรานซิสเตอร์

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 32 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงครูด้อย

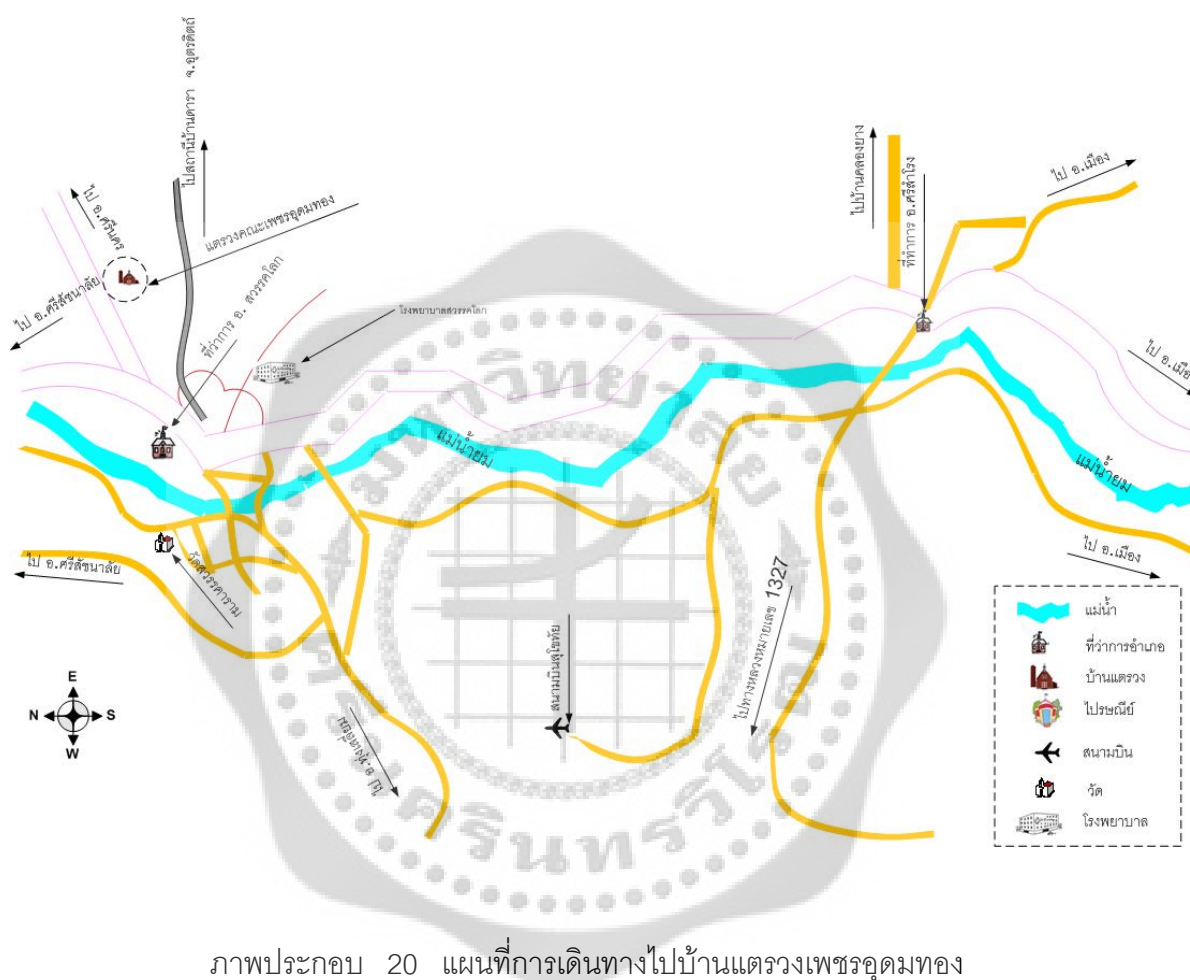
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงธรณีกรรแสง	เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงธรณีกรรแสง
เพลงนางหงส์	เพลงดาวทอง	เพลงพม่าแปลง

ประวัติและประวัติครอบครัว

1. ประวัติครอบครัว

ปัจจุบันครอบครัวตั้งอยู่บ้านเลขที่ 51 หมู่ 6 ตำบลท่าชัย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 20 แผนที่การเดินทางไปบ้านแถวเพชรรูมทอง

ครอบครัวเพชรรูมทอง เกิดจากการก่อตั้งของนายอุดม เพชรรูมทอง ซึ่งเป็นชาวอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัยโดยกำเนิด ก่อนที่จะก่อตั้งแถว นายอุดม ทำธุรกิจค้าขายเปิดร้านอาหารมีวงดนตรี และนายอุดมเองก็ฝึกเล่นดนตรีแถวอยู่กับครูตั๋ย เป็นสมาชิกคนหนึ่งแถวคณะครูตั๋ย เรียนรู้จนมีประสบการณ์และความชำนาญด้านดนตรีเครื่องเป่า คือ อัลโตแซกโซโฟน จากนั้นจึงเริ่มมีความคิดที่จะก่อตั้งแถวเป็นของตนเองบ้างได้ปรึกษากับครูตั๋ยซึ่งได้รับคำแนะนำเป็นอย่างดี จึงขอแยกตัวมาตั้งแถวของตนเอง เริ่มชักชวนเพื่อนๆที่เคยเล่นดนตรีแถวด้วยกันและเครือญาติบางคน ที่เล่นดนตรีเป่าพาทย์อยู่ในคณะลิเกมารวมตัวกันก่อตั้งแถว โดยใช้นามสกุลของนายอุดมเป็นชื่อคณะ กลายมาเป็นแถวคณะเพชรรูมทอง นับได้ว่าเป็นคณะแถวที่แยกตัวมาจากแถวคณะครูตั๋ย

ต่อมาภายหลังได้มีการขยายวง โดยรับงานทั้งวงปี่พาทย์ ลีเก และแตรวง ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีความชำนาญอยู่แล้วทำให้วงมีการพัฒนาและอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ความพิเศษของวงจะมีแนวเพลงในการเล่นจะเป็นเพลงออกในทางหวานผสมผสานกับความสนุกสนาน การรับงานส่วนใหญ่จะเน้นการรับงานลีเกจะมีงานแตรวงเข้ามาบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นแตรวงที่มีคุณภาพและเป็นที่ยุ้จักกันดีในชุมชน หมู่บ้านในละแวกใกล้เคียง

สมาชิกแตรวงคณะเพชรอุดมทอง ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ สมาชิกในวงมีความสามารถในเกือบทุกด้าน เล่นปี่พาทย์ เล่นแตรวง และอ่านโน้ตสากลได้ ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดดังนี้

1. นายอุดม เพชรอุดมทอง อายุ 49 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง เป่าอัลโตแซกโซโฟน
2. นายชาติ ฉียบแหลม อายุ 45 ปี อาชีพ ค้าขาย เป่าทรัมเป็ต
3. นายเสมา บันแดน อายุ 40 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป่าคลาริเน็ต
4. นายประกอบ พุ่มชื่น อายุ 40 ปี รับราชการครู เป่าทอมโบน
5. นายheng พุ่มชื่น อายุ 39 ปี อาชีพ รับจ้าง ตีกลอง

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะเพชรอุดมทอง

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีแตรวงเพชรอุดมทองส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีที่ประกอบอาชีพตอนกลางคืนอยู่แล้ว และก่อนหน้านี้อาจได้มีโอกาสได้ไปเล่นอยู่กับแตรวงครูต้อย และได้นำวิชาความรู้ที่ได้จากครูต้อยเอามา ก่อตั้งแตรวงเพชรอุดมทอง ในระยะแรกๆ มีนั้น นายอุดมทองได้ใช้วิธีการยืมตัวนักดนตรีจากคณะแตรวงครูต้อยมาช่วยในการบรรเลง ต่อมาแตรวงเพชรอุดมทองมีความเข้มแข็งก็สามารถออกงานเองได้ โดยใช้นักดนตรีเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีสมาชิกในวงทั้งหมด 5 คน ดังนี้

1. นาย อุดม เพชรอุดมทอง อายุ 49 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าอัลโตแซกโซโฟน
2. นายอดุล เพชรอุดมทอง อายุ 45 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ค้าขาย นายชาติ ฉียบแหลม รู้จักกับนายอุดม เพชรอุดมทอง ขณะที่เล่นดนตรีที่ร้านอาหารจึงเข้ามาร่วมวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทรัมเป็ต
3. นายเสมา บันแดง อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป็นเพื่อนของนายอุดม เพชรอุดมทอง เข้ามาร่วมวงโดยการชักชวนของนายเพชร เพชรอุดมทอง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าคลาริเน็ต

4. นายประกอบ พุ่มชื่น อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ รับราชการครู เป็นคุณครูสอนดนตรีได้รับการชักชวนจากนายเพชร เพชรอุดมทอง ตำแหน่งเครื่องดนตรีเป่าทอมโบน

5. นายเหง่ พุ่มชื่น อายุ 39 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันประกอบอาชีพ รับจ้าง นายเหง่ พุ่มชื่น รู้จักกับนายเพชร เพชรอุดมทอง ขณะที่เล่นดนตรีที่ร้านอาหารจึงเข้ามาร่วมวง ตำแหน่งเครื่องดนตรีตีกลองอเมริกัน

ตาราง 33 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแต่ละวงคณะเพชรอุดมทอง

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายอุดม เพชรอุดมทอง (ผู้ควบคุมวง)	49	อัลโตแซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
2	นาย อุดล เพชรอุดมทอง	45	ทรมเป็ต	ค้าขาย
3	นาย เสมา บันแดง	40	คลาริเน็ต	ธุรกิจส่วนตัว
4	นาย ประกอบ พุ่มชื่น	40	ทอมโบน	รับราชการครู
5	นาย เหง่ พุ่มชื่น	39	กลอง	รับจ้าง

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของแต่ละวงคณะเพชรอุดมทอง นักดนตรีทุกคนมีเครื่องดนตรีเป็นของตัวเอง และนายอุดม เพชรอุดมทอง มีเครื่องดนตรีที่ซื้อจากร้านขายเครื่องดนตรี จึงทำให้แต่ละวงเพชรอุดมทองมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงทั้งหมด

ตาราง 34 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะเพชรอุทุมทอง

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	คลาริเน็ต	2	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	ทรมเป็ต	2	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
3	อัลโตแซกโซโฟน	2	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
4	ทรอมโบน	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
5	เทนเนอร์แซกโซโฟน	1	JUPITER	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
6	กลอง	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
7	ฉาบ	1	-	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

ก่อนการบรรเลง แตรวงคณะเพชรอุทุมทองก็มีธรรมเนียมการปฏิบัติเหมือนกับวงอื่นๆ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู เพื่อเป็นการระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านดนตรี โดยทางวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าจัดเตรียมให้ คือดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวง วงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้เป็นที่ไพเราะและถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลง ตามความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

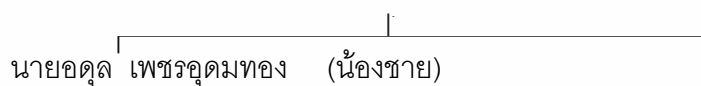
ภาพประกอบ 21 หัวหน้าแตรวงเพชรอุดมทอง

การสืบทอดแตรวง สืบทอดมาจากครูต้อยเจ้าของแตรวงคณะครูต้อย โดยครูต้อยถ่ายทอดให้นายอุดมและนายอุดมถ่ายทอดให้กับสมาชิกในวง จนมาถึงสมาชิกรุ่นปัจจุบัน

แผนภูมิแบบแขนง วงเพชรอุดมทอง

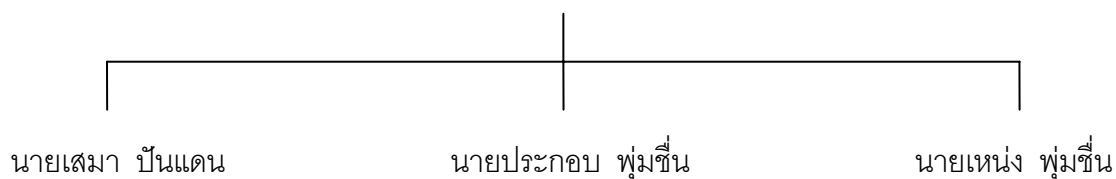
1. สายเครื่องปี่พาทย์และฆ้อง

นายอุดม เพชรอุดมทอง

2. สายศิษย์

นายอุดม เพชรอุดมทอง

3. บทบาทของแตรวงคณะเพชรอุทุมทอง

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะเดินทางไปที่วัดและทำการยกครุ ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครุและเพลงประโคมศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์มาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้วแตรวงจะบรรเลงเพลงเมื่อเคลื่อนศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นซองหนึ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรมแสง และเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าภาพตั้งศพไว้ที่บ้าน ทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านและทำการยกครุ ต่อจากนั้นจะทำการบรรเลงเพลงยกครุและเพลงประโคมศพตามพิธีกรรมเหมือนกับการกรณีแรกที่ตั้งศพไว้ที่วัด

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

สำหรับแตรวงคณะเพชรอุทุมทอง ในการบรรเลงในงานมงคลก็จะเหมือนกับวงอื่นๆ ในกรณีของงานบวช เจ้าภาพจะต้องเตรียมการ มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความ เป็นสิริมงคล พิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลง เริ่มต้นที่เพลงถวายครุโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยมจำพวกเพลงลูกทุ่งและเพลงร่ำว เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง เน้นเพียงความสนุกสนานหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อมีพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิสัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้หน้าค แต่รวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อมีพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยการสังเกตว่าหมอทำขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบๆ บายศรีหมอทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเพลงเดิมที่เป็นหลักในการทำขวัญไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ ต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้องของหมอขวัญ

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ตำรวจจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสกุสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ ตำรวจจะแห่อยู่นานาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการโปรยทาน ตำรวจจะบรรเลงเพลงสกุสนานครั้นแรก เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีโปรยทานและนาคเข้าโบสถ์แล้ว ตำรวจจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จหน้าที่ของตำรวจ

4. บทเพลงของตำรวจเพชรอุทุมทอง

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของตำรวจเพชรอุทุม

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงกราวตะลุง, เพลงเตี้ยโขง, เพลงนาคราช, เพลงสาวขอนแก่น,
เพลงพม่ากลองยาว, เพลงลาวจ้อย, เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงวอลซ์ตุ๊กตา, เพลงมอญร้องไห้, เพลงพญาโคก, เพลงฉวีฉวีกรรแสง,
เพลงมอญขว้างดาบ

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของตำรวจเพชรอุทุม

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 35 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของตำรวจเพชรอุทุม

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงเตี้ยโขง	เพลงสาวขอนแก่น
เพลงนาคราชขึ้นเดียว	เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย
เพลงลาวจ้อย	เพลงพม่ากลองยาว
	เพลงกราวตะลุง
	เพลงลาวจ้อย

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

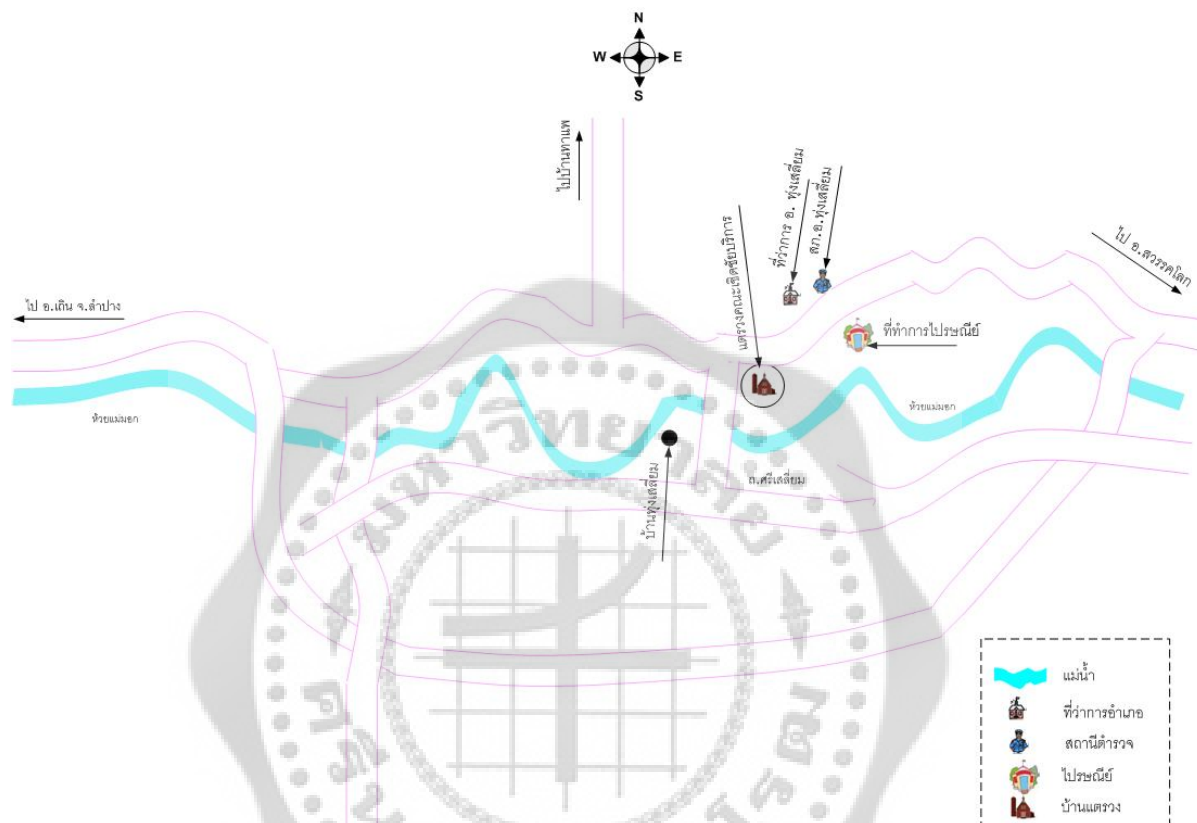
ตาราง 36 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงเพชรอุทุม

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงมอญร้องไห้ เพลงมอญขว้างดาบ	เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ	เพลงธรณีกันแสง เพลงพญาโศก

วงแหวนคณะเซตชัยบริการ

4.1 ประวัติแหวนคณะเซตชัยบริการ

แหวนคณะเซตชัยบริการ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 105 หมู่ 11 ตำบลท่าเกษม อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 22 แผนที่การเดินทางไปบ้านแหวนเซตชัยบริการ

แหวนคณะเซตชัย ผู้ก่อตั้ง คือ นายเซตชัย วีรัมย์ เป็นชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย โดยกำเนิด มีความสนใจดนตรีด้านแหวนเพราะเห็นว่าทำให้มีรายได้ดีประกอบกับตนเองชอบเล่นดนตรี พอมีพื้นฐานการเล่นดนตรีอยู่บ้างจึงอยากหาความรู้เพิ่มเติมก็เลยไปขอเรียนดนตรีแหวนกับคณะขวัญใจดวงคู่ ที่อำเภอศรีสัชนาลัย ซึ่งได้จ้างครูจากจังหวัดอุดรธานีมาช่วยสอน นายเซตชัยเป็นคนขยันใฝ่หาความรู้ด้านดนตรีอยู่เสมอ ระหว่างเรียนแหวนก็รับงานเล่นแหวนอยู่กับคณะขวัญใจดวงคู่ไปด้วย โดยเล่นตำแหน่งเครื่องเป่าทรมเป็ด จากนั้นเมื่อตนเองมีประสบการณ์ด้านดนตรีด้านแหวนมากขึ้น ก็มีความคิดที่จะก่อตั้งแหวนเป็นของตนเอง แต่ในขณะนั้นนายเซตชัยอายุน้อย และไม่มีเงินทุนพอที่จะซื้อเครื่องดนตรีเลยทำให้ยังไม่มีโอกาสที่จะก่อตั้งวงนายเซตชัยก็คิดว่าตนเองน่าจะไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชำนาญมากกว่านี้จึงไปเรียนดนตรีกับครูต๋อย ที่อำเภอสวรรคโลก และเล่นดนตรีแตร

ร่วมกับคณะครูด้วย เนื่องจากตรวจคณะครูด้วยเป็นคณะตรวจที่มีชื่อเสียงทำให้นายเชิดชัยมีรายได้ดีและมีเงินเก็บพอที่จะซื้อเครื่องดนตรีได้บางส่วนประกอบกับตนเองมีญาติเป็นทหารอยู่ในกองดุริยางค์ทหารบกได้บริจาคเครื่องดนตรีเครื่องเป่าให้กับนายเชิดชัยและยังได้ทหารในกองดุริยางค์มาช่วยฝึกหัดดนตรีเครื่องเป่าให้อีกด้วย จึงเป็นโอกาสที่นายเชิดชัยจะแยกตัวมาก่อตั้งตรวจเป็นของตนเอง เมื่อมีเครื่องดนตรีครบวงก็ได้ชักชวนเพื่อนๆที่เคยเล่นดนตรีด้วยกันมาร่วมกันก่อตั้งวงใช้ชื่อว่า “ตรวจคณะเชิดชัย” ใช้เวลาในการฝึกซ้อมไม่นานก็สามารถรับงานตรวจได้เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เล่นดนตรีตรวจอยู่แล้ว เครื่องดนตรีที่นายเชิดชัยจัดซื้อและได้รับบริจาคมาในยุคแรกๆ ได้แก่

- ทรัมเบ็ต 1 คัน
- ทรอมโบน 1 คัน
- เทนเนอร์แซกโซโฟน 1 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน 1 คัน
- ยูโฟเนียม 1 คัน
- กลอง

ปัญหาและอุปสรรคของตรวจคณะเชิดชัยในระยะแรกๆก็จะเหมือนกับวงอื่นๆ เช่น เรื่องความไม่ลงตัวของสมาชิกในวง การฝึกซ้อม บทเพลงที่บรรเลงขาดความไพเราะ เพราะเป็นตรวจที่เกิดใหม่ สมาชิกอายุยังน้อยส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่นและสมาชิกยังขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ปัจจุบันตรวจคณะเชิดชัยมีการปรับปรุงและพัฒนาวงให้มีคุณภาพทัดเทียมกับวงอื่นๆ เริ่มรับงานตรวจมากขึ้น โดยรับได้ทั้งงานบวชและงานศพ ถ้างานไหนเป็นงานใหญ่ก็จะใช้วิธีการยืมตัวนักดนตรีจากตรวจคณะครูด้วย นับได้ว่าเป็นตรวจของคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จวงหนึ่ง

สมาชิกตรวจคณะเชิดชัย ส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่นยังไม่มีอาชีพหลักกำลังเรียนหนังสือ แต่มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีตรวจ เล่นตรวจเป็นอาชีพเสริมมีรายได้พิเศษระหว่างเรียน ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดดังนี้

1. นายเชิดชัย วีเรียง อายุ 23 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง เป่าทรัมเบ็ต
2. นายสุทธิ ศรีสวัสดิ์ อายุ 21 ปี นักศึกษา เป่าทรอมโบน
3. นายวินัย ชำนาญไพร อายุ 20 ปี นักศึกษา เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน
4. นายเฉลียว พรหมสิน อายุ 21 ปี นักศึกษา เป่าอัลโตแซกโซโฟน
5. นายฉลาด คงเนียม อายุ 20 ปี นักศึกษา เป่ายูโฟเนียม
6. นายดิลก พรหมสิน อายุ 21 ปี นักศึกษา ตีกลอง

2. สภาพทั่วไปของตรวจคณะกรรมการ

2.1 นักดนตรี

สมาชิกตรวจเช็คซัพทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ที่ อำเภอทุ่งเสลี่ยม ก่อนหน้านั้นนายเช็คซัพได้ไปอาศัยอยู่และร่ำเรียนการเล่นตรวจกับคณะครูต้อย ต่อมาได้มาตั้งถิ่นฐานอำเภอทุ่งเสลี่ยม จึงมีความคิดที่จะก่อตั้งวงเลซซื้อเครื่องดนตรีต่อจากคณะครูต้อย เป็นบางส่วนแล้วนำมาฝึกหัดให้กับเยาวชนและลูกหลานของตัวเอง จนสามารถก่อตั้งตรวจได้โดยใช้ชื่อว่า ตรวจเช็คซัพบริการและรับใช้อำเภออำเภอทุ่งเสลี่ยม มาจนถึงปัจจุบัน สมาชิกตรวจ เช็คซัพบริการมีดังนี้

1. นายเช็คซัพ วีเรียง เกิดวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 อายุ 23 ปี เป็น ชาวอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว นายเช็คซัพ เป็นนักดนตรีคนรุ่นใหม่สนใจการเล่นดนตรีมาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยเป็นนักดนตรีในวงโยธวาทิตของโรงเรียน หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านดนตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เริ่มเรียนดนตรีกับวงขวัญใจดวงคู่ และมีประสบการณ์ในการเล่นดนตรีอาชีพในวงต่างๆมากมาย ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และเป็นเจ้าของตรวจคณะกรรมการทั้งเป็นผู้ควบคุมวง และเล่นเครื่องดนตรีในตำแหน่ง เป้าทรมเบ็ด

2. นายสุธิ ศรีสวัสดิ์ เกิดวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 อายุ 21 ปี สุธิเกิดในตระกูลนักดนตรี พ่อของเขาเป็นนักดนตรีในวงลูกทุ่งมาก่อน เคยได้รับสายเลือดนักดนตรีจากครอบครัว สุธิเริ่มหัดดนตรีครั้งแรกสมัยเรียนประถมศึกษาโดยเล่นกลองแต่กในวงเมโรเดียนของโรงเรียน หลังจากนั้นก็เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนประจำจังหวัดและได้มีโอกาสเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียนเล่นในตำแหน่ง เป้าทรมโบน ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นสมาชิกของวงคณะกรรมการ ในตำแหน่งเป้าทรมโบนพร้อมทั้งเป็นผู้เขียนโน้ตให้กับวงด้วย

3. นายวินัย ชำนาญไพร เกิดเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี นายวินัยเป็นเด็กหนุ่มไฟแรงนักดนตรีสายเลือดใหม่ ครอบครัวของเขาจัดว่าเป็นครอบครัวนักดนตรีจริงๆ หลายคงเคยได้ยินชื่อนักแต่งเพลงและนักดนตรีชื่อดังนามว่า ประสิทธิ์ ชำนาญไพร ซึ่งบุคคลนี้เป็นลุงของนายวินัย วินัยสนใจดนตรีเมื่อสมัยเรียนมัธยมศึกษา โดยเป็นนักดนตรีวงสตริงคอมโบของโรงเรียน เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่หัดได้คือ กีตาร์ ตอนหลังเขาได้เรียนเป่าเครื่องเป่ากับนายเช็คซัพ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมวงคณะกรรมการ และหัดเป่าเทนเนอร์แซกโซโฟนมาตั้งแต่เริ่มต้น ปัจจุบันเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และเป็นนักดนตรีคณะกรรมการ ในตำแหน่งเป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน

4. นายเฉลียว พรหมสิน เกิดวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านดนตรี มหาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ นายเฉลียวเริ่มหัดดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุ 7 ขวบโดยเล่นในวงดนตรีไทยของโรงเรียนในหมู่บ้าน โดยเครื่องดนตรีที่หัดเล่นครั้งแรกคือขลุ่ยเพียงออ หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วมาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนทุ่งเสลี่ยม ได้เข้าเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียนและได้ศึกษาการเป่าแซกโซโฟนจากคุณครูสมชาย ไพเราะ ซึ่งเป็นครูดนตรีสากลหัดเป่าจนมีความชำนาญ ปัจจุบันนายเฉลียวเล่นดนตรีให้กับวงคณะกรรมการในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน

5. นายฉลาด คงเนียม เกิดวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เอกคอมพิวเตอร์ศึกษา ฉลาดเป็นนักดนตรีจากจังหวัดพิษณุโลก เริ่มหัดเล่นดนตรีประเภทเครื่องเป่าครั้งแรกจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดพิษณุโลก โดยเล่นในตำแหน่งเป่ายูโฟเนียมและท롬โบน นอกจากความสามารถเล่นดนตรีแล้ว ฉลาดยังมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ดนตรีสำหรับการบันทึกเสียงอีกด้วย ปัจจุบันฉลาดเป็นสมาชิกในวงคณะเชิดชัย ตำแหน่ง เป่ายูโฟเนียม เพื่อเป็นรายได้เสริมระหว่างเรียน

6. นายดิลก พรหมสิน เกิดเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2530 อายุ 21 ปี เริ่มหัดเล่นดนตรีครั้งแรกจากวงดนตรีไทยของโรงเรียนในหมู่บ้านในตำแหน่งกลองแขก เนื่องจากมีความสามารถในเรื่องของเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว ดิลกได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัดสุโขทัย และได้มาศึกษาวิชาการด้านดนตรีสากลอย่างจริงจังโดยหัดตีกลองครั้งแรกกับครูสมชาย ไพเราะ และเริ่มหัดกับผู้เชี่ยวชาญในด้านการตีกลองจากที่ต่างๆ จนมีความชำนาญ ปัจจุบันนายดิลกได้เข้ามาเป็นสมาชิกแถววงคณะเชิดชัย เล่นดนตรีในตำแหน่งตีกลอง

ตาราง 37 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของแถววงคณะเชิดชัยบริการ

	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายเชิดชัย วีเรียง (ผู้ควบคุมวง)	23	ทรมเป็ต	ธุรกิจส่วนตัว
2	นายสุธี ศรีสวัสดิ์	21	ท롬โบน	นักศึกษา
3	นายวินัย ชำนาญไพร	20	เทนเนอร์แซ็กโซโฟน	นักศึกษา
4	นายฉลาด คงเนียม	20	ยูโฟเนียม	นักศึกษา
5	นายดิลก พรหมสิน	21	กลอง	นักศึกษา
6	นายเฉลียว พรหมสิน	21	อัลโตแซ็กโซโฟน	นักศึกษา

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีบางส่วนแถววงคณะเชิดชัยนั้นได้ซื้อมาจากแถววงครูที่อยู่ในขณะตั้งวง ภายหลังนายเชิดชัยได้หาซื้อเครื่องดนตรีต่อจากนักดนตรีด้วยกันเพิ่ม และหมั่นดูแลรักษาทำความสะอาดเครื่องดนตรีด้วยตนเองทุกครั้งหลังการบรรเลง และต่อมาก็ได้ซื้อเครื่องดนตรีบางชิ้นเข้ามาเพิ่มด้วยการบริหารจัดการของนายเชิดชัยทั้งหมด

ตาราง 38 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงคณะเชิดชัย

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรมเป็ต	1	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
2	ยูโฟเนียม	1	JUPITER	ซื้อต่อจากแตรวงครูต้อย
3	เทเนอร์แซ็กโซโฟน	1	JUPITER	ซื้อต่อจากแตรวงครูต้อย
4	ทรอมโบน	1	JUPITER	ซื้อต่อจากแตรวงครูต้อย
5	กลองใหญ่	1	JUPITER	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
6	อัลโตแซกโซโฟน	1	JUPITER	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

ก่อนการบรรเลง แตรวงคณะเชิดชัยมีธรรมเนียมการปฏิบัติที่เหมือนกันนั่นคือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางแต่ละวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมให้คือดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวง วงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้เป็นไพเราะและถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1-2 เพลง ตามความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

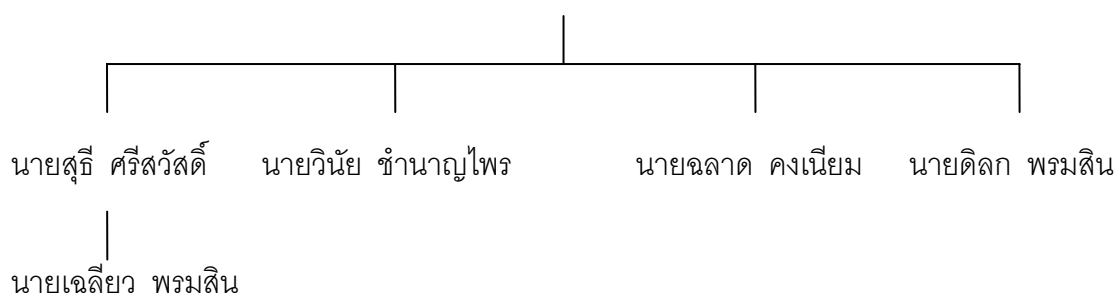
ภาพประกอบ 23 หัวหน้าแตรวงเชดชัยบริการ

การสืบทอดของแตรวงคณะเชดชัยเริ่มจากการเล่นในเครื่องศิษย์โดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมาศิษย์ได้มีความสนใจในแตรวงจนทำให้มีแตรวงเล่นเป็นงานหลักเนื่องจากสมาชิกของวงมีอายุที่ใกล้เคียงกันความคิดเห็นมีความสอดคล้องกันจึงทำให้ไม่มีปัญหาของวง เนื่องจากระบบการปกครองวงเป็นแบบเพื่อนพี่น้องจึงให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแม้จะเปลี่ยนสมาชิกไปหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนงแตรวงคณะเชดชัยบริการ

1. สายเครื่องบุตรหลานและญาติ
ไม่มีเครื่องบุตรหลานและญาติ
2. สายศิษย์

นายเชดชัย วิเรียง

3. บทบาทของแตรวงคณะเขตชัยบริการ

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

สำหรับแตรวงคณะเขตชัยบริการนั้น ในกรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะทำการเดินทางไปวัดและทำการยกครู ต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครูและเพลงระโคมศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระมาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นซองหนึ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยพิธีกรประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอน บางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรมแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

แต่กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพ ทางวงจะทำการยกครู และบรรเลงเพลงถวายครู หลังจากนั้นจะบรรเลงเพลงระโคมศพไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพจะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงวอลซ์จนกว่าจะนำศพไปถึงที่วัด ต่อจากนั้นลักษณะขั้นตอนการบรรเลงก็จะเหมือนกันกับในกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

สำหรับแตรวงคณะเขตชัยบริการนั้นการบรรเลงในงานมงคล ในกรณีของงานบวช เจ้าภาพจะต้องเตรียมการเป็นอย่างดี มีการดูฤกษ์ยามและจัดเตรียมสิ่งประกอบพิธีเพื่อความ เป็นสิริมงคล พิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่ เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัย นิยมจำพวกเพลงลูกทุ่ง เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลงโดยเน้นความสนุกสนานหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อมีพิธีปลงผมนาค โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำล้างขมิ้น ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อมีพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็น

สัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยการสังเกตว่าหมอบทำขวัญนำไปตอไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอบทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องทำขวัญนี้หมอบขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเพลงเดิมไว้ ไม่ว่าจะเป็เพลงลูกทุ่งหรือเพลงอื่นๆ ก็ตาม แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบและความเชี่ยวชาญ ต้องคอยจับเสียงร้องของหมอบทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่อยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครั้นครอง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีโปรยทานและนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงเชิดชัยบริการ

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงเชิดชัยบริการ

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงลาวกระแซะ, เพลงสามสิบยังแจ้ว, เพลงคลื่นกระทบฝั่ง, เพลงดาวพระศุกร์, เพลงกลับมาทำไม, เพลงค้ำควากินกล้วย, เพลงตาอินกะตานา

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงดาวทอง, เพลงเยอรมันแตกทัพ, เพลงธรรณีกรรแสง, เพลงพม่าแปลง, เพลงนางหงส์

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงเชิดชัยบริการ

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 39 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงเข็ดชัยบริการ

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงตาทินกะตานา	เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
เพลงดาวพระศุกร์	เพลงกลับมาทำไม
เพลงสามสิบยังแจ้ว	เพลงค่างควากินกล้วย
	เพลงลาวกระแซะ
	เพลงสามสิบยังแจ้ว

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

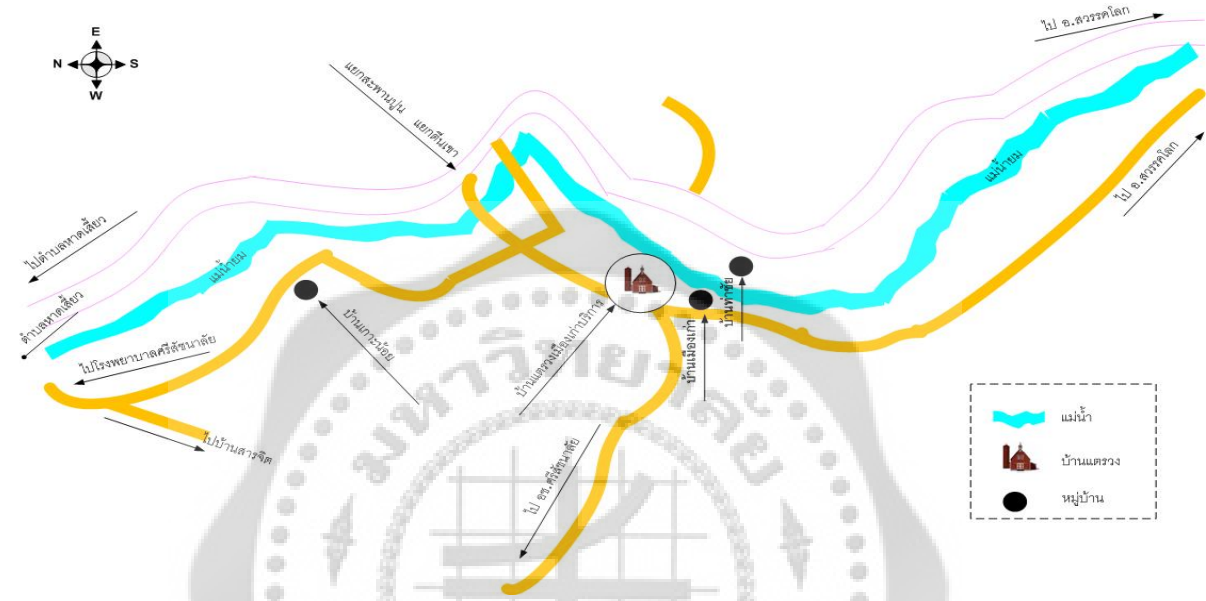
ตาราง 40 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงเข็ดชัยบริการ

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงนางหงส์	เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงธรณีกันแสง
เพลงธรณีกรรแสง	เพลงดาวทอง	เพลงดาวทอง

วงแหวนถนนเมืองเก่าบริการ

1. ประวัติแหวนถนนเมืองเก่าบริการ

แหวนถนนเมืองเก่าบริการตั้งอยู่บ้านเลขที่ 235/1 หมู่ 8 ตำบลท่าชัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 24 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงเมืองเก่าบริการ

แหวนถนนเมืองเก่าบริการผู้ก่อตั้ง คือ นายฉลาด ปิ่นทอง เป็นชาวอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยโดยกำเนิด นายฉลาดเป็นนักดนตรีแตรวงอยู่ในวงแตรวงเล็กๆ ในเขตบ้านเมืองเก่า มีความฝันอยากจะมีแตรวงเป็นของตนเองเพราะเห็นว่าในเขตบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงยังไม่มีแตรวง และงานแตรวงน่าจะเป็นอาชีพเสริมที่ทำให้มีรายได้ ประกอบกับตนเองก็สนใจดนตรีด้านแตรวงพอมีความรู้พื้นฐานอยู่บ้าง แต่ในขณะนั้นนายฉลาดยังไม่มีเงินทุนที่จะก่อตั้งวงเพราะวงแตรวงที่เล่นอยู่เป็นแตรวงเล็กๆยังไม่ค่อยมีชื่อเสียงรายได้ยังไม่ค่อยดีนัก ต่อมาจึงได้ไปศึกษาหาความรู้ด้านแตรวงเพิ่มเติมกับครูต๋อยที่อำเภอสวรรคโลก ระหว่างเรียนก็เล่นดนตรีแตรวงอยู่กับคณะครูต๋อยด้วย โดยเครื่องดนตรีที่ถนัดและมีความชำนาญ คือ เครื่องเป่าคลาริเน็ต ต่อมาเมื่อมีความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญในการเล่นดนตรีมากขึ้นจึงได้แยกตัวมาก่อตั้งวงแตรวงเป็นของตนเองโดยการรวมตัวในหมู่เพื่อนและเครือญาติที่เล่นแตรวงด้วยกัน ฝึกซ้อมและรับงานแตรวงโดยใช้ชื่อว่า “แหวนถนนเมืองเก่าบริการ” หลังจากก่อตั้งวงนายฉลาดก็เริ่มรวบรวมเงินทุนจัดซื้อเครื่องดนตรีเพื่อใช้ในการรับงานแตรวงที่มีเข้ามามากขึ้น โดยในระยะแรกๆได้จัดซื้อเครื่องดนตรีดังนี้

- ทรมเปิด	1 คัน
- อัลโตแซกโซโฟน	2 คัน
- ทรอมโบน	2 คัน
- กลอง	1 ใบ
- ฉิ่ง	1 คู่

ปัญหาและอุปสรรคของแตรวงคณะเมืองเก่าบริการในระยะแรกๆเกิดจากการเป็นแตรวงที่เกิดขึ้นใหม่ยังไม่มีชื่อเสียง และยังไม่มีเป็นที่รู้จักของหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียง ทำให้ยังไม่มีงานแตรวงสมาชิกในวงต้องใช้ความพยายามในการทำงานขยันฝึกซ้อมมากขึ้นกว่าจะเป็นที่รู้จักก็ใช้เวลานานพอสมควร นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาเรื่องของการเงินในการสนับสนุนวง เมื่อมีเครื่องดนตรีชำรุดเสียหายสมาชิกไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีเองได้ ภายหลังได้รับการช่วยเหลือจากแตรวงคณะครูต้อย จึงทำให้สมาชิกในวงได้เรียนรู้การซ่อมเครื่องดนตรีจนสามารถซ่อมเครื่องดนตรีเองได้ ในช่วงเวลาต่อมาทางวงก็ประสบปัญหาในเรื่องการที่มีแตรวงหลายคณะเกิดขึ้นมากมายจึงทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น และที่สำคัญที่สุดการรวมวงของสมาชิกก็ยังไม่ลงตัวเพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักอยู่แล้วไม่มีเวลาในการฝึกซ้อมจนทำให้ภายหลังแตรวงคณะเมืองเก่าบริการไม่ค่อยมีผลงาน มีงานแตรวงเข้ามาบ้างบางงานก็ยังใช้วิธีการยืมตัวนักดนตรีจากแตรวงคณะครูต้อย การรับงานรับได้ทั้งงานบวชและงานศพ

สมาชิกแตรวงคณะเมืองเก่าบริการส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่อายุอยู่ในวัยรุ่นเป็นเพื่อนและเครือญาติกันทำให้สมาชิกทุกคนในวงรู้สึกเหมือนเป็นเจ้าของวงมีปัญหาสามารถพูดคุยกันได้ ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดดังนี้

1. นายฉลาด ปิ่นทอง อายุ 24 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่ควบคุมวง เป้าคลาริเน็ต
2. นายวุฒิศักดิ์ บันแดน อายุ 24 ปี อาชีพ ค้าขาย เป้าคลาริเน็ต
3. นายชวง โดยด่วน อายุ 22 ปี นักศึกษา เป้าทรมเปิด
4. นายเชื้อม ไส่แก้ว อายุ 20 ปี นักศึกษา เป้าทรมเปิด
5. นายเฉลียว จ๋อนละมุน อายุ 20 ปี นักศึกษา เป้าอัลโตแซกโซโฟน
6. นายผดุง รอดบุญ อายุ 18 ปี นักศึกษา เป้าอัลโตแซกโซโฟน
7. นายประกอบ ขนเพชร อายุ 17 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เป้าเทเนอร์แซกโซโฟน
8. นายจำลอง เกื้อนถ้ำ อายุ 19 ปี อาชีพ รับจ้าง เป้ายูโฟเนียม
9. นายไพเราะ เปี่ยมจิตร อายุ 19 ปี อาชีพ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ตีกลอง
10. นายสมหมาย ชุ่มชื่น อายุ 21 ปี นักศึกษา ตีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแตรวงคณะเมืองเก่าบริการ

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีแตรวงขวัญใจคงคู่ ส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีที่ฝึกและเรียนดนตรีจากประสบการณ์จริงและเรียนทฤษฎีควบคู่กันไป เนื่องจากนักดนตรีส่วนใหญ่ที่มีอาชีพหลักและกำลังศึกษา แต่ด้วยความชื่นชอบทางด้านดนตรีและต้องการมีรายได้เสริมจึงได้รวมตัวกันฝึกแตรวง มีสมาชิกในวงทั้งหมด 10 คน ดังนี้

1. นายฉลาด ปิ่นทอง เกิดเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2527 อายุ 24 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว เป็นชาวอำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ฝึกหัดเล่นดนตรีตั้งแต่ อายุ 12 ขวบ เริ่มจากการเป่าขลุ่ย จากนั้นก็เริ่มสนใจดนตรีเครื่องเป่า มีโอกาสมาฝึกเล่นดนตรีกับวงดนตรีแตรวงพื้นบ้านในหมู่บ้านรู้สึกชอบและอยากมีแตรวงเป็นของตนเอง แต่ไม่มีเงินทุนในการจัดซื้อเครื่องดนตรี ระหว่างเรียนระดับมัธยมศึกษาได้เล่นดนตรีแตรวงกับครูต้อย เจ้าของแตรวงคณะครูต้อยพร้อมกันนี้ได้เรียนรู้เรื่องดนตรีเครื่องเป่าเพิ่มเติมจนเกิดความชำนาญ เป็นเด็กหนุ่มที่ขยันตั้งใจในการทำงานจนได้รับคำชมเชยจากครูต้อยเสมอ นอกจากนี้ได้เรียนรู้เรื่องโน้ตเพลงและการซ่อมเครื่องดนตรีจากครูต้อย มีความสามารถหลายด้าน สร้างสมประสบการณ์จนสามารถแยกตัวออกมาก่อตั้งวงเป็นของตนเอง ในช่วงอายุยังน้อย นับได้ว่าเป็นนักดนตรีแตรวงรุ่นใหม่ที่มีความสามารถไม่แพ้นักดนตรีคนอื่น ๆ ปัจจุบันทำหน้าที่ควบคุมวง และ เป่าคลาริเน็ต

2. นายวุฒิศักดิ์ บันแดน เกิดเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2527 อายุ 24 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอลำปาง จังหวัดสุโขทัย มีความถนัดเรื่องดนตรีเครื่องเป่าโดยเฉพาะเครื่องเป่าคลาริเน็ต มีสายเลื้อยนักดนตรี บิดาเป็นนักดนตรีแตรวงพื้นบ้านในหมู่บ้าน เมื่อตอนเด็กๆ ได้ติดตามบิดาไปเล่นดนตรีแตรวงตามงานต่างๆ สนใจเล่นดนตรี แต่ยังไม่ได้ฝึกหัดอย่างจริงจังจนกระทั่งได้มีโอกาสมารู้จักกับนายฉลาดจึงชักชวนให้มาเล่นแตรวงด้วยจึงได้ฝึกเล่นดนตรีจนมีความชำนาญมากขึ้น เล่นดนตรีได้หลายประเภท มีความขยันและอดทนในการฝึกซ้อม นับได้ว่าเป็นนักดนตรีรุ่นใหม่ที่มีหัวใจรักดนตรีอย่างแท้จริง ปัจจุบันเล่นดนตรีแตรวงให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่าคลาริเน็ต

3. นายชวง โดยดวน เกิดเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2529 อายุ 22 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 วิชาเอกเทคโนโลยีและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นชาวอำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย นายชวง เริ่มเรียนดนตรีเมื่อตอนศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษา เริ่มจากการฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่า ยูโฟเนียมและทรัมเป็ต สามารถเล่นดนตรีเครื่องเป่าได้ทุกประเภท ระหว่างเรียนได้มีโอกาสเล่นแตรวงกับคณะครูต้อย มีรายได้พิเศษระหว่างเรียน ต่อมานายฉลาดได้ชักชวนให้มาเล่นแตรวงกับคณะเมืองเก่าบริการเพราะเป็นแตรวงในหมู่บ้านใกล้เคียงปัจจุบันเล่นแตรวงในตำแหน่ง เป่าทรัมเป็ต

4. นายเชื่อม ไส่แก้ว เกิดเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2531 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิชาเอกดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เริ่มหัดเรียนดนตรีครั้งแรกกับ ครูวินัย ทองดี ในโรงเรียนประถมประจำตำบล โดยเครื่องดนตรีชนิดแรกที่หัดเล่นคือ ทรอมโบน ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวรรคค่อนันต์ได้เรียนดนตรีกับครูเดชา เริ่มฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่า มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายประเภททั้งดนตรีไทยและสากล เป็นนักดนตรีของโรงเรียนมีโอกาสออกงานแสดงของโรงเรียน เคยไปเล่นดนตรีแสดงให้กับคณะครูเดชา มีใจรักด้านดนตรีและมุ่งมั่นที่จะศึกษาต่อด้านดนตรีเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ปัจจุบันเล่นดนตรีแสดงให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่าทรัมเป็ต

5. นายเฉลียว จ๋อนละมุน เกิดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 253 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิชาเอก วิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นชาวอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีเครื่องเป่า โดยเฉพาะแซกโซโฟน มีความสนใจเรื่องดนตรีตอนเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นนักดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียน เล่นดนตรีแสดงเพราะชอบและทำให้มีรายได้ระหว่างเรียน มีความขยันฝึกซ้อมมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเวลามีงานแสดงไม่ค่อยขาดหรือมาสาย ปัจจุบันนายเฉลียว จ๋อนละมุน เล่นดนตรีแสดงให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน

6. นายผดุง รอดบุญ เกิดเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 อายุ 18 ปี กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 วิชาเอก คอมพิวเตอร์การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นชาวอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เล่นดนตรีเพราะมีใจรัก มีความสามารถเล่นดนตรีได้หลายประเภท แต่ที่มีความถนัดก็คือเครื่องเป่าโดยเฉพาะแซกโซโฟน เป็นเด็กหนุ่มที่มีความขยันทั้งเรื่องการเรียนรู้และการเล่นดนตรี เคยไปฝึกเล่นดนตรีแสดงกับครูต้อย เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียนก็จะฝึกซ้อมดนตรีอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีความสามารถเรื่องการบันทึกโน้ตเพลง การบันทึกเสียง นับเป็นนักดนตรีแสดงรุ่นใหม่ที่เป็นแบบอย่างแก่น้องๆในวงได้ ปัจจุบันนายผดุง รอดบุญ เล่นดนตรีแสดงให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่าอัลโตแซกโซโฟน

7. นายประกอบ ขนเพชร เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 อายุ 17 ปี ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว เล่นแสดงในตำแหน่ง เป็นชาวอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย มีความรู้ความสามารถเรื่องดนตรีเครื่องเป่าเริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีด้วยตนเอง จากนั้นไปฝึกหัดเล่นดนตรีกับครูชา เป็นนักดนตรีแสดงรุ่นใหม่ที่มีความสามารถรอบด้าน เล่นได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล หลังจาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อเพราะที่บ้านมีฐานะยากจน จึงสนใจมาเล่นแสดงจากการชักชวนของนายฉลาด ปิ่นทอง ปัจจุบันเล่นดนตรีแสดงให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่าเทเนอร์แซกโซโฟน

8. นายจำลอง เกื้อนถ้ำ เกิดเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2517 อายุ 34 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นชาวอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย นายจำลอง เริ่มเรียนดนตรีจากโรงเรียนสุวรรณค์อนันต์ กับครูเดชา โดยฝึกเล่นดนตรีเครื่องเป่าเริ่มจากการเป่าทอมโบน และยูโฟเนียมจากนั้นครูผู้สอนได้เห็นในความสามารถจึงให้เป่าทรัมเป็ต หลังจากที่ยุติการศึกษาแล้ว นายจำลอง ได้เล่นดนตรีแจ๊สกับคณะครูเดชา แต่ไม่ได้เล่นประจำ จากนั้นได้มีโอกาสเล่นแจ๊สกับคณะสุนทราภรณ์ จากการชักชวนของนายันทวัช ซึ่งเป็นสมาชิกแจ๊สสุนทราภรณ์ นอกจากนี้นายจำลองยังมีความสามารถเรื่องโน้ตดนตรีและช่วยสอนดนตรีให้กับสมาชิกในวง นับเป็นนักดนตรีแจ๊สที่มีอายุมากที่สุดในวง ปัจจุบันนายจำลองเล่นดนตรีแจ๊สให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่ง เป่ายูโฟเนียม ทั้งนี้ยังเล่นดนตรีแจ๊สให้กับคณะสุนทราภรณ์อีกด้วย

9. นายไพเราะ เปี่ยมจิต เกิดเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2532 อายุ 19 ปี เป็นชาวอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยนายไพเราะเป็นนักดนตรีสายเลือดใหม่ บิดาเคยเล่นดนตรีแจ๊สมาก่อน ทำให้มีโอกาสไปงานแสดงแจ๊สกับบิดาเลยเกิดความสนใจที่อยากเล่นดนตรีแจ๊ส เมื่อเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้ฝึกเล่นดนตรีมีความสามารถในเครื่องดนตรีประกอบจังหวะโดยเฉพาะกลอง เป็นนักดนตรีวงสตริงคอมโบของโรงเรียน หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วไม่ได้ศึกษาต่อจึงหันมาเล่นดนตรีแจ๊ส ปัจจุบันเล่นดนตรีแจ๊สให้กับคณะเมืองเก่าบริการในตำแหน่งมือกลอง

10. นายสมหมาย ชุ่มชื่น เกิดวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 อายุ 21 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 วิชาเอกคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นชาวอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย สมหมายเริ่มหัดดนตรีครั้งแรกสมัยเรียนประถมศึกษาโดยเล่นกลองแต่ก็ในวงเมโรเดียนของโรงเรียน หลังจากนั้นก็เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนประจำจังหวัดและได้มีโอกาสเป็นสมาชิกวงโยธวาทิตของโรงเรียน เล่นในตำแหน่ง มือกลอง มีความสนใจดนตรีแจ๊สเพราะทำให้สมหมายมีรายได้ระหว่างเรียนด้วย ปัจจุบันเป็นสมาชิกแจ๊สสุนทราภรณ์ในตำแหน่งตีฉาบ

ตาราง 41 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของบรรณานุกรมเมืองเก่าบริการ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายฉลาด ปิ่นทอง	24	คลาริเน็ต	ธุรกิจส่วนตัว
2	นายวุฒิศักดิ์ ปันแดน	24	คลาริเน็ต	ค้าขาย
3	นายชวง โดยด่วน	22	ทรัมเป็ต	กำลังศึกษาต่อ
4	นายเชื้อม ไส้แก้ว	20	ทรัมเป็ต	กำลังศึกษาต่อ
5	นายเฉลียว จ๋อนละมุน	20	อัลโตแซกโซโฟน	กำลังศึกษาต่อ
6	นายผดุง รอดบุญ	18	อัลโตแซกโซโฟน	กำลังศึกษาต่อ
7	นายประกอบ ขนเพชร	17	เทเนอร์แซกโซโฟน	ธุรกิจส่วนตัว
8	นายจำลอง เกื้อนถ้ำ	19	ยูโฟเนียม	รับจ้างทั่วไป
9	นายไพเราะ เปี่ยมจิตร	19	กลอง	มอเตอริไซด์รับจ้าง
10	นายสมหมาย ชุ่มชื่น	21	ฉาบ	กำลังศึกษาต่อ

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นอยู่เป็นประจำมีทั้งเครื่องดนตรีที่จัดซื้อเข้ามาใหม่ และเครื่องดนตรีที่ตกทอดกันมา

ตาราง 42 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของบรรณานุกรมเมืองเก่าบริการ

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทรัมเป็ต	2	JUPITER	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
2	ยูโฟเนียม	1	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
3	คลาริเน็ต	2	SWALLOE	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
4	อัลโตแซกโซโฟน	2	JUPITER	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
5	เทเนอร์แซกโซโฟน	1	JUPITER	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
6	กลองใหญ่	1	ไม่ทราบยี่ห้อ	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก
7	ฉาบ	-	-	ร้านเครื่องดนตรี จ.พิษณุโลก

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

ก่อนการบรรเลง แตรวงคณะเมืองเก่าบริการมีธรรมเนียมการปฏิบัติที่เหมือนกันนั่นคือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางแต่ละวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจัดเตรียมให้ คือดอกไม้ ธูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยจะใช้บทไหว้ครู คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโตะ สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อ รำลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้เป็นที่ไพเราะและถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลง ตามความเหมาะสม

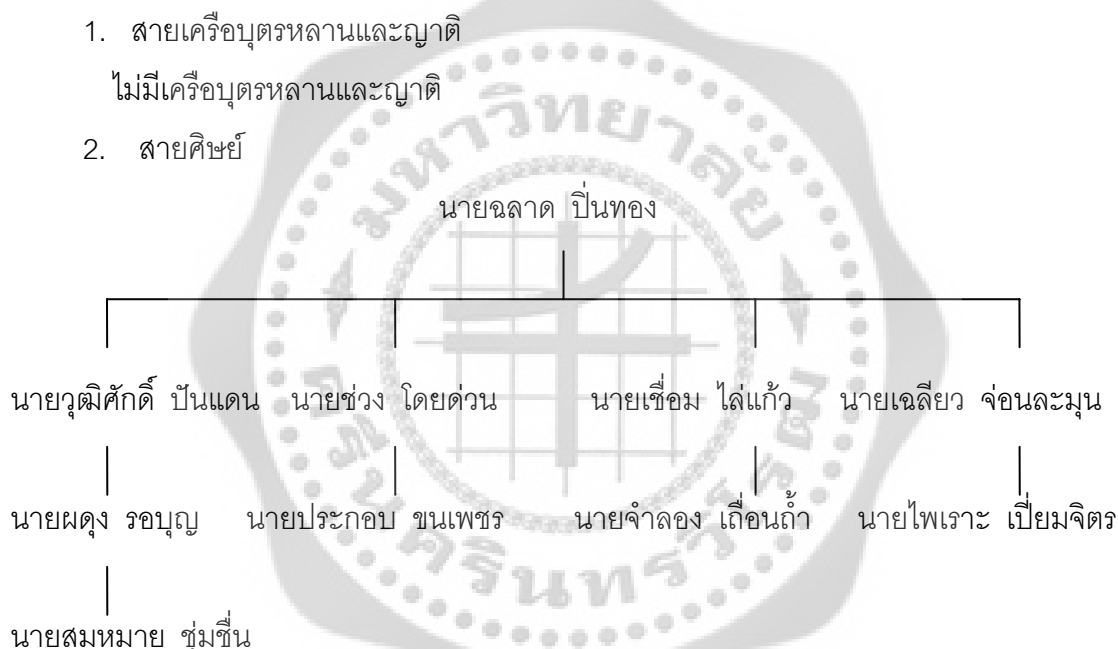
2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 25 หัวหน้าแตรวงเมืองเก่าบริการ

การสืบทอดเริ่มจากการเล่นในเครื่องหมู่ญาติโดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมาลูกหลานได้มีความสนใจในวงปี่พาทย์จนทำให้มีวงปี่พาทย์เล่นเป็นงานหลักต่อมาได้มีการพัฒนาจากวงปี่พาทย์เป็นแตรวงด้วยเหตุผลที่ว่างงานและรายได้ที่ต่ำกว่าวงปี่พาทย์เนื่องจากสมาชิกของวงมีอายุที่ต่างกันความคิดเห็นจึงไม่ค่อยสอดคล้องกันแต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาของวงเนื่องจากระบบการปกครองวงเป็นแบบพ่อลูกหรือพี่น้องทำให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแม้จะเปลี่ยนสมาชิกไปหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนงแตรวงคณะเมืองเก่าบริการ

3. บทบาทของแตรวงคณะเมืองเก่าบริการ

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

สำหรับแตรวงคณะเมืองเก่าบริการนั้น กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านของเจ้าภาพ จากนั้นจะทำการยกศพและบรรเลงเพลงถวายครุ และบรรเลงเพลงประกอบศพไปเรื่อยๆจนกว่าทางเจ้าภาพจะมากล่าวว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง สำหรับแตรวงคณะเมืองเก่าบริการนั้นจะใช้เพลงสโลว์มาร์ชขณะเดินทางจนกว่าจะนำศพไปถึงวัด จากนั้นก็ทำการบรรเลงต่อจนกว่าพระสงฆ์จะมา เมื่อพระมาสงฆ์แล้ว จะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงซึ่งเป็นเพลงเฉพาะที่ใช้ในการยกศพเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการ

ตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็มีการยื่นซองหนึ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย ขณะนี้ทางวงจะทำการเป่าแตรนอนเพื่อเป็นการไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิตด้วย การเป่าแตรนอนนั้นขึ้นอยู่กับภาระงานระหว่างพิธีกรประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลงส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

ส่วนในกรณีที่เจ้าภาพได้ทำการตั้งศพไว้ที่วัดแล้ว ทางวงจะเดินทางไปที่วัดเลย หลังจากนั้นจะทำการยกครุเพื่อความเป็นสิริมงคลและต่อด้วยการบรรเลงเพลงถวายครุ และจะทำการบรรเลงเพลงธรรณีกรรแสงหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าพระสงฆ์จะมา และหลังจากนี้ลักษณะการบรรเลงจะเหมือนกับกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

แตรวงคณะเมืองเก่าบริการเป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชนาคเพราะมีความพร้อม โดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครุก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครุโดยจะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัย นิยมต่างๆ หรือเพลงลูกทุ่ง เพื่อเอาใจแม่ครัวที่กำลังทำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง โดยเน้นเพียงความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน ซึ่งเพลงส่วนใหญ่ที่บรรเลงจะเป็นเพลงจังหวะรำวงหรือชะชะช่า แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอบทำขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอบทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอบทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเพลงเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหมอบทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แต่ทรงจะบรรเลงแห่แห่นออยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทาน แต่ทรงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครั้นครองหรือเพลงลูกทุ่งที่มีจังหวะเร็ว เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูนาคเข้าโบสถ์แล้ว แต่ทรงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแต่ทรง

4. บทเพลงของแต่ทรงเมืองเก่าบริการ

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแต่ทรงเมืองเก่าบริการ

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงเต้ยโขง, เพลงปู้ไข่ไก่หลง, เพลงดาวพระศุกร์, เพลงทะเลบัว,
เพลงมยุราภิรมย์, เพลงม้าย่อง, เพลงสาวทรานซิสเตอร์

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงธรรณีกรรแสง, เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ, เพลงมอญร้องไห้, เพลงดาวทอง,
เพลงมอญขว้างดาบ

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแต่ทรงเมืองเก่าบริการ

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 43 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแต่ทรงเมืองเก่าบริการ

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงเต้ยโขง	เพลงเพลงทะเลบัว
เพลงมยุราภิรมย์	เพลงม้าย่อง
เพลงดาวพระศุกร์	เพลงปู้ไข่ไก่หลง
	เพลงสาวทรานซิสเตอร์

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 44 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงเมืองเก่าบริการ

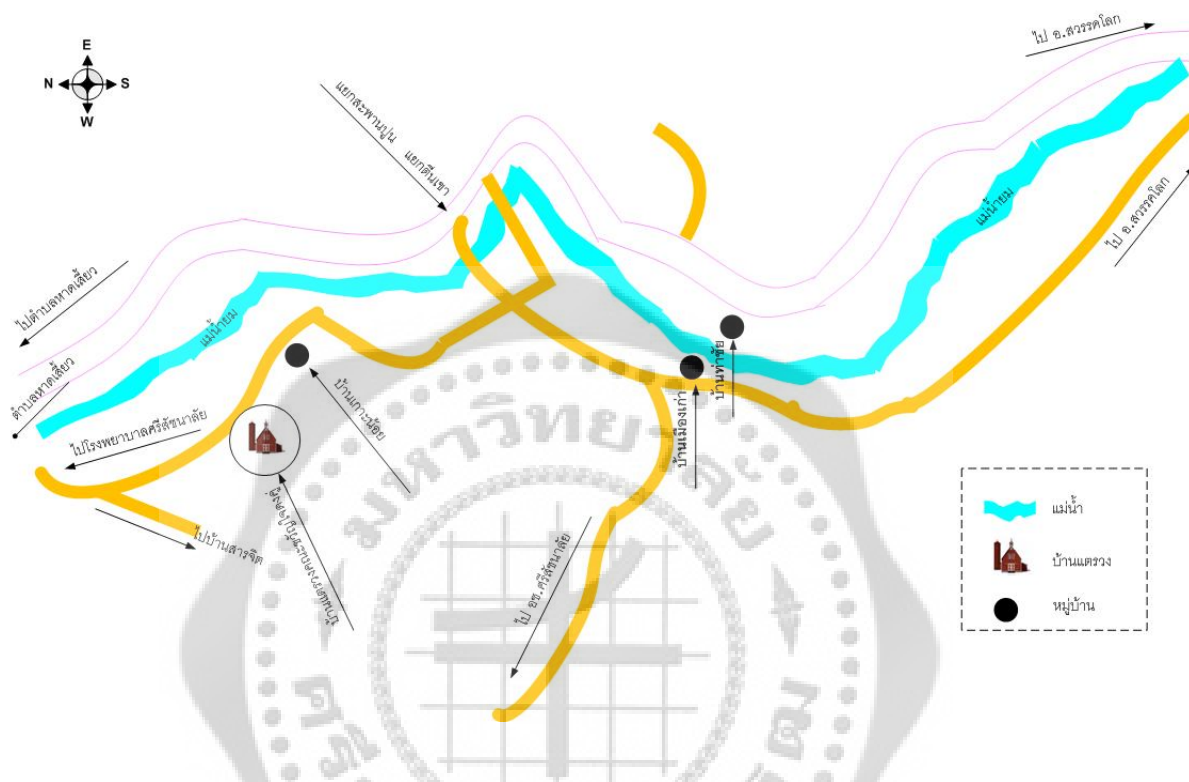
เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินทางจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงดาวทอง เพลงธรณีกรรแสง	เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ	เพลงมอญขำว่างดาบ เพลงมอญร้องไห้

ตรวจคนชะวัญใจคงคู่

1. ประวัติตรวจคนชะวัญใจคงคู่

ปัจจุบันตรวจคนชะวัญใจคงคู่ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 12/2 หมู่ 4 ตำบลเมืองเจดียง อำเภอศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์

ภาพประกอบ 26 แผนที่การเดินทางไปบ้านตรวจชะวัญใจคงคู่

ตรวจคนชะวัญใจคงคู่เป็นคณะตรวจที่มีขนาดใหญ่มีนักดนตรีจำนวนมาก ผู้ก่อตั้งคณะตรวจ คือ นายกลม บัวมั่งขัง มีความสนใจดนตรีด้านตรวจ และอยากมีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้พิเศษในการเลี้ยงครอบครัวจึงได้ให้ นายสมาน บัวมั่งขัง ซึ่งเป็นบุตรชายรับสมัครหาลูกวงหรือผู้ที่สนใจจะเรียนดนตรีตรวจโดยเริ่มจากเครือญาติและเพื่อนบ้าน โดยที่นายกลมได้จ้างครูดนตรีตรวจมาจากจังหวัดอุดรธานี คือ ครูน้อย ภูโต มาช่วยสอนสมาชิกในวงที่สนใจจะเล่นตรวจ ครูน้อยมีหลักการสอนง่ายๆ ก็คือ สอนแบบตัวต่อตัวทีละเครื่องจนกว่าจะเป่าได้และสามารถรับงานเล่นตรวจได้ สมาชิกในวงมีความสามารถเล่นดนตรีได้ตามที่นายกลมต้องการจึงได้จัดตั้งเป็นตรวจอย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น ต่อมานายกลมได้เสียชีวิตลง นายสมาน บัวมั่งขัง จึงได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าวงและสืบทอดตรวจชะวัญใจคงคู่

แตรววงขวัญใจคงคู่เป็นแตรววงที่มีการปรับวงที่ถูกต้องจึงทำให้สมาชิกในวงเล่นได้ดีมีประสบการณ์มาก อีกทั้งสมาชิกในวงก็เป็นเครือข่ายกันเติบโตมาด้วยกันจึงง่ายต่อการรวมวง เพลงที่นำมาเล่นก็มีลูกเล่นและเป็นเพลงใหม่ๆ ทำให้แตรววงคณะนี้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในชุมชนละแวกนั้น มีงานและรายได้มากมายให้กับสมาชิกในวง นับได้ว่าเป็นคณะแตรววงที่มีความรู้ความสามารถไม่แพ้วงอื่นๆ ในแถบนั้น

สมาชิกชาวคณะแตรววงขวัญใจคงคู่มีลักษณะเด่น คือ จะเป็นวัยผู้ใหญ่ทั้งสิ้นมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว เล่นแตรววงเป็นอาชีพเสริม มีสมาชิกในวงดังนี้

1. นายสมาน บัวมั่งซัง อายุ 40 ปี อาชีพ เกษตรกร ทำหน้าที่ควบคุมวง
2. นายแสง อยู่น้อย อายุ 35 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าอัลโตแซกโซโฟน
3. นายทา มาวัลย์ อายุ 38 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าทอมโบน
4. นายแทน มาวัลย์ อายุ 42 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าทรัมเป็ต
5. นายแดง เต็มจิว อายุ 45 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าทรัมเป็ต
6. นายภิรมย์ เรือนคำ อายุ 48 ปี อาชีพ ค้าขาย เป่าอัลโตแซกโซโฟน
7. นายเงิน อินนุ่ม อายุ 41 ปี อาชีพ รับจ้าง เป่าเทนเนอร์แซกโซโฟน
8. นายบุญเรือง ดั่งดี อายุ 36 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าทรัมเป็ต
9. นายจำรัส อยู่น้อย อายุ 37 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าทรัมเป็ต
10. นายลี เจียมกลิ่น อายุ 39 ปี อาชีพค้าขาย เป่าทรัมเป็ต
11. นายถนัด เทียนหอม อายุ 38 ปี อาชีพรับจ้าง เป่าทอมโบน
12. นายภิรณ บุญมะระ อายุ 45 ปี อาชีพค้าขาย เป่าทรัมเป็ต
13. นายไพโร เทียนหอม อายุ 40 ปี อาชีพ เกษตรกร เป่าอัลโตแซกโซโฟน
14. นายตัน อยู่น้อย อายุ 48 ปี อาชีพเกษตรกร ตีกลอง
15. นายปรีชา ปวงรัช อายุ 42 ปี อาชีพเกษตรกร ตีฉาบ

2. สภาพทั่วไปของแตรววงขวัญใจคงคู่

2.1 นักดนตรี

นักดนตรีแตรววงขวัญใจคงคู่ ส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีที่ฝึกและเรียนดนตรีจากประสบการณ์จริงมากกว่าเรียนทฤษฎี เนื่องจากนักดนตรีทุกคนมีอาชีพหลักกันอยู่แล้ว แต่ด้วยความชื่นชอบทางด้านดนตรีและต้องการมีรายได้เสริมจึงได้รวมตัวกันฝึกแตรววง โดยที่นายกลมได้จ้างครูดนตรีแตรววงมาจากจังหวัดอุดรดิตต์ คือ ครูน้อย ภูโต มาช่วยสอนสมาชิกในวงที่สนใจจะเล่นดนตรี

ตรวจ มีสมาชิกในวงทั้งหมด 15 คน ดังนี้

1. นายสมาน บัวมั่งซัง มีอายุ 40 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย นายสมาน บัวมั่งซัง เป็นบุตรชายของนายกลม บัวมั่งซัง ผู้ก่อตั้งคณะตรวจขวัญใจดวงคู่สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายสมาน บัวมั่งซัง ทำหน้าที่ในการควบคุมวง

2. นายแสง อยู่น้อย อายุ 35 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายสมาน บัวมั่งซัง สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายแสง อยู่น้อย ทำหน้าที่ในการเป่าอัลโตแซกโซโฟน

3. นายทา มาวัลย์ อายุ 38 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นศิษย์ของนายสมาน บัวมั่งซัง สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายทา มาวัลย์ ทำหน้าที่ในการเป่าท롬โบน

4. นายแทน มาวัลย์ อายุ 42 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นศิษย์ของนายสมาน บัวมั่งซัง สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นายแทน มาวัลย์ ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเป็ต

5. นายแดง เต็มจิว อายุ 45 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นศิษย์ของนายสมาน บัวมั่งซัง สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นายแดง เต็มจิว ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเป็ต

6. นายภิรมย์ เรือนคำ อายุ 48 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพค้าขาย นายแสง อยู่น้อย สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้น นายภิรมย์ เรือนคำ ทำหน้าที่ในการเป่าอัลโตแซกโซโฟน

7. นายเงิน อินนุ่ม อายุ 41 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ รับจ้าง และเป็นศิษย์ของนายทา มาวัลย์ สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายเงิน อินนุ่ม ทำหน้าที่ในการเป่าเทเนอร์แซกโซโฟน

8. นายบุญเรือง ดั่งดี อายุ 36 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ เกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายแทน มาวัลย์ สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายบุญเรือง ดั่งดี ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเป็ต

9. นายจรัส อยู่น้อย อายุ 37 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ เกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายแดง เต็มจิว สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้นนายจรัส อยู่น้อย ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเป็ต

10. นายลิ เจียมก๊กมิ่ง อายุ 39 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นศิษย์ของนายภิรมย์ เรืองคำ สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้น ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเบ็ด

11. นายถนัด เทียนหอม อายุ 38 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพรับจ้าง นายเงิน อินนุ่ม สำหรับหน้าที่ในวงขวัญใจดวงคู่ นั้น ทำหน้าที่ในการเป่าทรมโบน

12. นายภิรณ บุญมะระ อายุ 45 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นศิษย์ของนายจรัส อยู่น้อย ทำหน้าที่ในการเป่าทรมเบ็ด

13. นายไพโร เทียนหอม อายุ 40 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพ เกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายถนัด เทียนหอม ผู้เป็นพี่ชาย ทำหน้าที่ในการเป่า อัลโตแซกโซโฟน

14. นายตัน อยู่น้อย อายุ 48 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายลิ เจียมก๊กมิ่ง ทำหน้าที่ในการตีกลอง

15. นายปรีชา ปวงรัช อายุ 42 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบอาชีพเกษตรกร และเป็นศิษย์ของนายบุญเรือง ดั่งดี ทำหน้าที่ในการตีฉาบ

ตาราง 45 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของบรรณาคณะขวัญใจดวงคู่

	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายสมาน บัวมังซัง (ผู้ควบคุมวง)	40	หับหน้าวง	เกษตรกร
2	นายแสง อยู่น้อย	35	อัลโตแซกโซโฟน	เกษตรกร
3	นายทา มาวัลย์	38	ทรอมโบน	เกษตรกร
4	นายแทน มาวัลย์	42	ทรมเป็ต	เกษตรกร
5	นายแดง เต็มจิว	45	ทรมเป็ต	เกษตรกร
6	นายภิรมย์ เรือนคำ	48	อัลโตแซกโซโฟน	ค้าขาย
7	นายเงิน อินนุ่ม	41	เทนเนอร์แซกโซโฟน	รับจ้าง
8	นายบุญเรือง ดั่งดี	38	ทรมเป็ต	เกษตรกร
9	นายจำรัส อยู่น้อย	37	ทรมเป็ต	เกษตรกร
10	นายลี เจียมกลิม	39	ทรมเป็ต	ค้าขาย
11	นายถนัด เทียนหอม	38	ทรอมโบน	รับจ้าง
12	นายภิรุณ บุญมะระะ	45	ทรมเป็ต	ค้าขาย
13	นายไพโร เทียนหอม	40	อัลโตแซกโซโฟน	เกษตรกร
14	นายตัน อยู่น้อย	48	ตีกลอง	เกษตรกร
15	นายปรีชา ปวงรัช	42	ตีฉาบ	เกษตรกร

2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในบรรณาคณะขวัญใจดวงคู่ เป็นเครื่องดนตรีที่นักดนตรีทุกคนมีเป็นของตัวเอง นักดนตรีบางคนก็ซื้อจากร้านขายเครื่องดนตรีประจำจังหวัด แต่นักดนตรีบางคนก็ซื้อเครื่องดนตรีต่อจากเพื่อนนักดนตรีด้วยกัน และนายกมลก็ได้ซื้อมาเพิ่มอีกและซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุดให้กลับมาใช้ได้ใหม่อีกครั้ง

ตาราง 46 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของแตรวงขวัญใจดงคู่

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	ทอมนโบน	2	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
2	ทรมเป็ต	6	YAMAHA	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.สุโขทัย
3	อัลโตแซ็กโซโฟน	3	KINGSTONE	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.สุโขทัย
4	ฉาบ	1	JUPITER	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
5	เทเนอร์แซ็กโซโฟน	1	KINGSTONE	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.สุโขทัย
6	กลอง	1	PEARL	ร้านขายเครื่องดนตรี จ.สุโขทัย

2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

พิธีกรรมก่อนบรรเลงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของนักดนตรี เพราะจะต้องมีการไหว้ครูหรือเรียกว่าการยกครู จุดมุ่งหมายของการยกครูก่อนการบรรเลงนั้นมีเพื่อ

1. เป็นการรักษาระบบนิเวศของดนตรีที่ดั้งเดิมเอาไว้
2. เพื่อให้สมาชิกในวงได้ระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนและได้ถ่ายทอดวิชาการดนตรี
3. เพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรเลงดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพมีความไพเราะและเป็นที่ชื่นชอบของเจ้าของงาน

ก่อนการบรรเลง แตรวงคณะขวัญใจดงคู่มีธรรมเนียมการปฏิบัติคือ จะต้องมีการยกครู หรือนูชาครู โดยทางวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องยกครูแล้วให้เจ้าภาพจัดเตรียมให้ คือ ดอกไม้ธูปเทียน เงิน 12 บาท เหล้า บุหรี่ และปลาแห้ง ซึ่งเครื่องยกครูของคณะขวัญใจดงคู่จะแตกต่างจากคณะอื่นๆ คือมีปลาแห้งเพิ่มมา ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวง วงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าววบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อรำลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงคุณครูที่ได้สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้มีความไพเราะและเป็นที่ถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลง ตาม ความเหมาะสม

2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 27 หัวหน้าแตรวงขวัญใจคงคู่

การสืบทอดเริ่มจากการเล่นในเครื่องดนตรีโดยเริ่มจากสมาชิกเพียงไม่กี่คนต่อมาลูกหลานได้ให้ความสนใจในวงปี่พาทย์จนทำให้มีวงปี่พาทย์เล่นเป็นงานหลักต่อมาได้มีการพัฒนาจากวงปี่พาทย์เป็นแตรวงด้วยเหตุผลที่ว่างานและรายได้ที่ได้รับดีกว่าวงปี่พาทย์ เนื่องจากสมาชิกของวงมีอายุที่ต่างกันความคิดเห็นจึงไม่ค่อยสอดคล้องกันเท่าที่ควรนักแต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่สำหรับวงเพราะมีระบบการจัดการวงที่ดีมีลักษณะแบบพ่อปกครองลูกหรือพี่น้องทำให้สมาชิกในวงมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแม้จะเปลี่ยนสมาชิกในวงมาหลายรุ่นแล้วก็ตาม

แผนภูมิแบบแขนง วงขวัญใจดงคู่

1. สายเครื่องบุตรหลานและญาติ
ไม่มีเครื่องบุตรหลานและญาติ
2. สายศิษย์

3. บทบาทของแตรวงขวัญใจดงคู่

3.1 ขั้นตอนการบรรเลงในงานอวมงคล

แตรวงขวัญใจดงคู่ กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางมาที่บ้านเจ้าภาพ และทำการยกครุ หลังจากนั้นจะทำการบรรเลงเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพ จะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด แตรวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งเพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงสโลว์มาร์ช จนกว่าจะนำศพไปถึงวัด และจะทำการบรรเลง ไปเรื่อยๆ จนกว่าพระสงฆ์จะมาถึง เมื่อพระสงฆ์มาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงยกศพซึ่งเป็นเพลงที่ใช้เฉพาะในการเคลื่อนย้ายศพ ลงจากศาลา เพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้ว เจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิต ถึงตอนนี้ก็จะมีการยื่นสงบนิ่งเพื่อเป็นการไว้อาลัย สำหรับวงนี้นั้นจะทำการเป่าแตรนอนในช่วงที่ทำการสงบนิ่งเพื่อไว้อาลัยทุกงาน จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่ เพลงที่ใช้บรรเลงจะใช้เพลงธรณีกรรมแสง จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธี ประชุมเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่วัด ทางวงก็จะทำการเดินทางไปวัดและทำการยกครูต่อจากนั้นจะบรรเลงเพลงยกครูและเพลงประกอบศพหรือเพลงจำพวกเพลงมอญไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีการทำพิธีสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์มาถึงจะทำการบรรเลงรับพระและหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว ลักษณะของขั้นตอนการบรรเลงแตรวงจะเหมือนกันกับกรณีแรก

3.2 ขั้นตอนการบรรเลงในงานมงคล

แตรวงคณะขวัญใจคงคู่เป็นอีกหนึ่งวงที่สามารถรับงานบวชนาคเพราะมีความพร้อมทั้งทางด้านเครื่องดนตรี ผู้เล่นและเพลงที่ใช้บรรเลงมีความหลากหลาย โดยขั้นตอนพิธีการก่อนการบรรเลงจะเหมือนกับการแห่ศพคือมีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม ส่วนใหญ่จะเล่นเพลงที่มีจังหวะรำวงหรือจังหวะชะชะช่า และเพลงลูกทุ่งที่มีจังหวะสนุกสนาน เพื่อเอาใจแม่ครัวที่เตรียมอาหารและจะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง โดยส่วนใหญ่เน้นความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพ หรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงศพขนาด โดยจะบรรเลงเพลงชุดเขมรทั้งหมด และจบด้วยเพลงเขมรโพธิ์สัตว์ โดยช่วงที่ผู้มาร่วมงานอาบน้ำล้างขัน ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อยๆ แต่จะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหม่อมทำขวัญนำไปตบไปตีบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลงเมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาล้อมวงกันรอบๆ บายศรี หม่อมทำขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หม่อมทำขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ บางครั้งหม่อมทำขวัญจะร้องเพลงที่เป็นทำนองเพลงลูกทุ่งที่มีมาอยู่แล้ว แต่เพียงแค่เปลี่ยนเนื้อหาในเพลงใหม่ให้เข้ากับพิธีเพียงเท่านั้น และในการขับร้องนั้นดนตรีต้องเล่นตามเสียงของหม่อมทำขวัญ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้ โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหม่อมทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่หน้าไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหนะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสิมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถ คือการเดินทางนอกเขตสิมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่แห่นอนอยู่หน้านาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครื้นเครง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

4. บทเพลงของแตรวงขวัญใจดังคู่

4.1 การรวบรวมโน้ตเพลงของแตรวงขวัญใจดังคู่

เพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ งานมงคลและงานอวมงคล

1) โน้ตเพลงงานมงคลได้แก่ เพลง

เพลงกราวตะลุง, เพลงนาคราชชั้นเดียว, เพลงสาวขอนแก่น, เพลงลาวจ้อย,
เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย, เพลงลาวกระแซ, เพลงพม่ากลองยาว, เพลงมยุราภิรมย์

2) โน้ตเพลงงานอวมงคลได้แก่ เพลง

เพลงเยอรมันแตกทัพ, เพลงนางหงส์, เพลงมอญขว้างดาบ, เพลงพญาโศก,
เพลงพม่าแปลง

4.2 การจัดประเภทบทเพลงของแตรวงขวัญใจดังคู่

ประเภทของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) งานมงคลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- เพลงขณะนั่งบรรเลง
- เพลงขณะเดินแห่

ตาราง 47 เพลงที่ใช้ในงานมงคลของแตรวงขวัญใจดังคู่

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
เพลงนาคราชชั้นเดียว	เพลงกราวตะลุง
เพลงลาวจ้อย	เพลงนาคราชชั้นเดียว
เพลงกราวตะลุง	เพลงสาวขอนแก่น
เพลงมยุราภิรมย์	เพลงพม่ากลองยาว
	เพลงลาวจ้อย
	เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย
	เพลงลาวกระแซ

2) งานอวมงคลแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

- เพลงที่ใช้นั่งบรรเลง
- เพลงที่ใช้บรรเลงขณะเดินทางไปวัด
- เพลงที่ใช้ขณะยกศพวนรอบเมรุ

ตาราง 48 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคลของแตรวงขวัญใจดังคู่

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
เพลงนางหงส์	เพลงเยอรมันแตกทัพ	เพลงพญาโศก
เพลงมอญขำว่างดาบ	เพลงพญาโศก เพลงพม่าแปลง	เพลงมอญขำว่างดาบ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แตรวงชาวบ้าน ในจังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามกระบวนการมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาวิจัยทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ศึกษาและข้อมูลบุคคล วิธีการดำเนินศึกษาข้อมูล การจำแนกและจัดทำข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูลในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเช่น บุคคลที่ความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย มีการบันทึกข้อมูลเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องชัดเจนเอื้อประโยชน์ต่อการวิจัย การวิจัยเรื่องแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ

1. ศึกษาประวัติสภาพและบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย
2. ศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

สรุปผลการศึกษา ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติ สภาพและบทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย

1.1 ประวัติแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

ประวัติแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย จัดแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ตามความรู้ความสามารถ และความถนัดขั้นพื้นฐาน ได้แก่กลุ่มแตรวงชาวบ้านที่ฝึกเรียนรู้แตรวงแต่เริ่มแรก และกลุ่มแตรวงชาวบ้านที่แตกแขนงเพิ่มเติมมาจากวงปี่พาทย์ อีกกลุ่มหนึ่ง สำหรับกลุ่มแตรวงชาวบ้านที่ฝึกเรียนรู้แตรวงแต่เริ่มแรก มีวิธีการเรียนรู้แตรวงได้ถึงสามกระบวนการ นั่นคือ การเรียนรู้จากแตรวงทหารซึ่งคาดว่าเกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นปกครองอันเป็นผลมาจากการใช้ระบบทหารนำหน้าการเมืองในสมัยหนึ่ง เมื่อผู้นำชุมชนในระดับล่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำในระดับสูงของจังหวัดได้แก่ ข้าราชการการปกครองได้รับฟังเพลงแตรวงแล้วชอบใจในความแปลกใหม่ประกอบกับอุปนิสัยในการทำตามอย่างผู้นำของคนไทย ความต้องการใช้แตรวงประกอบพิธีกรรมในชีวิตได้รับความนิยมมากขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยกระดับสถานะทางสังคม การเรียนรู้จากครูสอนแตรวงจากจังหวัดใกล้เคียงซึ่งต้องว่าจ้างให้มาทำการสอนเป็นรายปีโดยจะได้รับค่าจ้างเมื่อผู้เรียนเล่นแตรวงได้ตามเป่าประสงค์ที่ผู้เรียนกำหนดกระบวนการหนึ่ง และวิธีสุดท้ายคือการเรียนรู้โดยตรงจากครูดนตรีแตรวงผู้เป็นข้าราชการครูโดยตรงภายในจังหวัดสุโขทัย กระบวนการหนึ่ง เมื่อความต้องการใช้แตรวงในท้องถิ่นเพิ่มจำนวนมากขึ้น วงปี่พาทย์ในท้องถิ่นย่อมต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในความอยู่รอดของปากท้องโดยเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในการบรรเลงแตรวง

ตอบสนองความต้องการของเจ้าภาพซึ่งเป็นคนภายในท้องถิ่นนั้น จึงมีผลให้กลุ่มตรวจชาวบ้านที่แตกแขนงเพิ่มเติมมาจากวงปีพาทย์ ถือกำเนิดขึ้นมา ตรวจแต่ละแขนงจะมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกันออกไป

โดยที่ส่วนใหญ่เกิดมาจากความรักในดนตรีเป็นหลัก โดยที่กลุ่มตรวจชาวบ้านที่ฝึกเรียนรู้ตรวจแต่เริ่มแรก จะใช้วิธีการฝึกฝนด้วยตนเองเป็นหลัก ผ่านการสืบทอดมาจากสายเครือญาติบอกต่อกันมาแควความรักในการเล่นของแต่ละบุคคลหลายๆฝ่ายหลายๆคนมารวมตัวกันและเกิดเป็นวงขึ้นมา และกลุ่มตรวจชาวบ้านที่แตกแขนงเพิ่มเติมมาจากวงปีพาทย์ ส่วนตรวจที่แตกแขนงมาจากวงปีพาทย์ เกิดจากความต้องการในการขยายการประกอบอาชีพของตนเองให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งงานส่วนใหญ่นิยมใช้ตรวจบรรเลง อีกทั้งชาวบ้านมีนิสัยรักสนุกชอบเพลงแนวครึกครื้นจึงมีการจัดหาเครื่องดนตรีและทำการฝึกการบรรเลงจนเกิดเป็นวงออกมารับใช้ประชาชน วิธีการฝึกฝนในช่วงแรกทหารเป็นผู้จัดหาเครื่องดนตรีและสอนให้เป็นหลัก นอกจากนี้แล้วหัวหน้าวงดนตรีบางคนก็มีความรู้ความสามารถในด้านดนตรีตรวจอยู่แล้ว บางวงจึงสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและครบวงจรมากขึ้นเช่น ตรวจราชธานี เป็นต้น

1.2 สภาพทั่วไปของตรวจในจังหวัดสุโขทัย

1.2.1 นักดนตรี

จากการศึกษาพบว่า ตรวจในจังหวัดสุโขทัย โดยเฉลี่ยจะมีนักดนตรีประมาณ 7-11 คน ศึกษาเรียนรู้วิชาชีพจากประสบการณ์ การแสดงมากกว่าการศึกษาแล้วเรียนทางทฤษฎี กล่าวคือเน้นทักษะการแสดงเป็นหลัก นักดนตรีในวงส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักของตนอยู่แล้ว แต่อาศัยอาชีพตรวจชาวบ้านเป็นอาชีพเสริม หารายได้พิเศษให้ในช่วงฤดูงานบวช คือประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนกรกฎาคม (ตั้งแต่ออกพรรษาถึงเข้าพรรษา) ดังปรากฏการตามตาราง

ตาราง 49 แสดงอาชีพหลักของนักดนตรีแถววงในจังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	อาชีพ	จำนวน
1	เกษตรกร	17 คน
2	ค้าขาย	21 คน
3	รับจ้าง	14 คน
4	กำลังศึกษา	28 คน
5	ธุรกิจส่วนตัว	15 คน
6	รับราชการ	6 คน
7	ลิเก	2 คน
8	ชาวนา	4 คน

1.2.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้กับแถววงในจังหวัดสุโขทัยจากการศึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องลม (Wind Instruments) และ เครื่องประกอบจังหวะ (Percussions Instruments) เครื่องดนตรีแถววงในระยะแรกๆมีดังนี้

1.2.2.1 เครื่องลมได้แก่

- คาลิเนต
- แซ็กโซโฟน
- ทรัมเบ็ต
- ทรอมโบน
- บาริโตน
- ยูโฟเนียม

1.2.2.2 เครื่องประกอบจังหวะ

- กลอง
- ฉาบ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าเครื่องดนตรีแถววงในแต่ละวงจะมีโดยประมาณ 10 – 15 ชิ้น ส่วนเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ และกรับ แต่ละคณะจะใช้เหมือนกันหมด ในขณะที่นั่งบรรเลงเพลงไทยเดิม

ตาราง 50 แสดงจำนวนเครื่องดนตรีในจังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	เครื่องดนตรี	จำนวน
1	คลาริเน็ต	16
2	ทรัมเป็ต	20
3	อัลโตแซกโซโฟน	5
4	ยูโฟเนียม	8
5	เทเนอร์แซกโซโฟน	5
6	กลองใหญ่	12
7	ฉาบ	6
8	ทอมโบน	5
9	บาริโทน	14

1.2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

พิธีกรรมก่อนการบรรเลงของแถววงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยมีความวัฒนธรรมทางตรงวงที่เหมือนกัน คือ ก่อนการบรรเลงในแต่ละครั้งของแถววงจะต้องมีการไหว้ครูเพื่อจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการรักษาธรรมเนียมของดนตรีที่ดั้งเดิมเอาไว้
2. เพื่อให้สมาชิกในวงได้นึกถึงคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนและได้ถ่ายทอดวิชาการดนตรี
3. เพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรเลงดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยืนชอบของเจ้าของงาน

ก่อนการบรรเลง แถววงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยมีธรรมเนียมในการปฏิบัติที่เหมือนกันคือ จะต้องมีการยกครู หรือบูชาครู โดยทางแต่ละวงจะเป็นคนกำหนดเครื่องบูชาครูแล้วให้เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมให้ คือ ดอกไม้ รูป เทียน เงิน 12 บาท เหล้า และ บุหรี่ ซึ่งมีบางวงที่ใช้เครื่องกำนลที่ต่างออกไปจากนี้เช่นแถววงขวัญใจคงคู่ (ใช้ดอกไม้รูปเทียน เงิน 12 บาท เหล้า บุหรี่ และปลาอย่าง) ผู้ที่เป็นตัวแทนประจำวงหรือผู้อาวุโสประจำวง วงจะนำของดังกล่าวใส่พานและจะเป็นผู้ยกครู โดยการจุดธูปวางที่ข้างพาน รินเหล้าใส่แก้ว แล้วจุดเทียนใส่ไว้ในแก้วเหล้า โดยบทไหว้ครูของแต่ละคณะจะมีความคล้ายคลึงกัน คือ ตั้งนะโม 3 จบ ดังนี้ “นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” (3 จบ) จากนั้นจะกล่าวบริกรรมคาถา โดยมีเนื้อหาเพื่อ รำลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รำลึกถึงครูที่สั่งสอน โดยบอกครูว่าเมื่อบรรเลงแล้วขอให้เป็นที่ไพเราะและถูกใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง หลังจากนั้นก็จะเล่นเพลงสำหรับถวายครู 1 – 2 เพลงตามความเหมาะสม

1.2.4 การสืบทอด

จากการศึกษาพบว่าแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยมีการสืบทอดกันมาหลายรุ่นอย่างต่อเนื่อง แต่ละครณะมีความเข้มแข็งในการการสืบทอดด้านดนตรีแตรวงให้คนในครอบครัวและบุคคลที่สนใจ โดยทั่วไปแบ่งการสืบทอดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สืบทอดทางสายเลือดและญาติ อีกลักษณะหนึ่งเป็นการสืบทอดทางสายศิษย์ นอกจากนี้ยังมีบางคณะที่ไม่มีมีการสืบทอดทางเครือญาติจะมีก็แต่เฉพาะทางสายศิษย์เท่านั้น อย่างไรก็ตามแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยยังคงยึดอาชีพนี้ต่อไปและถ่ายทอดให้แก่บุตรหลานและผู้สนใจเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการบรรเลงดนตรีแขนงนี้ไม่ให้สูญหาย สรุปได้ว่าแตรวงทุกคณะยังคงมีการสืบทอดต่อไปในอนาคต

1.3 บทบาทของแตรวงในจังหวัดสุโขทัย

1.3.1 ขั้นตอนการบรรเลงงานมงคล

ขั้นตอนการบรรเลงงานมงคลจะเหมือนกับการบรรเลงในงานอวมงคล คือ มีการยกครูก่อน จากนั้นจะบรรเลงเริ่มต้นที่เพลงถวายครูโดยส่วนใหญ่จะใช้เพลงมาร์ชในการบรรเลงเปิดวงตามด้วยบทเพลงสนุกสนานร่วมสมัยนิยม เพื่อเอาใจแม่ครัวที่จะนำอาหารมาให้ โดยการบรรเลงนั้นจะไม่มีแบบแผนในการบรรเลง เน้นความสนุกสนานเป็นหลักหรืออาจจะบรรเลงเพลงตามคำขอของทางเจ้าภาพหรือจากแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนก็ต่อเมื่อพิธีปลงผมนาคโดยช่วงผู้ที่มาร่วมงานอาบน้ำลงขมิ้น ดินสอพองให้นาค แตรวงจะเร่งจังหวะเร็วและลงจบ จากนั้นจะบรรเลงเพลงสนุกสนานไปเรื่อย ๆ แตรวงจะเริ่มบรรเลงเพลงตามแบบแผนอีกครั้งก็ต่อเมื่อพิธีทำขวัญนาค โดยแตรวงจะเป่าเพลงมหาฤกษ์เป็นสัญญาณเริ่มต้นพิธี โดยสังเกตว่าหมอขวัญนำไปตองไปติดบนบายศรีเมื่อใดจึงจะบรรเลงเพลง เมื่อชาวบ้านและญาติได้ยินเสียงแตรวงบรรเลงก็จะเข้ามาร่วมวงกันรอบ ๆ บายศรี หมอขวัญจึงเริ่มทำพิธีโดยมีแตรวงบรรเลงรับร้อง โดยในการขับร้องนี้หมอขวัญมักจะแต่งเนื้อร้องใหม่ให้เข้ากับพิธีแต่ยังคงทำนองเดิมไว้ แตรวงจึงจำเป็นต้องบรรเลงรับและส่งร้องให้ได้โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบ คือต้องคอยจับเสียงร้องของหมอทำขวัญให้ดี เพื่อจะได้บรรเลงให้ตรงกับเสียงร้อง

หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วการแห่ นาคไปวัดเป็นขั้นตอนอีกขั้นตอนหนึ่งที่แตรวงจะต้องรับหน้าที่หนัก เพราะในช่วงนี้จะต้องบรรเลงเพลงสนุกสนานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานตลอดเส้นทางที่เดินแห่ หรือบางครั้งอาจใช้พาหะ

เมื่อนาคแห่มาถึงพระอุโบสถ จะทำพิธีการวันทาสีมา ในเวลานี้จะมีการเวียนรอบพระอุโบสถคือการเดินนอกเขตสีมาเวียนไปทางขวา 3 รอบ แตรวงจะแห่แห่นอนอยู่บนานาคเสมอ โดยก่อนที่นาคจะเข้าโบสถ์จะต้องมีการหว่านทานหรือโปรยทาน แตรวงจะบรรเลงเพลงสนุกสนานครื้นเครง เมื่อเห็นว่าเสร็จสิ้นพิธีหว่านทานหรือจูงนาคเข้าโบสถ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเชิด เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่ของแตรวง

1.3.2 ขั้นตอนการบรรเลงงานอวมงคล

การบรรเลงในงานอวมงคลนั้น กรณีที่เจ้าภาพได้จัดตั้งศพไว้ที่บ้านทางวงก็จะเดินทางไปที่บ้านเจ้าภาพ เมื่อไปถึงแล้วจะทำกรยกครูและบรรเลงเพลงถวายครู จากนั้นจะบรรเลงไปเรื่อยๆ จนกว่าทางเจ้าภาพจะเข้ามาบอกว่าจะมีการเคลื่อนศพไปวัด ทางวงก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเตรียมตัวในเรื่องของการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงที่ใช้ขณะเดินทางไปวัดจะใช้เพลงวอลซ์หรืออาจจะเป็นธรณีกรรแสงหรือเพลงอื่นๆซึ่งแต่ละวงจะมีเพลงคล้ายๆกันจนกว่าจะนำศพไปที่วัด เมื่อเดินทางถึงวัดแล้วจะบรรเลงต่อไปจนกว่าจะถึงช่วงพิธีสงฆ์และหยุดเล่นในช่วงพิธีสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงเพื่อนำศพลงจากศาลาและไปเวียนซ้ายรอบเมรุ 3 รอบ เมื่อมีการตั้งหีบศพไว้ที่เมรุแล้วเจ้าภาพก็จะเชิญแขกผู้มีเกียรติขึ้นทอดผ้าบังสุกุลหน้าศพ จากนั้นก็มีการกล่าวประวัติของผู้เสียชีวิตถึงตอนนี้ก็มีการยื่นซองบิ๊งเพื่อเป็นการไว้อาลัย โดยโฆษกประจำงานบางงานก็ต้องการให้เป่าแตรนอนบางงานก็ไม่ต้องการ อยู่ที่การประสานงานระหว่างโฆษกประจำงานกับหัวหน้าวงแตรวง จากนั้นก็เชิญประธานขึ้นจุดไฟ แตรวงจึงเริ่มบรรเลงเพลง ส่วนใหญ่จะใช้เพลงธรณีกรรแสงและเพลงอื่นๆ ตามความเหมาะสม จนกว่าแขกผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์จนหมด และเข้าสู่พิธีประสูตเพลิงแตรวงก็จะบรรเลงอีก 1 รอบ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นอันเสร็จสิ้นหน้าที่

2 บทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย

2.1 การรวบรวมโน้ตเพลง

จากการศึกษาพบว่าแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่มีการรวบรวมโน้ตเพลงเอาไว้เป็นลักษณะโน้ตเพลงไทยและมีบางวงไม่ได้มีการจดบันทึกอาศัยความจำและความชำนาญในการถ่ายทอดเป็นมุขปาฐะจากรุ่นสู่รุ่น โน้ตเพลงที่ผู้วิจัยรวบรวมจากคณะแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยมีเพลงที่ใช้เป็นประจำดังต่อไปนี้

- เพลงช้างขึ้นเดือนหงาย
- เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
- เพลงตาอินกะตานา
- เพลงเตี้ยโขง
- เพลงทะเลบัว
- เพลงนาคราชขึ้นเดียว
- เพลงม้าย่อง
- เพลงพม่ากลองยาว
- เพลงพม่าแปลง

- เพลงมยุราภิรมย์
- เพลงลาวจ้อย
- เพลงสาวขอนแก่น
- เพลงธรณีกันแสง
- เพลงนางหงส์
- เพลงมอญขี้ว่างดาบ
- เพลงมอญร้องไห้
- เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ
- เพลงเยอรมันแตกทัพ
- เพลงพญาโคก
- เพลงดาวทอง
- เพลงลาวกระแซะ
- เพลงสาวทรานซิสเตอร์
- เพลงสามสีบึงแจ้ว
- เพลงกลับมาทำไม
- เพลงดาวพระศุกร์
- เพลงกราวตะลุง
- เพลงค้างคาวกินกล้วย
- เพลงปู่ไข่ไก่หลง

2.2 การจัดประเภทของเพลงที่ใช้ในแต่ละวง

จากการศึกษาพบว่าแตรวงในจังหวัดสุโขทัยมีการจัดประเภทของเพลงที่ใช้แบ่งเป็นลักษณะของเพลงที่ใช้คือ งานมงคล และ งานอวมงคล

งานมงคล

ตาราง 51 เพลงที่ใช้ในการบรรเลงขณะนั่ง และขณะเดินแห่

เพลงขณะนั่งบรรเลง	เพลงขณะเดิน
- เพลงตาทินกะตานา	- เพลงคลื่นกระทบฝั่ง
- เพลงเตี้ยโขง	- เพลงเพลงทะเลบัว
- เพลงนาคราชชั้นเดียว	- เพลงสาวขอนแก่น
- เพลงพม่าแปลง	- เพลงม้าย่อง
- เพลงมยุราภิรมย์	- เพลงข้างขึ้นเดือน
- เพลงลาวจ้อย	- เพลงพม่ากลองยาว
- เพลงลาวกระแซ	- เพลงกลับมาทำไม
- เพลงกราวตะลุง	- เพลงค้ำควากินกล้วย
	- เพลงดาวพระศุกร์
	- เพลงปู่ไข่ไก่หลง
	- เพลงสามสิบยังแจ๋ว
	- เพลงสาวทรานซิสเตอร์
	- เพลงข้างขึ้นเดือนหงาย

งานอวมงคล

ตาราง 52 เพลงที่ใช้ในงานอวมงคล

เพลงที่ ขณะนั่งบรรเลง	เพลงที่ใช้ ขณะเดินจากบ้านไปวัด	เพลงที่ใช้ ขณะเคลื่อนศพวนรอบเมรุ
- เพลงนางหงส์	- เพลงวอลซ์ตุ๊กกะ	- เพลงธรณีกันแสง
- เพลงมอญขำวงดาบ	- เพลงเยอรมัน แดกทัพ	- เพลงพญาโศก
- เพลงเยอรมันแดกทัพ	- เพลงดาวทอง	- เพลงมอญร้องไห้
- เพลงพม่าแปลง		
- เพลงพญาโศก		

อภิปรายผล

แตรวงชาวบ้าน กรณีศึกษาแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัยศึกษาตามจุดประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติสภาพและบทบาทของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัย และ 2. เพื่อศึกษาบทเพลงของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยผู้วิจัยได้จัดการทำการวิจัยเชิงสำรวจซึ่งผลที่ได้นั้นเกิดจากสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันและส่วนของบทเพลงที่ใช้ในแต่ละวงของแตรวงชาวบ้านจังหวัดสุโขทัยได้แบ่งประเภทของบทเพลงตามลักษณะของงาน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันคือ งานมงคล และงานอวมงคล ส่วนของงานมงคลนั้นจะรวมไปถึงประเพณีต่างของจังหวัดสุโขทัยและการรับใช้ชุมชนซึ่งมีประเพณีต่างๆ แตรวงชาวบ้านได้เข้าไปมีบทบาทในประเพณีนั้นๆ จึงทำให้แตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยมีวัฒนธรรมของแตรวงที่เข้มแข็งและยังคงรับใช้สังคมในจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางแตรวงจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาแตรวงชาวบ้านต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสุโขทัยพบว่า

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาแหล่งที่มาแตรวงของบทเพลงแตรวง เพราะบทเพลงเก่าขาดการสืบทอด เนื่องจากบุคคลในสังคมนิยมบทเพลงสมัยใหม่ และไม่เห็นคุณค่าของบทเพลงเก่า
2. ควรมีการศึกษารายละเอียดของบทเพลงที่จะนำมาใช้ในการบรรเลงแต่ละเพลงว่าเหมาะสมกับประเภทของงาน ตลอดจนขั้นตอนของพิธีกรในการบรรเลงอย่างไร
3. แตรวงชาวบ้านถือว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านประเภทหนึ่งที่สามารถนำดนตรีไทยและดนตรีสากลมาประสมประสานกันได้อย่างลงตัวควรมีหน่วยงานที่เข้ารับผิดชอบและจัดระเบียบการรับงานให้เป็นระบบมากกว่าที่เป็นอยู่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากรการพิมพ์.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2542). *พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม*. (เอกสารการสอน). กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2536). *เพลงพื้นบ้าน*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 12 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ไชแสง สุขะวัฒน์. (2525). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยา ปานนาค. (2547). สัมภาษณ์โดย ปรีชา ออกกิจวัตร เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2547, ที่ คณะตรวจครุสิริ (บางคนที่มิวสิค).
- จุมพล หนีมพานิช. (2526). *สังคมและวัฒนธรรม*. เอกสารการสอนชุดวิชา มนุษย์กับสังคม หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เฉลิม นาครีรักษ์; และคนอื่นๆ. (2544). *ศิลปะกับชีวิต 5-6*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.
- ชลหมู่ ชลานุเคราะห์. (2524). *ดนตรีฝรั่งในยุครัตนโกสินทร์*. ใน เอกสารประกอบการเรียนวิชา [ฮิลทอรี่ แอนด์ เดเวล็อปเม้นท์ ออฟ มิวสิค อิน ไทยแลนด์] History and Development of Music in Thailand. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- แซน ปัจจุสานนท์. (2509). *ประวัติการทหารเรือไทย*. กรุงเทพฯ: กรมสารบรรณทหารเรือ.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2542). *สารานุกรมไทยวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 5*. มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. กรุงเทพฯ: สยามเพรส แมนเนจเม้นท์.
- ทศพล จังพานิชย์กุล. (2546). *พระพุทธรูปพิมพ์ครั้งแรก*. กรุงเทพฯ: คอมม่า.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. (2536). *บุษนียบุคคัลไทย*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนดิลิฟเพรส.
- ทิพย์วรรณ แสงศรี. (2542). *หนังสือชุด 9 รัชกาลจักรีวงศ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ท. สุขแสง. (2537). *ท่องเที่ยวประเทศ 76 จังหวัด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธนิธ อัญโพธิ์. (2530). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ธนาภิต. (2539). *ประเพณี พิธีมงคล และ วันสำคัญของไทย*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุรีรัตน์ สามีตถิยะ. (2542). *ชุด รู้เรื่องเมืองไทย ภาคกลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- เบญจรงค์ กุลสุ. (2540). *วิเคราะห์เพลงในลีลาวอลซ์ของวงดนตรีสุนทราภรณ์*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2537). *วัฒนธรรมกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- พรรณศิริ จุลกาฬ. (2542). *ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษา ดนตรีไทยคณะชุดประเสริฐ*. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2537). *แตงไทย*. วารสารเพลงดนตรี. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- มนตรี ตราโมท. (2538). *ดุริยศาสตร์*. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทานเพลิงศพ นายมนตรี ตราโมท.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รังสิพันธุ์ แข็งขัน. (2540). *การศึกษาบทเพลงทหารเรือในพระนิพนธ์พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนีกร เศรษฐ์. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วินาลา ศิริพงษ์. (2534). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน : ศึกษากรณีสกุล พาทย์โกสัลและสกุลศิลป์ประรรเลง*. ปรินิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิเชียร ณ นคร. (2537). *มรดกวัฒนธรรมทักษิณ*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯพริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สง่า อารัมภีร์. (2531). *ความเอยความหลัง*. กรุงเทพฯ: เรือแก้วการพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. (2539). *แตรและแตรวงของชาวสยาม*. กรุงเทพฯ: ด็อกเตอร์แซคการพิมพ์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2532). *ร้องลำทำเพลง : ดนตรีนาฏศิลป์ชาวสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน
- สุดแดน สุขเกษน. (2542). *แตรวงชาวบ้านกับการรับใช้สังคม: กรณีศึกษาคณะถนอมศิลป์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2524). *ดนตรีพื้นบ้านภาคใต้สงขลา*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

- สุทธิ ชำนาญสุธา. (2545). *แตรวงชาวบ้าน : กรณีศึกษาแตรวงในเขตพื้นที่อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิศรา สุภาพ. (2518). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลี นิมมานุภาพ. (2535). *ดนตรีวิจักษณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุรศักดิ์ ศิริโพบุรณศิริ. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่มที่ 14*. กรุงเทพฯ:
สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน. (2542). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย
ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สรอายุ ปานนาค. (2545). สัมภาษณ์โดย ปรีชา ออกกิจวัตร เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2545, ที่
คณะแตรวงครุสิริ (บางคนที่มิวลิต).
- อนุমানารชชน, พระยา. (2515). *ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาคาร.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2525). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนว
มนุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ บุญอนนท์. (2545). *ดนตรีตับเต่า จังหวัดอุดรดิติต์*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- Syamanada, Rong. (1997). *A History of Thailand*. 3rd ed. Bangkok: thaiwattanapanich.

ภาคผนวก

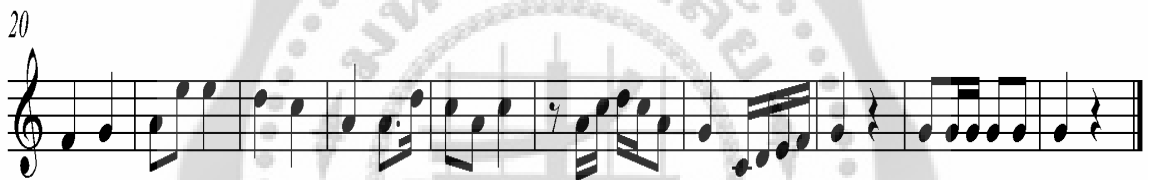

ภาคผนวก ก

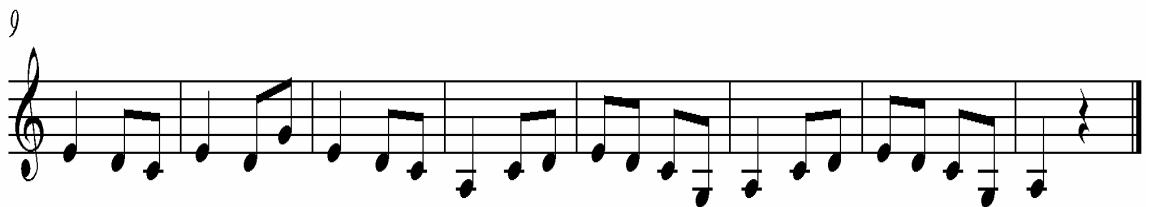
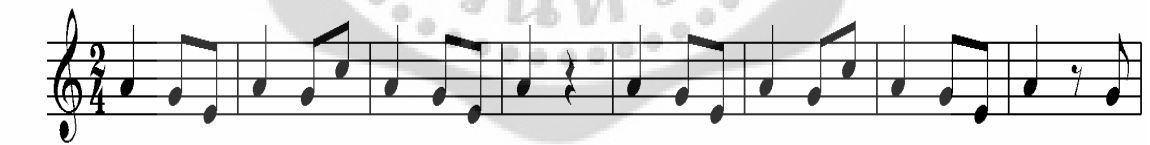
ทำนองหลักของบทเพลงที่ใช้เป็นประจำในการบรรเลงงานมงคลและงานอวมงคล

เพลงงานมงคล

คลื่นกระทบฝั่ง

เต๋ยโขง

ทะเลบัว

Musical score for 'ทะเลบัว' (Sea Flower) in 2/4 time. The score consists of four staves of music. The first staff starts with a treble clef and a 2/4 time signature. The second staff begins at measure 10 and includes first and second endings. The third staff begins at measure 20. The fourth staff begins at measure 27 and ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background.

เพลง นาคราช ชั้นเดียว

Musical score for 'เพลง นาคราช ชั้นเดียว' (Naga King Single Layer Song) in 2/4 time. The score consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef and a 2/4 time signature. The second staff begins at measure 5 and includes first and second endings. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background.

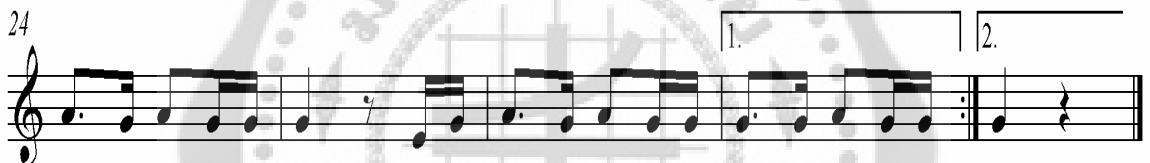
มยุราภิรมย์

Musical score for 'มยุราภิรมย์' (Mayura Bhirmy) in 3/4 time. The score consists of five staves of music. The first staff starts at measure 11. The second staff starts at measure 20. The third staff starts at measure 31. The fourth staff starts at measure 40. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and a final double bar line at the end of the fifth staff.

ดาวพระศกัร

Musical score for 'ดาวพระศกัร' (Daw Pra Sakkar) in 3/4 time. The score consists of three staves of music. The first staff starts at measure 11. The second staff starts at measure 18. The music is primarily composed of eighth notes and rests, with a final double bar line at the end of the third staff.

ลาวกระแซะ

เพลงลาวจ้อย

พม่ากลองยาว

The musical score is written in 2/4 time and consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature of 2/4. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The second staff starts at measure 9 and continues the melodic line. The third staff starts at measure 17 and includes a double bar line at the end of the line. The fourth staff starts at measure 27 and features a whole rest for the first two measures before the melody resumes. The fifth staff starts at measure 34 and concludes the piece with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

ข้างขึ้นเดือนหงาย

Musical notation for the first piece, 'ข้างขึ้นเดือนหงาย'. It consists of four staves of music in 2/4 time. The first staff starts at measure 1 and ends at measure 11. The second staff starts at measure 12 and ends at measure 22. The third staff starts at measure 23 and ends at measure 29. The fourth staff starts at measure 30 and ends at measure 36. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background.

ตาอินกะตানা

Musical notation for the second piece, 'ตาอินกะตানা'. It consists of three staves of music in 2/4 time. The first staff starts at measure 1 and ends at measure 10. The second staff starts at measure 11 and ends at measure 21. The third staff starts at measure 22 and ends at measure 32. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background.

เพลง ม้าย่อง

เที่ยวแรก

10

20

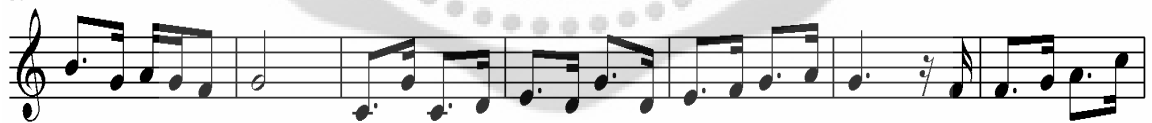

เที่ยวหลัง

29

39

46

ค้างคาวกินกล้วย

9
1. 2.

17

22

ปู่ไขไก่หลง

5

11

16

สามสิบยังแจ้ว

The musical score is written in 4/4 time and consists of five staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff starts at measure 6 and includes a repeat sign with a first ending bracket. The third staff starts at measure 12 and includes a second ending bracket and a fermata. The fourth staff starts at measure 18 and features a long melodic line with a slur. The fifth staff starts at measure 23 and includes a repeat sign, a fermata, and ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

สาวขอนแก่น

The musical score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of six staves of music. The first staff begins with a whole note rest, followed by a series of eighth and sixteenth notes. The second staff starts at measure 10. The third staff starts at measure 18. The fourth staff starts at measure 27. The fifth staff starts at measure 36. The sixth staff starts at measure 43 and ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

สาวทรานซิสเตอร์

7

14

20

27

35

1. 2.

กลับมาทำไม

Musical score for the song "กลับมาทำไม" (Come Back Why). The score is written in 4/4 time and consists of 32 measures. The melody is presented in a single staff with a treble clef. The key signature is one flat (B-flat major). The score includes a repeat sign at measure 13 and a first/second ending at measure 29. A watermark of a Thai university seal is visible in the background.

5
9
13
17
21
25
29

1. 2.

สาวขอนแก่น

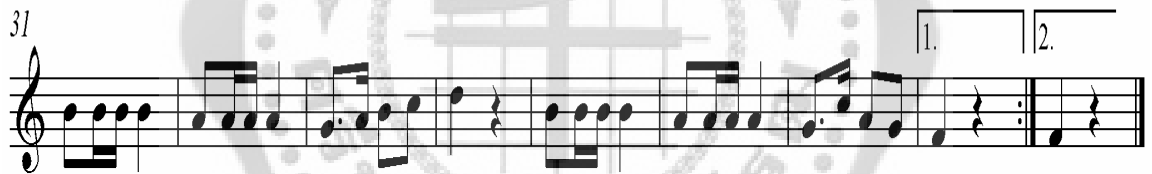
The musical score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of six staves of music. The first staff begins with a whole note G4. The second staff starts at measure 10. The third staff starts at measure 18. The fourth staff starts at measure 27. The fifth staff starts at measure 36. The sixth staff starts at measure 43 and ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

กราวตะลุง

The musical score is written in 2/4 time and consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff starts at measure 9. The third staff starts at measure 17 and includes two first endings (marked '1.') and a second ending (marked '2.'). The fourth staff starts at measure 26 and also includes two first endings and a second ending. The music is characterized by a steady eighth-note accompaniment with melodic lines in the upper voice.

เพลงงานอวมงคล

เยอรมันแตกทัพ

ดาวทอง

วอลซ์ตุ๊กกะ

The musical score is written in 3/4 time and consists of seven staves of music. The key signature has one flat (B-flat). The score includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several repeat signs with first and second endings. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

8

16 1. 2.

26 1.

34 2.

41

47 1. 2.

ฉวีกันแสง

9

18

26

34

43

50

The musical score is written in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff begins with a repeat sign. The second staff continues the melody. The third staff features a first ending bracket. The fourth staff starts with a second ending bracket and a repeat sign. The fifth staff contains a fermata. The sixth staff includes a repeat sign and a fermata. The seventh staff concludes the piece with a final note and a repeat sign.

พญาโศก

Musical score for 'พญาโศก' (Phraya Sok) in 2/4 time. The score consists of four staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is written in a single line. The second staff is marked with a measure number '9'. The third staff is marked with a measure number '19'. The fourth staff is marked with a measure number '27' and ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

พม่าแปลง

Musical score for 'พม่าแปลง' (Phuma Paeng) in 2/4 time. The score consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is written in a single line. The second staff is marked with a measure number '8'. The third staff is marked with a measure number '16' and ends with a double bar line.

นางหงส์

Musical score for the piece "นางหงส์" (Nang Hongs), written in 2/4 time. The score consists of ten staves of music, each beginning with a measure number. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, and rests. There are two first and second endings (1. and 2.) indicated by repeat signs and first/second ending brackets. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

7

14

20

26

32

38

43

47

นางหงส์ 2

The image displays a musical score for the piece "นางหงส์ 2" (Nang Hng Sae 2), written in 2/4 time. The score is presented in six staves of music, each beginning with a treble clef and a 2/4 time signature. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings. The score is divided into measures, with measure numbers 10, 19, 27, 35, and 44 indicated at the start of their respective staves. The piece features several first and second endings, marked with "1." and "2." above the notes. A large, faint watermark of a circular emblem is visible in the background, centered behind the music. The emblem contains Thai text and a central symbol, likely representing a university or institution.

นางหงส์ 3

The musical score for 'นางหงส์ 3' is written in 2/4 time and consists of 10 staves of music. The notation includes various rhythmic patterns such as eighth and sixteenth notes, rests, and repeat signs. The score is presented in a single system with a large, faint watermark of a university seal in the background.

7

13

20

27

34

40

46

52

59

63

มอญร้องไห้

The musical score is written on five staves in treble clef. The first staff begins with a 7/8 time signature. The second staff is marked with the number 10. The third staff is marked with 17 and contains a first and second ending bracket. The fourth staff is marked with 26. The fifth staff is marked with 31. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

มอญขว่างดาบ

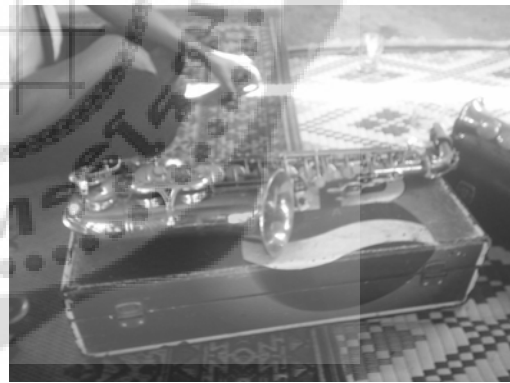
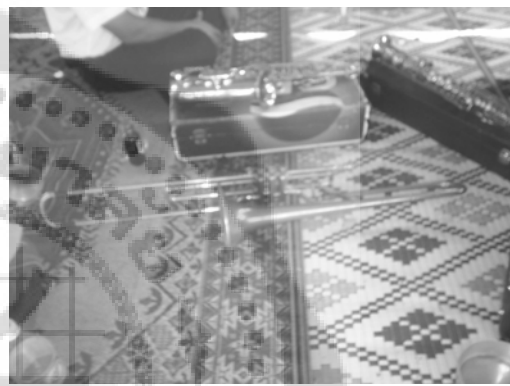
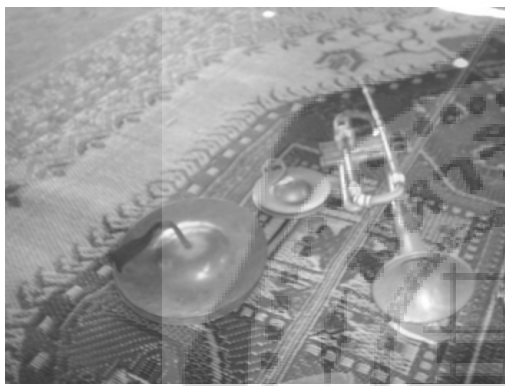
Musical score for "มอญขว่างดาบ" (Monk with Sword). The score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff begins with a repeat sign. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

7
11
16
22
27

ภาคผนวก ข
เครื่องดนตรีที่ใช้ในแตรวงชาวบ้าน

เครื่องดนตรีที่ใช้ในแตรวงชาวบ้าน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายดวงจันทร์ บุญล้ำ
วันเดือนปีเกิด	23 ธันวาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4/12 ต.บ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2527	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านหนองแวงจังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2531	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนลานกระบือวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2535	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนลานกระบือวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2540	ครูศาสตร์บัณฑิต จากสถาบันราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2552	ศป.ม. (มานุษยวิทยา) ศิลปะกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร